Hans Järta

Ur Hans Järtas literära brefväxling I. Bref till och från C. G. v. Brinkman. Utgifna af E. Lewenhaupt 1—2

Svenska literatursällskapet. Akademiska boktryckeriet. Upsala. 1899–1900.

– Läs mer om verket här

Det avbildade exemplaret tillhör Universitetsbiblioteket, Lunds universitet.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Universitetsbiblioteket, Lunds universitet och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
https://lb.se/författare/JärtaH/titlar/UrHansJärtasLiterära1/faksimil?om-boken

Permanent länk (URN):
https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1263763-faksimil

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
Lund

BIOGR.
SV.
[Järta, Hans]

SKRIFTER UTGIFNA AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPET. 18: 1.

UR
HANS JÄRTAS
LITERÄRA BREFVÄXLING.

I.

BREF TILL OCH FRÅN C. G. v. BRINKMAN

UTGIFNA

AF

E. LEWENHAUPT.

1.

UPSALA 1899
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

UNIVERSITETS
BIBLIOTEKET
LUND.

UR

HANS JÄRTAS

LITERÄRA BREFVÄXLING.

I 1.

Hans Järtas literära kvarlåtenskap, som, med pietet vårdad af hans efterkommande, 1895 i 15 förseglade kartonger af hans barnbarnsbarn öfverlemnades till biblioteket vid det universitet, som af honom med kärlek och intresse omfattadt i honom enligt minnestecknarens ord såg »ett slags honorär Prokansler, hvars mening man sökte inhemta i alla vigtigare frågor och vid hvars omdöme man fäste det största afseende», blef enligt gifvarnes önskan först 1897, då ett halft århundrade förflutit sedan hans frånfälle, delvis tillgänglig för forskningen. Bland den stora mängden af vigtiga handlingar som vid kartongernas öppnande kunde införlifvas med Upsala universitetsbiblioteks rika handskriftsamling, intaga de bref, som den fräjdade statsmannen och författaren i lifstiden emottagit från flera af sin samtids utmärktaste personligheter, en synnerligen framstående plats så väl på grund af deras antal som af deras innehåll. Ett urval af de bref, som ega intresse för vår literaturhistoria, kommer att i denna samling utgifvas. Början göres med brefven från den vittre diplomaten och akademikern C. G. von Brinkman, bekant för sin vidtomfattande korrespondance och sin brefstil, hvilken enligt Tegnérs ord hemtade »grundligheten från högra och elegansen från venstra Rhenstranden». Tack vare Kabinettskammarherren grefve H. G. Wachtmeisters stora tillmötesgående har det blifvit utgifvaren förunnadt att till Brinkmans bref foga Järtas svar, hvilka förvaras i det rika »Brinkmanska arkivet» på Trolle-Ljungby. De bägge vittre vännernas brefväxling började 1811 och fortsattes, att dömma af hvad som nu finnes i behåll, till och med 1841.

E. L.

Drottningholm den 12 Juni 1811.

Det hör till mina smärre missöden, att jag dagen före min afresa nödgades ligga inne med en häftig migrän, hvarigenom jag äfven förhindrades att taga afsked af Dig och Din älskvärda familj. Du kan föreställa Dig med hvilken otålighet jag afbidat utslaget af Ditt samtal med Prinsen[1]). Wetterstedt har emedlertid försäkrat mig, det Du varit ganska nöjd dermed och att sluta af hvad H. K. H. sedermera sjelf sagt mig, »Vous Vous êtes separés trés contents l'un de l'autre» — för att nyttja Lagerbjelkes ord. Jag begagnade nämligen första tillfälle att betyga Prinsen min tillfredsställelse öfver ett sammanträde jag så länge önskat; fullkomligt öfvertygad »att H. K. H. endast behöfde se med *egna ögon*, och döma *med egen urskillning* för att göra rättvisa åt en man, som törhända uti Snille öfverträffade *oss alla*, och hvilkens moraliska karakter kunde tjena till mönster för alla vältänkande.» Jag tillade: »que je me flattois de connoitre M:r J. infiniment mieux que tous ceux, qui se permettoient de le juger, sans être à même d'apprécier ni ses talens, ni ses autres qualités. que je me ferois une gloire de le compter parmi mes meilleurs amis et de suivre ses conseils dans les affaires les plus importantes. Que si S. A. R. se fioit à *mon* attachement et à *ma* probité politique, je prennois sur moi d'assurer en honneur et conscience, que mon ami intime étoit tout aussi bien disposé pour le Prince et pour la chose publique. Qu'il avoit l'âme trop élevée pour se joindre aux sycophantes ni — — — — — — du moment. — — — -- — M:r J. le Prince lui même bien mal a propos de l'appuy d'un homme d'etat, qui dans des circonstances difficiles pourroit rendre à l'état les services les plus essentiels.» &c. &c. Du ser att jag talt som jag bort och jag har med tillfredsställelse funnit Prinsen alldeles återkommen från de honom in-

blåsta misstankar. Han sade mig uttryckeligen: »Vous savés que j'ai grande confiance en Vous, et Vous êtes bien à même de juger Vos amis. Je n'ai jamais un moment cessé de rendre justice aux talens superieurs de J. Je conçois même que le sentiment de sa propre superiorité peut quelquefois le rendre moins facile ou moins indulgent envers des gens mediocres, mais qu'est ce que cela me fait. C'est un galant homme et qui a de grands moyens, il faut en profiter, et je ne demande pas mieux que de le mettre dans le cas de devenir utile. Dites lui que j'ai eté très satisfait de notre conversation, — — — — — — — — de — — — —. Se här, min bästa Vän, ett mycket kort utdrag af ett långt samtal, och Gud vet huru mycket *jag* önskar *Din* understödjande Statsverksamhet, ju närmare jag lär känna de svaga och rostiga fjedrar på hvilka Statsvagnen nu hvilar.

Å Wetterstedts vägnar får jag anmoda Dig att till mig insända Ditt yttrande uti Stats Rådet af d. 15 November[2]). Jag längtar sjelf så mycket mera derefter, som jag med föga tillfredsställelse läste *några,* och med *axeldragning* andra dylika vid samma tillfälle framlemnade Snillefoster. Endast Wetterstedts förtjenar att med aktning och beröm nämnas.

Jag ber om min vördnad till den älskvärda Fru J. och tusen helsningar till de Små.

För öfrigt oföränderl.

Din

— — — — — — tillgifne

v. B.

[Brefvet delvis oläsligt till följd af skada].

Stockholm den 20 Junii 1811.

Jag hade hoppats at mundteligen få tacka dig för dit vänskapsfulla bemödande at rättfärdiga mig inför H. K. H. Kron-Prinsen, på hvars omdöme, såsom en ädel människas jag sätter stort wärde. Just nu färdig at sätta mig i wagnen för at resa några mil i sällskap med grefve Rosen och widare til Fahlun, ber

jag dig wara öfvertygad at du ej skall blifva dementerad i dina omdömen om redligheten af mina tänkesätt.

Härhos får jag äran sända dig mitt yttrande eller rättare min P. M. om kriget med England.[3]). — — — — — — — — — —.

Med utmärkt högaktning
och ewig tillgifvenhet
Din
Ödm. Tienare
Hans Järta.

Fahlun den 5 Januarii 1812.

Min hustru och jag äro Dig på det högsta förbundna för Dina bref som de resande medförde. Vi weta för wäl at wärdera din vänskap för at icke med innerligaste tilfredsställelse emottaga hvarje nytt bevis deraf. Din förkunnade föresats at hädanefter intaga mig ibland antalet af dina wanliga Correspondenter fägnar mig rätt mycket. Du kan anse de bref, som Du skänker mig i min andliga fattigdom, såsom förtjenstfulla barmhertighetswerk — och jag är nog Catholik at tro sådana wara behöfliga til försoning af Dina politiska synder.

Ehuru gerna jag hade sett dig här finner jag dock at Du gjort rätt at icke *ännu* företaga en resa til en person, som kanhända icke hunnit fullkomligen glömmas af dem han redan längesedan förglömt. Jag är annars nu så duglös, så obekymrad om Statens angelägenheter och följaktligen så beskedlig som något Statsråd. På dessa lysande egenskaper skulle jag kunna grunda stora förhoppningar men jag är ej tillika, såsom mina Modeller, oförskämd, och jag inskränker derföre visligen mit höghetsbegär til gödselhögar. Utan skämt; det är på samlingen af sådana som jag anwänder min ringa werksamhet, och hoppas at, efter ett par år, wara en aktningswärd jordbrukare samt kunna skryta med en förökad afkastning af min lilla Egendom, ehuru jag icke ärnar bruka den efter det Grewesmöhlska rotationssystemet[4]).

Men nu ifrån Fähuset til Hofwet. Det gläder mig at Du är bortglömd der, men likwäl försonad med den älskwärda Kron-Prinsen[5]). Du har således för godt köp Hans ynnest och förtroende.

Vår lefnad här är något enformig men ändock på det hela treflig och ibland rätt rolig. Här finnas flera intressanta personer af begge könen; I allmänhet är man, i den goda bemärkelsen, wälmenande, och sammanlefnaden är otwungen. Dess former äro wäl icke de af Drottninggatan och Skeppsbron, men jag älskade ej dessa och har för Sammanlefnad som för Vitterhet den regeln at tout genre est bon hors le genre ennuijeux. — Til alfwarlig sysselsättning har jag mina gossar, hvilkas Läsmästare jag sjelf är, samt til tidsfördrif, när sällskap tryter, mina böcker. — Visserligen skulle det roa mig at göra et kort besök i Stockholm men många hinder möta och kanhända gör jag väl at bespara min Vän Öfwer-Ståthållaren och hans Tjensteandar allt onödigt beswär. Det är min sista gärd åt wår fordna vänskap.

Man talar om Riksdag i Mars. Jag kan lika litet begripa nödvändigheten deraf som sammanhanget af våra politiska relationer. Men också bryr jag mig rätt föga derom. — Jag är glad at veta at gräs och säd växa under alla Stats Författningar, och jag unnar således våra, som Du kallar dem, *yngre men driftige Medborgare* det nöjet at föreslå förbättringar i Vår redan twååriga och således urmodiga Statsform. Sanningen at säga har jag väl icke höga begrepp om deras lagstiftningsförmåga, men i et Land der Lagar och former allmänligen anses såsom leksaker, bör man ej förneka *barnen* at roa sig dermed.

Warma hälsningar ifrån min hustru som ännu ej fattat dristigheten at omedelbarligen beswara brefvet från en *Lärd* Vän. Jag ber dig hälsa mina återstående vänner hwaribland Axel Rosen och Lorents (?) om de ännu äro qwar. Den förre, som jag emot dess vilja infört i dess wådliga befattning med handeln[6]), ligger mig ömt om hjärtat. Jag är glad at han äger i min efterträdare en lika upriktig men tillika mera betydande Vän, än han hade i mig.

Oföränderlig vänskap och
tillgifvenhet af
Din

H. J.

Stockholm den 26 December 1821.

Det är sannerligen ej *fåfängan,* min bäste Bror! som föranledt mig, att meddela Dig närlagde skaldeförsök[7]); tvertom hade räddhågan för Din dommaresträngthet säkert tillbakahållit detsamma, om ej Din älskvärda svägerska Louise fordrat af mig såsom ett *vänskaps-prof,* att uppfylla *Din* i detta afseende uttryckligen yttrade önskan.

Min blygsamhet hade då kunnat få utseende af en *ovänlig likgiltighet,* och den hade jag sjelf åtminstone ej kunnat förlåta mig. Emedlertid får Du nu skylla dig sjelf, i fall Du skulle finna den tjocka luntan litet trögläst — som, tyvärr! flere krönta prisskrifter; jag åtminstone har å min sida ej åsidosatt *Horats* varning, den jag alltid upprepar innan jag för någon god vän vågar uppläsa något eget arbete: »Si validus, si laetus erit, *Si denique poscet!*» Detta sker för öfrigt så sällan, att när *Argus* nyligen uppgaf *mig* såsom författare, flere af de personer, med hvilka jag nu i 10 års tid dagligen omgåtts, försäkrade mig, att de ännu aldrig misstänkt *mig* för någon hemlig förtrolighet med Sånggudinnan. — Också har denna förtrolighet i senare tiden varit hemlig nog, hvartill svårigheten att skrifva *ren svenska,* och fruktan att röja någon *fosforistisk brytning,* onekligen bidragit. För öfrigt tvekar jag ingalunda, att för Dig aflägga min uppriktiga trosbekännelse förestafvad af Horats:

»Primum *ego me* illorum dederim *quibus esse poëtas,*
Excerpam numero; neque enim concludere versum
Dixeris esse satis. — — — — —
Ingenium cui sit, cui *mens divinior* atque *os*
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.»

Jag är blott om jag sjelf vågar bedömma mig, en *poetisk menniska,* snarare ett *poem,* än en *skald.* Den senare bör vara *skapare,* jag kan blott ge ton och uttryck åt hvad jag sjelf inom min egen, kanske nog trånga krets, *djupt kännt, erfarit* och *tänkt* — mer än lycklig, om dessa nästan ofrivilliga toner här och der hos beslägtade själar väcka ett vänligt genljud.

Denna uppriktighet skall emellertid ej afväpna Din granskning, utan blott antyda den synpunkt, ur hvilken jag helst önskade mina *hemhväfda* vers betraktade. Kanske är det min lycka, att

Du, äfven som En af de XVIII, får åtnöja Dig med de *närvarandes* beslut sedan Du så länge beröfvat oss det efterlängtade nöjet att med bifallets och uppmärksamhetens heliga tystnad åhöra Ditt inträdes-tal [8]).

Att säga sanningen tänkte jag vid utarbetandet af detta skaldestycke lika så litet på *Er* Akademi, som på den Petersburgska. Jag sysselsatte mig dermed under förleden sommar på mina ensliga promenader, utan annan afsigt, än att för Friherrinnan Schwerin [9]) enskilt utveckla det system, som ofta utgjort ämnet för vår brefvexling, och efter hvilket vi båda verkligen *lefva*. Det var först emot slutet af September, just som jag ämnade renskrifva detsamma, då ett tillfälligt samtal hos Leopold öfver fattigdomen af våra sista akademiska skördar bragte mig på den tanken, att försöka, om jag väl ändtligen kunde *taga fasta* på min återeröfrade kännedom af Svenska språket. Jag hade emedlertid så litet förtroende, till min akademiska rättfärdighet, att jag icke ens vågade sätta mitt namn uti den förseglade lappen, utan sökte i förväg bereda mig ett tyst återtåg med en vers ur *Horats:*

»Est et *fideli* tuta *silentio*
Merces» —

Få nu se om min *frånvarande* dommare mer eller mindre samtycker till de närvarandes milda granskning!

Hvad den *filosofiska lärodikten* i allmänhet beträffar, så vågar jag väl, under 4 ögon, bekänna, att den af *våra* skalder, som mig synes, ofta allt för *prosaiskt* behandlas. Tag, till ex. ett af detta slags bättre poëmer: »*Förtjänsten*» af Leopold, afkläd den *rim* och *meter* och säg uppriktigt, om något annat qvarblifver än en ganska *torr prosa?*

Väl vet jag att, detta *torra, obildliga begrepps-språk* af många anses för det egentligen *filosofiska* uti sådana poëmer, men dermed har *jag* aldrig kunnat försona mig, utan inbillar jag mig tvärtom, att all sann *filosofisk poesi* till en viss grad väsendteligen bör vara *lyrisk* — och så förtroligt, som utan begreppsförvirring ske kan, *sammangjuta känslan,* äfven med de djupsinnigaste *tankar.* Deraf blir då en naturlig följd att också den poetiska stylen erhåller all den glans, som utan en liflig inbillningskraft aldrig kan åstadkommas; hvarföre ock ett sådant skaldestycke, öfversatt uti hvilket *främmande språks prosa* som helst, nödvändigt måste förråda »disjecti membra poetæ.»

Det kan emellertid lätt hända, att Du mindre ogillar min *teori,* än min egen *praxis,* i synnerhet uti ett språk, hvilket af mig, Gunås, ännu alltjemt behandlas såsom ett motsträfvigt instrument. Förgäfves har jag, säkerligen mera mödosamt, än någon af våra landsmän, studerat Svenskan.

Jag tror ej, att det finnes *en* bok uti vår vitterhet, den jag ej grundligen och uppmärksamt genomläst med blyartspennan i handen, och Leopold påstår till och med, »att jag af Sw. Akademien borde få lön på stat, såsom dess *enda verkliga läsare*», men icke dessmindre öfvertygar jag mig allt mer och mer, att man aldrig äger mer än *Ett* modersmål, *det* nemligen som man talat och skrifvit under *den* ungdomstid, då våra begrepp först utvecklat sig, våra tankar och känslor iklädt sig sin första *toga virilis*, och detta språk är och blir hos mig alltid *Tyskan.*

Men sätter jag ej Ditt tålamod på ett dubbelt prof, då jag ännu med en lång kommentar beledsagar ett redan så *bladrikt* poem?

Äfven detta må Louise till en del försvara, ty när jag lofvade henne att skicka Dig mitt arbete, uppmuntrade hon mig, att äfven med ett särskildt bref göra mig påmint, med försäkran, att sådant skulle göra Dig nöje, och jag har så mycket förtroende till henne, att jag tror allt hvad hon säger.

Hon ville för öfrigt sjelf taga en afskrift af mitt arbete, men som hon ännu ej sett det visste hon icke, *hvad* hon ville åtaga sig, och som jag sjelf för det närvarande icke heller har tid till en ny upplaga, så *lånar* jag Dig blott Grefvinnan *Ugglas* exemplar — hvilket Du således torde hafva den godheten att vid tillfälle återsända.

Frambär till den älskvärda fru J. min öma vördnad och tillgifvenhet, och emottag sjelf en förnyad försäkring af min oföränderliga högaktning och vänskap.

v. B.

Efterskrift.

Allt väl öfverlagdt torde det vara försigtigast, att ödmjukast bedja *Hennes Nåd* om återsändningen af Snillets Verld; emedan *Systrarne* frukta, att det annars lätteligen kunde qvarstanna inom *Landshöfdingens* arkif. Förlusten vore väl ej betydlig; men jag har nödgats lofva Grefvinnan Ugglas en ny afskrift om denna ej

återställes, och jag vet ingenting ledsammare och mera påkostande än att åter omskrifva egna arbeten.

Och som jag ej är utan räddhåga för Järtas *dom,* ifall han skulle gifva sig tid till ett: »*Svar på Luntan*», så kan Ers Nåd mycket lätt komma ifrån saken, utan att kompromettera hvarken hans *rättvisa,* eller hans *vänskap;* om blott med ett par ord säges: Järta helsar, men har nu ej tid, att säga Er något öfver Ert poem; *Ni råkas snart i Stockholm;* och då kan Ni mundtligen afgöra den saken»!

v. B.

Fahlun den 30 December 1821.

Min Bäste Bror!

Riksens Ständers Iustitiæ Ombudsman och Kongl. Swea Hofrätt, som benäget åtagit sig at fullborda min education, hafwa lärt mig at ej fördröja swar på bref intil dess jag kunde dem nöjaktigt beswara[10]). Således, ehuru jag ännu icke hunnit genomläsa dit bekrönta Skaldestycke, som den blott för tre timar sedan ankomna posten bragt mig, skyndar jag mig at ann(on)sera ankomsten deraf och af det interessanta bref, hwarmed du beledsagat det. Men då jag sålunda upfyller en skyldighet, hvars försummande hänföres af Hofrätts Juristerna til den brottsligheten at fälla *orätt dom,* anhåller jag at Du tillåter mig at en annan gång, sedan jag hunnit läsa och åter läsa detta Poeme, säga dig mit omdöme deröfwer. Emellertid ber jag dig emottaga min hjertliga tacksägelse för din godhet at meddela mig en afskrift deraf, som jag ärligen skall återställa. Jag önskade denna nyårsfröjd med otålighet.

På et Konstwerk ur Snillets Verld må man ej kasta flygtiga blickar. Jag bekänner likwäl at nyfikenheten förledt mig dertil. Jag ville se huru du behandlade materien: *språket,* och jag blef förwånad öfwer dina versers ledighet och klang[11]). Man finner icke sådana hos många af våra Skalder, som ifrån barndomen talat och skrifwit Swenska. Besynnerligt att äfven de ibland dem, som med framgång idkat tonkonsten, ofta nog, sönderslitit vårt språks sköna melodi. De nye Lyrikerne, med få undantag, weta ej at med mjuka fingrar locka harmoniska toner ur Lyran. De gnida

fram et olideligt skrål ur Nyckelharpan, med stråkar af åsnetagel besmorda af grankåda.

Som du, bekänner också jag at våra Skalders lärodikter förekommit mig högst prosaiska och högst tråkiga. Det har warit för mig en tung Akademisk pligt at genomläsa Adlerbeths Skaldebref men undantag af det enda, i hwilket han beskrifwer sin lefnad på Landet. Nu innom et år hafwa vi dock fått 2:ne Lärodikter, poetiskt behandlade; din Snillets Verld och Tegners Nattwardsbarn; den förra, som jag vid den första flygtiga blicken derpå finner lyrisk, den sednare idyllisk. Skalden må ej demonstrera utan måla; icke reda begrepp utan wäcka känslor. Men dessa kätterier oss emellan.

Troligen kommer jag aldrig at intaga den plats uti Swenska Akademien som dess äldre Ledamöter mig owärdigan erbudit. Jag har dock skrifwit et inträdestal; men det enda, som duger deruti, skulle i den närwarande tiden ådraga mig klander och obehagligheter. Jag har fordom ej warit rädd derför; men nu sträfwar jag efter lugnet, och ogerna wille jag försaka min rätt at glömmas för et sådant ändamål som det, at taga i besittning en *stol*, hwartil godhet men ej rättvisa och urskillning mig kallat. — Jag är dessutom icke mera Samfundsmenniska; mit Sinne isolerar sig allt mer och mer, och jag skulle ej trifwas längre med sjutton Snillen, så älskwärda och så förtjusande de ock må wara.

Min hustru tackar för din hugkomst och för det högre förtroende du sätter til hennes än til min ordentlighet. Hon unnar mig dock at sjelf få återsända poemet och det skall ske med nästa post eller den derpåföljande sedan jag fått låta en af mina Söner göra en afskrift deraf, hwilket jag hoppas du tillåter. Det tilhör ju, såsom en belönad pris-skrift, det *offentliga lifwet*, och dess rättigheter må du väl erkänna?

Var försäkrad om min tacksamhet, min högaktning och
min wänskap

Järta.

Fahlun den 6 Januarii 1822.

Min bäste Bror!

Jag bör icke upskjuta at efter min förbindelse återsända dit Skaldestycke ehuru tilfälliga opoetiska göromål neka mig det nöjet at omständligen yttra mig deröfwer. Likwäl hinner jag säga dig at jag, äfwen öfwer detta föremål dömer annorlunda än min Wän Argus[12]). Han må sakna logisk tråkighet och bewisningens sammanhang i dina Sånger. Jag finner deruti idéer, som, uttryckta i välljudande Språk, sammanklinga til et skönt helt; och detta anser jag vara poesie. Måhända at några tonlopp kunde ännu få en bestämdare och kraftigare expression, samt at andra behöfde et *Legato;* men stycket förblifwer dock, efter min känsla, en uplyftande Musikalisk *Fantasie,* som det hedrar Akademin och isynnerhet dess äldre Ledamöter at hafwa gillat.

Du har pressat det goda ur *Tyskheten,* hwilket det är lika dumt at *en general* fördöma som at *obetingadt* prisa. Göthe är dock något annat än wåra unge Witterhets Gesäller, som, ehwad de rest på professionen eller icke, tro sig wara Mästare derföre at de lärt sig några Tyska *Skrå Gewohnheiten.* Men icke mindre wämjelige än dessa äro de smakfulla Lakejer, som gifwa sig ut för wälbördige Herrar, sedan de några år borstat gammalmodiga habits habillés. Dessa skickliga drängar kunna i lediga språng lyfta sig ända up til brädet bakpå Leopolds Statswagn; de hafwa talang at manerligt öpna den genomskinliga dörren. — Men när den gamle blinde stiger ur med sin Eglée, och hon leder honom in i Odödlighetens Tempel, se då stadna på nedersta trappsteget derutanför Munsiörerne — — — — — — — — — — (fyll sjelf in namnen!) — Jag blifwer ju längre jag lefwer allt mera hwad Thorild kallade — *fåne* och *Grinare.* Det närwarande tidehwarfwet har, med få undantag, för mig endast galenskap och dålighet. Jag kan ej som du skrifwa om Snillets Werld til friherrinnan Schwerin och få läsas af Grefwinnan Ugglas; men jag är likwäl för stolt at åka bakpå, om äfwen med Leopold. Således nöjer jag mig med at Julaftonen wara litet tokrolig med mina dalkullor, och att deremellan, sjelfständig, köra mitt dynglass, glad för hwarje dag då mina Husbön-

der, Herrar Justitiæ Canzleren, Justitiæ Ombudsman, Ledamöter af Hofrätt, Kammar Collegium, Kammarrätt &c. &c. förskona mig ifrån husaga. De börja dock at blifwa nog kinkiga, och jag borde ej länge hålla ut med tjensten, ehuru jag äfwentyrar, om jag öfwergifver den, at såsom Lösdrifware blifwa dömd at arbeta på den nya fästningen i Wenern. För denna händelse, min Bror, skänk mig dit förswar, eller utwerka mig et sådant af någon ibland dina Grefwinnor och friherrinnor. Bed dem försöka mig såsom Portwagtare; dalkarlen är en Nordisk Schweitzare. Jag skall släppa in dig och annat roligt folk; men swara alla tråkiga bestöflade djeflar at Hennes Nåd ej är hemma. På detta sätt, men wisst icke något annat, kunde också jag komma at höra til Snillets Verld, och som man alltid tror sin befattning vara betydlig, i samma mån som den är låg, skulle jag i en skrytsam ton säga til Lakejer och kuskar: »det är jag, hwilken öpnar Porten til det hus der Snillena samlas».

Förlåt denna radotage, lika owärdig en af de *Sjutton och half* (se Markalls Sömnlösa Nätter)[13]), och en ibland Akademins lagerkrönta. Men jag sansar mig; och som et nytt år, undanträngande det gamla, framträdt på Tidens bana at dela sällhet och ära öfwer Swea Land så — — (nu kommer jag af mig i min prydliga oration) — så önskar jag dig, med platthet men välmening, ett godt nytt år, i hwilken önskan min hustru, som hjertligen hälsar dig, äfwen instämmer.

Tilgifnast

Järta.

Stockholm den 13 Januari 1822.

Mångfaldiga tacksägelser, min bästa Bror! för Ditt vänskapsfulla bref af den 30 sistl. December, som, jag vet ej genom hvilket postslarf, ej förr än den 8:de dennes kommit mig tillhanda. Jag hade gerna besvarat det förleden torsdag, men förhindrades af en grym migrän, hvilken allt för ofta hos mig, afbryter såväl det *offentliga*, som det *enskilta* lifvet.

Hvad det *första* beträffar har Du visserligen rätt, att min »*Snillets Verld*» och dess författare numera böra *erkänna* dess *rättigheter*, hvilkas upprätthållande *Argus* benäget åtagit sig — man bör hoppas, lika så oveldigt i anseende till *skalden*, som till andra — *embetsmän*. Emedlertid har *jag* ej varit ömtålig nog, att såras af hans lilla piskslång för min »tyskt — svärmande deklamation». Men hvarföre insläpper *Akademien* utan näpst sådant Kontraband? Också är jag ej högfärdig att skämmas öfver den *klockare-bänk* jag uti *Svenska* Akademiens Sammankomster delar med Granberg, Wallmark, von Becker, Lindeberg m. flere,[14]) sedan jag nu snart ett helt år, såsom *arbetande ledamot* i *Witterhets-Akademien* sitter bredvid — Friherre Stjerneld!

»*Svafvelstickorne*»[15]) uti Stockholmsposten för den 5. voro väl också ämnade, att *upplysa* allmänheten öfver *min brist på snille.*

»Det var väl värre med en man
som snillet sjöng — och var det utan.»

Men nog hade författaren kunnat göra denna biten qvickare, om det hela varit en *parodi* öfver några strofer ur mitt poem, nyttjande, så mycket som möjligt, samma uttryck. Något dylikt hade jag sjelf nog håg att insända, som säkerligen skulle roligare förlöjliga *mina* åsigter, om jag ej så heligt afsvuret all slags tidnings-envig.

Men utan skämt, begriper jag verkligen icke, huru man kan *såras* af dylika myggbett. Man måste ha ett mycket jäsande blod, för att af dem befara svullnad eller inflamation. Visserligen skref mig *Blom* ännu före Krönings-dagen:

»Jag lyckönskar Dig af allt hjerta, att hafva vunnit full rättighet till — *stor afund* och många *bittra stunder!*» — men jag bekänner uppriktigt att första och andra delen af denna spådom förekom mig lika löjlig. Mitt valspråk har sedan några och 30 år varit: »aequam servare mentem», och detta har hållet mig i *jemvigt* under helt andra *bittra stunder* än dem vitterhets-gnabb nånsin skulle kunna förorsaka mig.

Jag mins ej, hvilken fransk fosforist med oupphörliga retelser aldrig kunde förmå *Fontenelle,* att ens visa sig misslynt deröfver; ändteligen skref han en »*Reponse au longe silence* de M:r de Fontenelle» af hvilken den senare åtminstone fan *titeln* qvick. Hade flere af våra förtjenstfulla författare vid det mäst oförskämda *Hammarskölderi* iaktagit en sådan *Pytagoreisk* tystnad, skulle de onekligen hafva besparat sig många *bittra stunder,* och beröfvat den vittra pöbeln många grinande utbrott af skadeglädje.

Deremot har *Ditt* vänliga omdömme öfver mina verser förskaffat mig mer än en *glad stund*, och jag börjar nu smickra mig, att i anseende till *Svenska* språket vara temmeligen *renlärig.* Jag har gjordt samma anmärkning som Du, att *tonkonstens* idkare ingalunda äro de bästa Versifikatörer; ja att de icke ens alltid hafva nog fin hörsel för *Språkets harmoni.* Detta har längesedan tröstat mig öfver *min* så alldeles *omusikaliska natur*, då jag deremot i alla språk, dem jag någorlunda känner, har en så säker takt för den rhetoriska och poetiska harmonien, att ibland en enda stafvelses missljud söndersliter mitt öra. Jag har skrifvet Engelska vers, som funnits mera välljudande än hos de fleste infödingar. Engelska Ministern återställde mig för ett par dagar sedan ett dylikt poem med den smickrande anmärkning, »att jag till hans förundran förenat tvenne så ofta åtskilda egenskaper: *concentration* och *välljud,* hvarigenom den senare alltid blefve en dubbel förtjenst».

Ungefär detsamma har man i allmänhet anmärkt vid mina tyska arbeten, och jag skulle vara glad, att *deruti* ej alldeles misslyckas i svenskan. Emedlertid blir det alltid mycket lättare uti ett språk hvaraf man allt ifrån ungdomen fullkomligt varit mästare, än uti ett senare instuderadt.

Men med all vördnad för våra mest melodiska skalder, tror jag dock verkligen, att de jemförelsevis med de gamle så väl som med nyare Utländningar ej alltid med nog uppmärksamhet behandlat den mekaniska delen af sin konst.

Det roar mig ofta att vid blotta läsningen uti våra bästa författare *förlena* motsträfviga versformer, hvilket ofta lyckas blott genom omsättningen af vissa ord. Hade jag tillbragt hela min lifstid inom Sverge, *der* studerat och diktat, skulle jag visst ej hafva åtnöjt mig med flere af våra Akademisters osäkra och knagliga språkbehandling.

Men allt detta hade, tyvärr, ej gjort mig till en *sannare skald*, om man ej med Leopold vill kalla *Sjöberg* ett *ovanligt geni!* *Mina* fordringar äro i detta afseende strängare, och det hade aldrig kunnat falla mig in att — dricka brorskål med Tegnér.

Nog vet jag *hvar* Diktens hembyggd ligger, men att sjelf framtränga till det förlofvade Landet missunnades mig af ödet. Jag får åtnöja mig med att *resa* på *kartan*, och att med *talangens* blyartspenna rita små utsigter af »*Snillets Verld*», sådane som jag inbillar mig att de måste vara.

Men väl skulle jag önska litet mera *skonsamhet* än dem vanligen unnas för ett slags *Dilettanter* hvilka, utan att vara *poetiska Snillen* i ordets högsta bemärkelse, dock onekligen såsom *poetiska menniskor* ursprungligen äro af en *förnämare* natur än den mängd af skickliga *versmakare*, som på alla språk skrifvet *Lärodikter* öfver de mest prosaiska föremål i verlden: öfver *helsans bevarande*, *kaffeplanteringen*, *Barometern* &c.

Jag har sist redan uppriktigt bekänt mig till den förra klassen, och som det mig synes, att vi begge ej äro af olika tankar i anseende till den *filosofiska Lärodikten*, så torde Du ej förneka mig det nöjet att ännu litet vidlyftigare utveckla mina åsigter — i synnerhet som så få *ibland oss* betrakta dessa ämnen ur en högre synpunkt.

Jag kallar således blott *den* en *poetisk menniska*, som *inom sig* sjelf eger en verklig moralisk och intellektuel *hembygd*, alldeles oberoende af alla yttre förhållanden, ja för hvilken dessa senare blott äga värde och vigtighet, såvida de rikta och beskydda den förra. I hvilkens *Inre* hvarje *känsla* af det sköna, det stora och det ädla, i former, seder eller själs-åsigter *lefver* och *klingar* med ett slags hänryckning, och hos hvilken hvarje *tanke* ovilkorligt sammansmälter med dessa *hemsjukans* ljufliga toner. Är han nu mer eller mindre skald, så beledsagar hans *Sweizeriska Sångmö* helst *detta* slags musik med sin anspråkslösa röst, och det är lika så naturligt att *slättboarne* deräj göra minsta afseende, som att några det högre lifvets kringvandrande *Alpherdar*

just af dessa enfaldiga ungdomstoner röras och tillfredsställas. Du ser således *hvad* jag egentligen *velat* uttrycka med min »*Snillets Verld*» — ty det har sannerligen aldrig fallit mig in, att der besjunga *Astronomien*, *Differentialräkningen*, och dylika Snillets förvånande upptäckter, hvilka man der torde sakna, — efter Wallmark uti sitt berömda poem »*Handen*» så noggrant beskrifvit och med kopparstyck förtydligat *Balbecks* och *Palmyras* ruiner såsom fordom uppstaplade genom *handkraft*.

I alla fall är och blir jag af den tanken, att äfven den *didaktiska sångmöns* förtröliga samtal såsom *alla Qvinnors*, är angenämast och förträffligast, när hon afsäger sig alla anspråk på *lärdom* och på den fåfängan, att öfvertyga oss genom logiska eller dialektiska spetsfundigheter. *Hon*, som alla hennes systrar, bör åtnöja sig att förnämligast tala till hjertat och känslan, och blott *smyga* sig till *förståndet* genom själskrafternas högre och ädlare stämning.

Minervas lans bör i hennes hand förvandla sig till *Inbillningskraftens* trollstaf. Och så mycket mer tror jag detta skaldeslag böra lyftas ifrån den blott undervisande prosan genom det mest vårdade poetiska språk, den sorgfälligaste versbyggnad, och lifliga, betydningsfulla *bilder*.

»Ja»! »men Gud vet», säger *Blom*, »om icke *tankarne* uti ett *didaktiskt* poem dock böra äga ett uteslutande företräde, och om en rikedom på *bilder* ej mera *förvillar* än *upplyser*». Han har således erbudit sig, att medelst en sträng granskning och i synnerhet genom *bannlysning* af flere *förbryllande* ställen, förskaffa min »*Snillets Werld*» en större fullkomlighet. Måhända att poemet derigenom blir mera *akademiskt*, men jag fruktar, att det ej mera förblifver *mitt*. Ty, bättre eller sämre, har dock hvarje sparf, ja, som vi veta, »*hvarje gök*» [16]) sin *egen* stämma, hvilken genom en misslyckad härmning af kanariefogeln näppeligen torde förädlas.

Det bästa, åtminstone det beqvämaste torde bli, att öfverlemna dessa förbättringar åt *sättaren*, när poemet en gång blir tryckt, lika som vår nya *Fidias* påstår sig hafva gjort med sin berömda karrikatyr af Carl XIII, [17]) ty alla dess oformligheter ursäktar han nu dermed, »att han visserligen arbetat något fort (hvad för öfrigt ej varit *mitt* fel) men också skrifvit till *gjutaren* i Paris, att han skulle vara så beskedlig, och »*här och der förbättra originalet*».

Men hufvudsaken är, att jag ännu aldrig hunnit begripa, hvarföre *tanken* mindre skulle kunna försinligas genom ett *poetiskt bildspråk* än genom beslägtade konsters *pensel* och huggjern. Uttrycker väl målaren det *filosofiskt tänkta* af sin tafla bättre och tydligare derigenom, att han ifrån sina figurers läppar låter utgå små sedlar beskrifna med tänk- och sedespråk? Och just samma verkan göra på mig vissa tråkiga begrepps-utvecklingar som i *våra*, och en mängd Engelska *Lärodikter* ofta så tvert afbryta den poetiska framställningen.

Skaldens filosofi synes mig till sin natur vara *lyrisk-episk*, om man vill, eller *idyllisk*, som uti »Nattvardsbarnen» ja allt annat snarare än *didaktisk* i ordets strängare bemärkelse. Den *uppenbarar* sig endast genom själens högre och finare lyftning. *Samma* författare kunde tilläfventyrs vara den *lifligaste Skald*, och den *skarpsinnigaste förnuftforskare* — men omöjligt på *En gång* det ena och det andra.

»*Sic Vos, non nobis*» säger jag åt Fosforisterne, som ibland försöka att verkställa ett sådant taskspeleri. — *Filosofens* upptäckter hafva för *skalden* ingen *sanning*, ja, ingen *tillvaro*, innan de iklädt sig en *förklarad sinnlighet*. Ej i *tankens*, eller *begreppets* luftregion utan först på det jordiska, men af himmelens glans omgifna *Tabor* erkänna *Poesiens* uppvaknade lärjungar den stränga *Moses*, den *eldiga Elias* och *Gudaförsonaren* själf under mensklig gestalt och skepnad. Blott *der* synes dem »*godt vara*», och blott *der* önska de »uppslaga sina hyddor».

Men stöter ej en *sådan* åsigt af Poesiens inre väsen och oföränderliga ursprunglighet nog mycket på *fosforistiskt svärmeri? Så*, fruktar jag, skall den bedömmas af mer än en af Dina medbröder, om jag med dem talade så *frimodigt*, kanske så *oförsynt*, som med Dig, ja till en viss grad af *Leopold* sjelf, hvilkens större liberalitet dock egentligen är en småningom mognad frukt af mera utvidgade kunskaper, en mindre ensidig förståndets-odling och en öfverlägsnare talang, ty äfven *hans* poetiska *Genius* hyllar upprigtigt Lagen och profeterna, och föddes ej af *känslans* rena *Jungfru* — blott *öfverskyggad af Andans kraft*.

Emedlertid synes mig detta *slags svärmeri* ingalunda äfventyrligt, och utesluter ej på minsta vis en *större* filosofisk djupsinnighet, eller en *redigare* begreppsordning än de fleste af våra *logiska rimmare* torde äga. Må den *filosofiska skalden*, lika som den *lärda målaren*, bevisa, att han grundeligen och uppmärksamt

studerat Anatomien — blott genom sina bilders ledighet och regelbundna hållning, ej derigenom att han målar *benrangel* eller så *magra Gracer*, att man genom den skrynkliga huden kan räkna alla deras refben.

Men hvad säger Du väl, min bästa vän, till denna svallande rapsodi? Det händer Dig nu ungefär detsamma, som en gång i kanslistyrelsen, när Du blott af *nyfikenhet* önskade taga kännedom af ett annars obetydligt mål, men sedermera af dem, som med serdeles nöje lemnade handlingarne i *sådana* händer, öfverhopades med så grymma luntor, att Du ledsen och uttröttad gjorde ett heligt löfte, att en annan gång qväfva Din nyfikenhet.

Emedlertid måste Du förlåta, om *jag* uppmuntrad af Ditt intressanta bref, något egennyttigt begagnar min rättighet att fortsätta vårt samtal. Ty *sådana* samtal, som beträffa något annat än det vanliga tebords-pladdret, äro *här* åtminstone i synnerhet ibland våra *lärda*, och de *bildade* klasserna, ingenstans att påräkna.

Och hvad Akademierna angår så hafva de småningom banlyst allt slags *vittert* eller *vetenskapligt gräl* och inskränka sina sammankomster till ett enda, men mera redbart föremål — insamlingen af *Jettoner*. Jag för min del är ingen ovän hvarken af *Akademier* eller jettonerne; men jag vill att de senare ej skulle utgöra det *enda redbara* af inrättningen. Också hade den Svenska aldrig till den grad kunnat öfverge all sysselsättning med språket och dess påbörjade ordbok, om Gustaf III lefvat längre. Nu spela de XVIII de ädelmodiga, »som ej i förväg vela *fjettra* språket, och vid dess bruk nyare författare».

Men hvilken usling *låter då fjettra sig?* hvilken granlaga författare önskar ej, att veta, *hvad* uti språket redan är antaget, af *hvilka* skalder eller prosaister vissa talesätt, och af *hvilka* skäl de blifvit nyttjade? Allt detta kan man i andra länder utan möda läsa — hos oss *veta* det icke ens de *lärda* — och med undantag af *Leopold,* har i Akademien ingen enda egentligen sysselsatt sig med detta oumbärliga gräl.[18])

Vore *jag* säker om 10 års lif och helsa utarbetade jag sjelf ännu en sådan kritisk ordbok — men det var mitt öde, att inom Svenska Witterheten aldrig kunna bli *nyttig*.

Hvad Du åter med en alldeles otillbörlig blygsamhet säger om Din egen *ovärdighet*, att sitta på en *Länstol*, torde af ingen gillas. Hade det ej alldeles berott af Din blotta föresats, att blifva

vår *första Prosaist*, om Du ej åtnöjt Dig, att under Embets-Arkivens dam dölja så många mästerstycken? Jag är i högsta motto nyfiken att läsa Ditt tal, i förväg öfvertygad om dess sällsynta värde, äfven i anseende till språket. Lagerbjelkes Inträdestal[19]) utmärkte sig redan på ett ädelt sätt ifrån de fleste — det var det jag kallar *gedigen* prosa. Det senare öfver Edelcrantz,[20]) i det hela skönt och berömvärdt, syntes mig dock här och der *litet för grant.*

Alla Embetsverk hade fått så rikt broderade Uniformer, att jag verkligen vid första påseende ej kände igen dem. Deremot är *Agardhs* nyligen krönta prisskrift[21]) hvilken i andra afseenden skall äga den högsta förtjenst, — jag har ännu ej fått läsa det,— i anseende till stylen på flere ställen alldeles *oborstadt.* Utryck som följande uti en Vältalighets-skrift: »Linné var ännu blott *simpel student*! »Linné var i allmänhet *aldrig en läsvurm!*» m. m. Vi vänta nu med så mycket större otålighet på ditt tal som Grefve Engström nyligen tillkännagifvit:» att vi kunna *taga afsked* af den *Svenska prosan,* så snart Rosenstein sluter sina ögon» — och *detta* afsked skulle kosta grymt på mig, ehuru jag utan särdeles saknad redan för en längre tid tillbaka tagit afsked af Rosensteins beskedliga, men nog långa och tankfattiga förberedelseprosa. Vid *den* få vi sannerligen ej stanna, om vi eftersträfva en verkl. klassisk styl.

Men är *Du* inte, som jag, förtjust af *Frithiof?* ej blott af hvarje sång för sig, men i synnerhet af själfva ämnets behandlingssätt, som alldeles försonat mig med den nordiska hjelteålderns poetiska återupplefvande. Sjelfva idén, eller formen häraf torde Tegnér dock först hafva uppfattat efter Öhlenschlägers mästerliga *Helge.*

Förlåt, ännu en gång, min bästa bror! denna långa smörja, frambär min ömma vördnad till Din fru, och var försäkrad om min oföränderl. högaktning och vänskap.

von B.

Stockholm den 17 Januari 1822.

Ehuru jag, min bästa Bror! med sista post tillsände Dig ett så *tjockt* paket, att det förmodligen blifvit öppnadt af *Embetet,* för att bland öfriga *Handlingar* inregistreras, kan jag dock ej förneka mig det nöjet att med den uppriktigaste tacksamhet besvara Din sedermera emottagna skrifvelse af den 6:te dennes.

Med den orlofsedel, med hvilken Du hemförlofvat min sångmös kringvandrande dotter, är jag fullkomligt nöjd, och finner att hon ej behöfver någon bättre, för att kunna låta höra sig uti några *enskilda* hus. *Argus* torde ej hafva funnit henne danad för det *offentliga lifvet,* och deruti må hon ej hafva så orätt. För öfrigt har *han* ej hört mer än inledningen till hennes första och andra sånger, men han tänker väl: »ex ungue leonem».

Din anmärkning om några behöfliga *Legato* är alldeles sann, och så ärligt af mig erkändt, att jag vid flere dylika ställen uttryckligen gjort ett slags *afsats* med ett streck — för att antyda, att likasom ett *nytt kapitel* börjar. Uti ett längre poem är, ty värre, ingenting svårare än den egentliga *sammangjutningen,* man åtnöjer sig allt för ofta med *sammanbindning,* hvarvid synliga *knutar* alltid göra en obehaglig verkan. Emedlertid smickrar jag mig likväl, att sjelfva *tankesyftningen* af det hela, sådan den uppgifves i mitt senaste till Dig, riktigt kan fattas af en uppmärksam läsare, om och den artistiska *tankeföljden* här och der skulle finnas något fragmentarisk. Men nog och jag fruktar *mer* än nog om denna törhända ej *profhaltiga Jungfru.*

Vore jag emellertid på några dagar *dalkarl,* så skulle det vara roligt att med en Witterhetsdommare som *Du,* med skämt och allvar afhandla dylika ämnen. Jag är ingalunda ömtålig, äfven när *lansetten* nyttjas, så snart jag litar på *fältskärens* högre omdöme och skicklighet. Det är blott *opium* och *rahbarber,* som *min* natur ej fördrar; och lika så litet kan jag låna mig åt vissa högtidliga *käringkurer,* som tillexempel, att låta utplåna obetydliga *vårtor* genom manipulationer af en *död hand.* Regeringen har väl i sin vishet längesedan påbjudit att alla våra *läkare* skola tillika vara *Kirurger* och *Presterne,* om möjligt, begge delarne, men det återstår ännu för *Witterhetens Ständer,* att ålägga våra skalder och

Aderton en dylik skyldighet i anseende till *Kritiken*, hvilken hos oss ännu i allmänhet bedrifves, såsom ett verkligt *fuskeri*. Jag bekänner uppriktigt — naturligtvis, blott under *fyra ögon* — att sjelfve våra *Lagerkrönte* ej synas mig mera hemma uti den högre *Kritiken*, än våra *Statsmän* i den högre *politiken*. Begge *klasser* synas behöfva underrättelser ifrån underhafvande *Magistrater* och *Kronobetjenter* om Sveriges förhållande till *Utrikes makter* i synnerhet om *allmänna* tänkesättet *för* eller *emot Regeringen* m. m.

Rosenstein, som ännu låtsar *lifnära* den Svenska *prosan* förklarade för någon tid sedan djupt suckande: »att det Gunås! vore alldeles *förbi* med vår *poesi* och *ingen utsigt* till dess återupplifvande.» Ännu berusad af min förtjusning öfver *Frithiof*, ropade jag högt: »*Lefver* då inte *Tegnér*, och skulle hans sångmö ej blifva odödlig?» — »*Nej!* Bror», återpustade oraklet, »*tro* mig, det är *förbi* med honom. Han hade *kunnat* bli något; men man blir ingenting *utan smak*, och kanske *bör en poet lefva i hufvudstaden!* för att kunna *perfektionera* sig.»

Oaktadt denna hufvudstadens trollningskraft, trodde dock Rosenstein sjelf vid ett annat tillfälle böra ursäkta *valet* af Kullberg[22]) — »den friherrinnan Schwerin funnit för *blek* att lysa bland Nordpolens stjernor» — med den ratio sufficiens — »att man inom Akademien behöft en *skicklig embetsman* för att vårda hennes *ekonomiska* angelägenheter.»

Gud bevare mig, att anse Vitterhetsministern *Leopold* för Statsministern *Engeströms Vederlike*. Han var i fredliga tider en aktningsvärd *Necker;* men på det grymmaste misshandlad af en pöbelrevolution, har han, lika litet som den *förre*, visat sig stark nog att kufva eller tygla upprorstiftarne, hans egna klara åsigter hafva till en del blifvit förbryllade af misslynne och förbittring och blott när några få vänner samlas inom hans aflägsna *Copet*, glömmer han tidens uselhet och förespår lyckligare dagar ur hvarje skymt af sann talang och ingifvelse. Så är han nu nästan Enthusiast af Tegnér, och jag kan aldrig bereda honom en större högtid, än när jag framkommer med någon ännu okänd Sång ifrån *Lunds* älskvärda Orfeus.

Och denna *Leopold*, som dock onekligen lemnar åt sitt tidehvarf en odödlig minnesvård, hvilkens misstag, der de finnas, dock aldrig borde klandras utan en blygsam vördnad. — *Han* är det just den våra råa björndansare utvalt till föremålet för deras outtömliga pöbelgäckeri! och det i ett ögonblick, då det åldriga Lejonet

sjukt och olyckligt hvarken förmår att försvara sig eller att krossa de sparkande åsnorne. (se Markalls Nätter 2:ra volymen; och äfven *Din vän Argus* vid flere tillfällen, utan den minsta därtill gifven anledning.) Detta synes mig en verklig skamfläck för vår tids *liberala* anda. Jag finner *Nationen* derigenom förolämpad.

Pope, visst ingen särdeles ädel eller oveldig karakter, hade med outtröttlig smälek ock qvicka dolkstygn i många år förföljt Denis en af den *gamla skolans* styflemmade flygelmän.

Så snart emedlertid den förut hatade Veteran blifvit *gammal blind* och *fattig*, var Pope den första som föranstaltade, att ett skådespel af Denis skulle uppföras till författarens förmån.

Han skref sjelf en rörande prolog dertill, och använde all sin inflytelse, att öka recetten. Jemför detta med *Argi* småaktiga plattituder öfver uppförandet af Oden och Virginia, [23]) och alla de mesar som finna sådant qvickt och roligt! —

Men förlåt min bästa Bror!, mitt outtömliga prat. Jag ville blott med få ord tacka för Ditt vänliga bref, — men med en *sådan vän* blir man pratsjuk, som man blir hungrig vid ett *läckert* bord, om man ock föresatt sig att i begge fallen hålla diet.

Min öma vördnad för Hennes nåd, och för öfrigt

Oföränderligt Din
v. B.

Fahlun den 20 Januari 1822.

Jag tackar dig min bäste bror för twenne mycket interessanta bref. Jag är ej van at få emottaga sådana.

Öfwer de ämnen som dina bref framställa tänker eller rättare känner jag som du. Vi hade i vår nya Vitterhet haft mindre galenskap om vi i den äldre haft mera Snille. Ej påstår jag at de gamle Mästarne saknade geni, men blott at deras flesta produkter, i följd af en alltför inskränkt konstteori, kommo at sakna uttrycken deraf, de fria och i följd deraf de upphöjda.

Länge har jag warit en varm beundrare af Tegnér. Han är en Nordisk Skald om någon det warit. Visst lämna några af hans dikter här och der litet at önska, isynnerhet i det musikaliska af skaldespråket. Men hwad betyder et hårstrå, som ej är nog ledigt och nog behagligen böjdt, på en hjeltestod ämnad at upställas i et Tempel och ej i en Perukmakare Verkstad. *Frithioff* har förtjust mig och måste förtjusa hwar och en, som har någon känsla för det sköna. Denna dikt wisar hwad et Snille kan göra äfwen af de gamla Nordiska Sagorna, ehuru, — nygötherne må förlåta mig det, — jag anser dessa sagor, såwidt jag känner dem, icke erbjuda mycket åt en poetisk behandling. Ännu mindre poetisk förekommer mig våra Förfäders Gudalära, om den verkligen warit *deras*, sådan den blifwit oss öfverlämnad af några Isländska Naturfilosofer. Jag twiflar derom af många skjäl och deribland några, som ligga utom Antiqvariernas Gebiet. En förståndig och skarpsinnig fornforskare skulle kunna lära sig mycket och kanhända få nya begrep om Götherne, ifall han uppehölle sig et eller annat år i de Socknar af Dalarne, der ännu det gamla språket samt mycket af de gamla sederna och det gamla lynnet är bewaradt. Men ingen har fallit på den tanken at studera denna lefwande urkund. Jag har hwarken tid eller förmåga dertil; men jag tilltror mig dock at ur Dalarna framställa owedersägliga bewis mot sanningen af åtskilliga historiska uppgifter, som man af wana tror och upprepar. För wårt språks kännedom och för dess metrik vore detta studium högst wigtigt. I mit Tal öfwer Adlerbeth har jag nämnt något litet derom.[24]) Han war, den hedersmannen, behäftad med et fel — det at wara snål. Af snålhet ville han i de

sammansatta orden icke *bortskänka* någon tidlängd som hwardera delen förut haft. Härigenom skapade han *Spondéer*, som kunna duga för upländningar, ÖstGöther och andra Slättboer; som någorlunda öfwerensstämma med det släpande uttalet i et förslappadt Stadslif; men som äro onaturliga för vårt kraftiga bergland, och som aldrig ännu varit så utsagda af dess innebyggare. Daktylen med dess unge, Trokéen, är grundformen för Swenska Språkets metrik äfwensom för hela det raska Nordiska lifvet. Dalkarlen säger: Lāndshŏfdĭng icke Lāndshōfding som den Stockholmska Mamsellen: Hans strömmar störta sig ock utför bergen, och flyta ej långsamt som Slättbygdens å genom kärret. — Hwad är det som gifwit et musikaliskt lif åt våra mest melodiska Sånger? — den daktyliska rhytmen. Men daktylerna i dessa rimade Sånger, som icke kunna sakna meter, äro, allmänt, felaktiga mot de Adlerbetska reglorna. Antingen äro då dessa reglor falska, eller också bör intet Swenskt öra kunna uthärda at höra det *slutande århundradet* (der klangen wäl utgör det förnämsta värdet) och många af Kellgrens, Wallins m. fl. poemer uppläsas. Jag kan ej tro, at Greker och Romare egt Spondéer, efter wårt begrep derom. Sådana skulle blott kunna finnas i språket hos et Slafwiskt folk, bosatt i en Sandöken. — Men nu finner jag at jag, i denna discurs med penna, såsom det wanligen händer i mundteliga samtal, kommit alltför långt ifrån *Frithiof* med hwilken jag började. Emedlertid skulle det fägna mig om du wille, öfwer mina metriska dubier, någon gång säga mig dina tankar.

Det dumma qvickhetsstycket *Swafwelstickorna,* förmodligen af någon misslyckad concurent til det *pris* du vann, har, så mycket en sådan uselhet kan förarga, förargat mig. För et par aftnar sedan skref jag, i anledning deraf, hosföljande Ode i den gamla smaken. Den har förtjensten at wara logisk och — platt. Låt den bli oss emellan! — Men är ej denna Ode så lyrisk, med sina *O!* och *Ack* och *Ve,* som mången beprisad och kanhända belönt? Jag kan ej annat än rita karikaturer, och dermed roar jag mig ibland.

Det är synd med Gubben Rosenstein, som öfwerlefwer sina begrep. Han har dock warit en man af förtjenst, af stor förtjenst för den tid som han egentligen tilhörde. Hans skrifter innehålla ej mycket, men hans prosa, bildad på Hermanssons och Botins, är klassisk. I et wisst afseende har Grefve Engeström ej så orätt, då han anser prosaisternas swåra konst gå ut med Rosenstein.

Lagerbjelkes Tal äro ej Talen öfwer Rosir och Stockenström.[25]) Moderniteten röjer sig äfwen i bemödandet at wara antikt enkel. Det är en kostym wald med smak men ej en vanlig Söndagsdrägt, som den gamle ärbare mannen, utan beräkning, tar på sig, då han går i kyrkan. — Rosensteins Swenskhet, såsom stylist, är synnerligen berömwärd äfwen derföre at han, snarare än någon af sina samtida, hade kunnat förfranska sig.

Men nu kan du vara trött på mitt prat. Du har sjelf gifwit mig anledning at dermed beswära dig, och således bör du förlåta det.

Beständig högaktning och wänskap af

Järta.

Skaldens missöde.

Ode.

O bistra köld! mit bläck war is
Och brasan slocknad i min spis,
Då jag höll på, för årets *Pris,*
Med et Poem om *Boskapsafvel.*
På nytt jag ville tända an
Den sura weden, som ej brann;
Men ack! jag *swafwelstickor* fann
Som voro stickor — *utan swafwel.*

Man kan — den sanningen är *klar* —
Ej skrifwa vers, i wintrens dar,
När köldens wåld så stigit har,
At bläcket ej ur pennan flyter.
Erfarenheten lärt också
At flintans gnistor ej förslå
En murken gren at tända på,
När swafwelstickans bistånd tryter.

I kölden *så* förlorad går
Min Lärodikt om Kor och Får!
Och derför den bedragarn rår
Som swek med swafwelstickor öfvat.
Akademin skall nu — o we!
O blygd! — det stora Priset ge
Åt någon upwärmd Prometé
Som rakt från Himlen elden röfwat.

— — — — — — — — — — —

(Fortsättning af denna *bewisningsfulla* Ode förwäntas af Stockholms postens nya Redaktör). [26])

Stockholm *den 24* Februari 1822.

En ihärdig flussfeber, åtföljd af täta migräner och sömnlösare nätter än sjelfva *Markals*, har sedan någon tid förlamat min penna, och till det mesta hela min tankeförmåga, att jag ej egentligen räknat mig bland de *Lefvande.*

På sin höjd hvilade jag uti ett mellantillstånd af sinlig tillvaro och *andelig död* — och endast dermed torde min långa tystnad kunna ursäktas, åtminstone förklaras. Ty i annat fall hade jag visserligen ej underlåtit, att längesedan besvara min brors högst angenäma bref af den 20 Januari. Emottag nu för detsamma min uppriktiga tacksägelse, ehuru jag ännu, Gunås, ej känner mig i stånd, att med något annat än *Riksgäld* betala Ditt »*sterling wit*».

Alla våra senare högtidligheter på hofvet, eller i staden, känner jag blott genom återskall af de qvickas hånlöje, eller den sårade egenkärlekens jämmerrop, och aldrig har jag ännu hört så många klagovisor öfver *orättvisa* och *otacksamhet* bland flärdens och fåfängans outtrötteliga Riddare. Jag tillstår uppriktigt, att det *på nytt födda Sverge* ej synnerligen upplyfter min själ till högre åsigter, hvarken af det *offentliga* eller det *enskilta lifvet;* och i trots af min *politiska optimism*, är jag ej obenägen, att likasom Du, blott med tvenne egenskaper beteckna tidens onda — *galenskap* och *dålighet.*

Att dessa begge kostymer, såsom de minst *dyra*, äro de *talrikaste dominos* på våra Hof- och *pöbel*maskerader ligger i sakens natur, och bör ej väcka särdeles harm, eller ledsnad. Men hvad skall man säga, när de frivilligt väljas äfven af det *rikare snillet*, den i sin *naturliga drägt lysande* talangen.

[Efter att hafva anfört några exempel på fåfänga, kryperi och småaktighet, hemtade från de högre embetsmännens krets, öfvergår B. till följande omnämnande af G. Lagerbjelke].

Det ges i sanning få personer, hvilkas enskilta belägenhet jag skulle vara mera benägen att afundas än hans — om han blott hade *styrka*, eller *lättja* nog, att njuta sina fördelar. Med en inkomst af ungefär 6000 rdl. Bko; i vitterhet och kunskaper ej blott En af våra *Aderton*, utan verkligen En ibland våra *Rika;* genom rang och qvickhet tillräckligen upphöjd, för att i alla sällskap kunna

taga sin plats hvarhelst han behagar, nästan säker, att öfverallt *synas* den första skulle *jag* åtminstone för det närvarande af ödet ej begära något annat än en försvarlig helsa. Och dock är just denne lycklige af alla mina närmare bekanta den,

»qui me querelis exanimat suis».

I synnerhet har han allt sedan den 28 sistl. med sina hetska obesvarliga Jeremiader så sönderbultat mig, att ännu alla mina nerver äro ömtåliga. Han finner näml. en alldeles exempel-lös förföljelse deri att *han* ännu icke erhållet *det band* hvarmed han framför 15 eller 16 andra redan för 10 år sedan bort behängas[27])!

Att han derpå fått *bestämdt löfte* må gerna vara *sant*, det är åtminstone mer än sannolikt — i synnerhet som hans medbröder i olyckan, påstå, att blott *detta löfte* vid sista ordenskapitlet förhindrat allt slags utdelning, men bör icke just detta trösta honom? Emedlertid tror han sig nu ej längre kunna qvarstanna i fädernes-landet, och att sluta af hans vältaliga förtviflan, skulle man tro, att sal. *Trenks* hårda öden[28]) varit barnlekar i jemförelse med hans! Hvem påminner sig icke härvid Atterboms berömda vers:

»*Ur sjelfgrafd afgrund sjelfviskheten qvider*»?

Allt sedan Lagerbjelkes hemkomst har visserligen detta »*blåa fjerran*» varit enda syftemålet för hans själs verksamhet. Blott för att upphöjas till *Seraf*, har han frivilligt nedstigit i den djupaste hofsmuts — till hofpoet, hofskådespelare, hoflycksökare — och allt detta i det hela med den oskicklighet, som vanligtvis åtföljer en till något bättre bestämd *öfverlägsenhet*. Hatad och afundad af alla Dålighetens *äkta barn;* fruktad, misstänkt och utan *allvar* smickrad af de Högsta, har han lefvat i en ständig *feber;* och vid den minsta förkylning, hvad i *hoftrapporna* minst kan undvikas, börjar han rikligt att *yra*. Så *nu* värre än någonsin, och till och med i *Sverge*, har jag ännu aldrig kunnat göra mig ett begrepp om en så *hjernangripande bandlystnad* — ty ärelystnad kan en dylik uselhet näppeligen kallas. — »Wisst felas honom *ett band*, säger Gref. Essen, ty *bindfärdig* är han längesedan». Det enda roliga härvid är, att han uppriktigt synes tro hela Svenska samhället likaså uppretadt som han sjelf visar sig öfver den emot honom begångna orättvisan — »och huru skall Allmänheten först bli sinnad emot hans *förföljare*, om de ändteligen tvinga honom, att utgifva sina Memoirer»[29])? Det märkvärdigaste är att *Argus* oskyldigtvis gifvet anledning till den sista förföljelsen emot Lagerbjelke ty Gud vet genom hvilken egen, eller främmande ingifvelse konungen kommit

på den tanken, att *Lagerbjelke och* ingen annan skrifvit den beryktade artikeln öfver Gref. Engeströms förtroliga brefvexling med Landshöfdingarne[30]). Det *brottsliga* af denna beskyllning hade Lagerbjelke heldre tagit på sin räkning än det *släpande* och *slöga* skrifsättet, hvilket Hs. M:jt. naturligtvis ej kunnat bedömma. Att Lagerbjelke likväl i anseende till *denna riksvådeliga stämpling* är lika så oskyldig som *jag*, lärer Du väl ej ett ögonblick betvifla. Hans numera nästan oboteliga sjukdom gör mig verkeligen ondt; ty jag har alltid hört till de få personer, som gjort uppriktig rättvisa åt hans öfverlägsna snille, och flere goda egenskaper. Vi hafva under en längd af år stått uti mångfaldiga, ofta ganska kinkiga embetes-förhållanden, och jag har aldrig ägt en i alla afseenden mera önskansvärd förman. Och under hela den tiden då Lagerbjelkes inflytelse var ganska betydande, har jag aldrig funnit, att han sökt *befordra uslingar* eller *aflägsna* någon *verkelig* talang. — En egenskap, som visserligen ej gått i arf till hans efterträdare[31]).

Allt detta är emellertid blott en profbit af den *galenskap* och *dålighet* som råder bland våra förnämare Skådespelare, och jag frågar Dig således på samvete, om *jag* icke gjort klokare, som längesedan sönderslitit min rôl och aflägsnat mig ifrån Kulisserne, för att helt fredligt och obemärkt, om också blott såsom *torpare*, inflytta uti *Snillets Verld.*

Till och med den *der* rådande *galenskapen* är roligare än den *förnäma*, och det synes mig ej möjligt att *skratta qvickare* än Du öfver *pro* och *contra* uti Din sista Akademiska Ode. Också har den blifvit tillbörligen njuten och beundrad af de få Utvalde, åt hvilken jag meddelat densamma, ty, olyckligtvis förstå ej alla *skämt*, som inbilla sig att förstå *allvar*, och jag ville för intet pris blottställa en *Aderton* för sina Medbröders misstankar. Jag har icke ens velat läsa den för *Leopold*, ehuru han synnerligen älskar Dina vers. Emedlertid är jag litet högfärdig deröfver, att *jag* ibland säkrare *igenkänt* dem än andra. Så till exempel var jag den första, som förklarade »den vittra tarfligheten»[32]) för *Ditt* arbete, och lika så: »*Filosofiens bankrutt*»[33]) — emot Leopold, som svor på, att den senare vore af *Tegnér:* »ett sådant djupttänkt och qvickt utfördt mästerstycke *kunde* ej vara af någon annan».

Ibland mina förtrognare hafva *Beskow* och *Grafström* uttryckeligen uppdragit mig att helsa och tacka Dig för »*Skaldens missöde*»[34]), och de upphörde länge icke att fordra dess *tryckning* — hvilket

emedlertid skulle skaffa oss begge »mången *bitter stund*» — att tala med *Blom*.

En, som ifrån äldre tider med ett slags passion älskar *Din* skämtande sångmö, är ett Fruntimmer, som Du alldeles icke känner, men hvilkets omdöme ingalunda är likgiltigt. Hon hör ej till mina *Grefvinnor* och *Friherrinnor*, men öfverträffar dem kanske alla — om jag undantar *Stella*[35]) — i *Snille* och omfattande *tankeförmåga*. Det förstås således af sig sjelft, att *hon* hör till mina förtrognaste, och delar alla mina poetiska och prosaiska nöjen. Att *vi* äro särdeles goda vänner kan Du inhämta af närlagde lilla Poem till mig, hvilket jag emedlertid ej meddelar af *fåfänga*, utan för att underställa Ditt omdömme, om ej dess författarinna, äfven ur Konstens och talangens synpunkt betraktad, förtjenar hela min vördnad och tillgifvenhet. Att hon tillika är den största entusiast af vår Tegnér, behöfver jag ej uttryckeligen nämna; ty hvem kan nu för tiden, äga någon sann känsla för poesi, och ej uti hans sånger igenkänna alla sin själs profetiska aningar, alla snillets högre fordringar, uppfyllde genom Skönhetens och vishetens gemensamma magi?

Men har Du väl redan läst Tegnérs nya mästerstycke: *Axel?* Jag hatar alla jemförelser, och förargar mig dageligen öfver den tomma frågan, om *Frithioff*, eller *Axel* bör anses för T:s triumf? — Den Belvederska *Apoll* eller den Mediceiska *Venus?* Nog af det är efter min öfvertygelse ett poem, med hvilket intet annat uti vår Litteratur kan jemföras. Hvilken uselhet att här gräla om några rim, eller hvad man behagar kalla, *prosaiska* vändningar. Jag blir alltid vid elakt lynne, när jag hör jollra om »*jemtflytande vers*». Sådane kan *jag* smörja ihop; men *jag* kan ej, och huru få kunna det? såsom Tegnér, *skapa* lefvande karaktérer med alla deras omgifningar, framställa för vår inre åskådning *hela mänskliga lifvet* uti *En* klar spegel, som här uti *Axel*, under det han blott synes göra en enkel berättelse. Jag har nu läst det 3 gånger med den mest granskande uppmärksamhet, och alltid funnit nya skönheter, mera djupt i det hela inväfda förträffligheter. Jag hade håg att skrifva en hel *kommentar* öfver detta stycke, för att om möjligt vore lära våra *läsare att läsa* — som *Fichte* kallade en af sina böcker: »Versuch die Leser *zum Verstehen zu zwingen*». Ett *sådant* poem kallar jag äkta *fosterländiskt*. Helt annorlunda än Fosforisternes eviga *stenhuggeri* med *runor, hammare* och *Galtar*. Jag var i går aftons riktigt nöjd med Kronprinsen, när han uppdrog mig de mest smickrande helsningar till T. med tillägg:

»Säg honom, å mina vägnar, att hans *Axel* ökat min högfärd *att vara Svensk*, och att *vi alla*, efter min öfvertygelse, böra läsa hans poem som en *uppbygelse-bok*».

Och hvad säger Du om den ädla Dedikationen till *Leopold?* Till denna har jag på sätt och vis stått fadder; ty redan i fjol, när jag funnit den gamla *Ossian* alldeles föryngrad af förtjusning öfver Frithioff, besvor jag T. att vid något tillfälle uti Nationens namn hämnas på revolutionärernes oförskämda illska emot den af Ödet redan förkrossade Sångaren. Och nu hvilken värdig Apoteos har han erhållit, *innan* efterverlden gör honom rättvisa! Också var han vid första läsningen ända till tårar rörd, och dikterade genast ett bref af 8 sidor till Tegnér, hvaruti han ännu med *varm hand* ötverlemnar honom krona och spira [36]).

Till förargeliga *dåligheter* hör för öfrigt, att några *vittra Grefvinnor* och så kallade *män af smak* finna denna *Dedikation sublim*, men tycka »att *sjelfva poemet* blott har *vackra ställen*, men att det ej *soutenerar* sig». Man medger, enligt *en episk och dramatisk Skalds* [37]) uttryck: »att T. onekeligen är *född skald*, men onekeligen också född *Fosforist*, ehuru den senare böjelsen tyglas af hans stora *förstånd»!* — De fleste af våra ännu riktigt *pudrade* och *friserade* Witterhets-dyrkare finna i allmänhet något *hemskt* uti T:s öfverlägsenhet; de kunna ej hos honom misskänna en *hög Ande*, men de äro osäkre, om den är *god* eller *ond*, och äfven när de ej utan förtjusning af honom öfverväldigas, göra de hemligt ett *korstecken*, för att i alla fall frälsa sin akademiska själ. Någon liten *revolutions-djefvul* frukta de äfven förborgad under hans politiska frihetsanda, och vid invigningen af den Skånska Hofrätten funno höga Vederbörande de af T. dertill författade skålar så *betänklige* att de ansågo nödigt att låta *förbättra* de första stroferne, innan de vid supkalaset afsjöngos. Oviss, om du läst detta lilla poem, som man icke heller fan lämpeligt att låta *trycka*, vill jag här anföra de betänkliga ställen, och Du torde finna som jag, att en *Kung* som af dem ej ansåge sig på det mest ädla sätt smickrad, ej förtjente att besjungas annorstädes än på — Sockerbagaredeviser.

»Skön är, o Kung! Din dubbla krona,
som sjelf Du vann med bragders rätt;
bär den, som hittills, och försona
Din samtid med en Kunga-ätt [38]).

[Slutet af brefvet saknas].

Till författaren af
Snillets Werld.

Hvems är rösten? Hvilken himmelsk tjusning
Kallar den kring jordens rymder ner?
Vid dess ljud hvad magisk morgonljusning
Kring de öde lifvets stränder ler!
Edens ros, i Minnets dunkla dalar,
rinner än bland smärtans törnen opp;
sjelfförsakelsen om segrar talar,
och förtviflan anar glädjens hopp.

Ädle Skald! Du sjöng Din hembygds zoner,
Snillets Verld, det ljusa Dygdens land.
Ingen främling lärde *så* dess toner,
ingen främlings mindre veka hand
så dess kransar knöt. Dess evigt ljusa
stjernekrona strålar kring ditt hår;
i din suck dess aftonvindar susa,
och dess blomster vexa i ditt spår.

Ädle skald! i sjelfva segerstunden,
medan Sångmön blomsterströr din stig,
smickrar dig väl ängens sippa, bunden
ibland lagern, stolt att kröna dig? —
Hyllar ej i höga tempel-salen
Snillet dig med tacksam offergärd? —
Siskan qvittrar på sin gren i dalen,
under örnens flygt till ljusets verld.

Den, som *älskade,* som *led* och *tänkte,*
den en känsla helig, hög och mild,
Dygdens och Behagens urbild skänkte —
såg *hon* i sin dröm ej *Snillets bild?*

Hörde *hon* ej Palmens kronor susa
i dess glans-omgifna offerlund?
hörde *hon* ej sångens svanor tjusa
snillets strand och genljuds-rika sund?

Dyrkade *hon* ej den dolda Tärnan,
som der, ofvan sinnets rymder bor?
anande dess blick i morgonstjernan,
när den framgår genom Nattens flor —
Men i *drömmen* blott den tjusta anden
nalkades sin längtans ljufva bygd!
Du som hvilar i dess lagrars skygd,
gråt med *den*, som endast *anat stranden!*

Julia.

Fahlun d. 3 Mars 1822.

Jag tackar dig min Bror för dit bref med sista post. Det oroar mig at du så ofta är plågad af din *klassiska migrän,* men det fägnar mig tillika, såsom en Vän af oberoende Själar, at din ej låter qwäsa sig äfwen af kroppsliga qval. Dit sednaste glada och interessanta bref witnar derom, likasom de föregående. Vid wår ålder har man annars icke tid at wara sjuk. Lifwet räcker ändock icke til för det som man wille uträtta. — Jag mår nästan alltid illa, men hufwudet är någorlunda friskt, förmodligen derför att jag i möjligaste måtto sparat det. Min mage är deremot otacksam för min beskedliga omsorg i många år at hushålla med dess förmåga. Den är en frondör, som grälar öfwer det oskyldigastet Vore jag Optimist, som jag ännu med bästa vilja dertil ej hunni. blifwa, så skulle jag finna det wara klart, att när vår Herre för 6000 år sedan beslöt at skapa *min* mage beräknade Han ock denna stora angelägenhet så, at min matsmältningsförmåga skulle aftaga i samma mån, som mina tilgångar på mat. De blifwa, fruktar jag, snart nog sådana, att jag ej behöfwer någon *föresats* för at hålla diet.

— —
— —

Nu från skämt til alwar. Ehuru jag ännu icke fått Tegnérs *Axel* gläder det mig dock innerligen at åter et foster af det starka Nordiska Snillet kommit i dagen. Jag längtar och trängtar efter den njutning, som jag wäntar mig deraf. Tegnér wet sjelf icke huru mycket godt han uträttar. Om någon kan rädda oss ifrån det barbari, som på alla sidor inbryter, så är det han. At han gifwit Leopold ett offentligt wedermäle af sin aktning är oändeligen nyttigt. Tegnér är i denna stund Nationens Skald och hans känsla är eller blir Nationens. Det ädla hos henne är ännu icke dödt; det kan wäckas ur den dödslika dvalan. Må endast Tegnér få lefwa! Han skall då allt mer och mer förstå sin höga kallelse och, efter hwarje ny triumph, blifwa verksammare at den upfylla. Hans steg på banan voro länge dristiga, men ojämna och vacklande. Nu har han en à plomb af den uplysta allmänhetens beundran. — Våra fleste Statsmän begripa icke wigten af Tegnérs bemö-

danden för det skönas och ädlas vård ibland Gustaf 3:s folk. De se ej at endast genom sådana bemödanden kan det Mösssystem brytas, utan revolution, hwilket redan har en så frappant likhet med det på 1760 talet. Gustaf 3 måste först wåga sin krona och sit lif för at winna magt at förädla sin Nation. Men hvilken täncker så långt tilbaka som 50 år och så långt framåt som 50 veckor? Det är dock hugneligt at KronPrinsen har en känsla i samklang med Tegnérs. Jag har länge haft höga begrep om denna furste, hwars själsutweckling och hvars lynnes rigtning under $2^1/_2$ år jag dock icke haft tilfälle at utröna. Då han 1819 om hösten var här med Konungen fann jag honom vara en owanlig icke blott prins, utan Yngling af hvad Stånd som hälst. Han sade ej under hela denna tid af fjorton dagar et enda oklokt, men wäl många wisa ord, och gjorde ej et enda obetänksamt steg, men flera, som witnade om ädelhet, förstånd och fin tact. — Ingen enda tom fras rullade ut öfver hans läppar. Hans öga och hans handtag ersatte rikeligen alla återhållna complimenter.

Men, efter at jag nu med wanligt radotage ledt mig från det så ohyggliga, som de moderna Mössorna, til det så älskwärda, som Kronprinsen, så frågar jag dig hwilken är denna älskwärda förmodl:n under Tyllmössa som kallar sig *Julia?* Min hustru gissar fru Benedicks.[36]) — Om, såsom du skrifwer, den okända Skaldinnan någon gång haft den godheten at gilla mina små skämtsama rimerier så ber jag dig säga henne at jag på fullt alwar känner mig smickrad af hennes bifall til försök, som jag sjelf föga värderat. Men en anda och en diction, sådana som i den enda lilla vers jag ännu läst af *Julia*, önskar jag mig förgäfwes. Kunde jag skrifwa *så,* kanhända wågade jag mig längre än »til den wittra Tarfligheten.» Et fruntimmer med denna förmåga borde unna Allmänheten något af sina Poemer. Det qwinnliga Snillet, när det som Julias kan ledigt behandla materien *språket,* har alltid en känslofinhet och et behag, som vi grofwa karlar ej kunna härma. Måhända är det dock til det individuella hjertats Verld, — den är rik och skön för en öm ädel qwinna — som *Skaldinnorna* i allmänhet borde inskränka sig. Det filosoferande Snillets Verld är en wildmark som hjertat kan odla; men den behåller dock alltid något af sin ursprungliga stelhet. Ur Jupiters panna utgick Minerva. Hon var skön, hon war qwinna — men hon var dock icke så skön af wekare förtjusande behag, som den Gudinna hwilken föddes ur de mjuka böljorna. Och qwinnohjertat, det flödande och rörliga, är

et haf utur hwilket skönheten uppstiger täck som Venus, men ej väldig och förwånande som den manligt gudomliga hjernans foster.

Jag älskar den Vossiska Idyllen och har ofta tyckt att den borde kunna anwändas til *paullo majora* än Prestgårdslifwet och små beskedliga knappherrars husliga scéner. — Det föll mig in sista Midsommardagen at, med et försök, göra mig sjelf reda för detta lösa tycke. Jag började då och fullföljde sedan et stycke,[37]) som jag nu är nog oförskämd at meddela dig, för at få inhämta dit omdöme mindre öfwer detta försök, som jag fruktar ej hafwa lyckats, än öfwer den idé hvilken frambragt det. — En gammal Sjöman är, i våra dagar, en representant för den stelare manliga kraften. Som Gubbe har han rättighet at radotera; som pröfvad af faror, at jolra om Mod och om ära. Hans lynne bryter af mot den blomstrande Midsommarnaturen. Äfven *då* kan han wara känslolös för det angenäma i lifvet. Men han will också binda en bukett åt sin Kung på dess namnsdag — och han plockar dertil Swenska hjeltars namn. I valet är han lika sorglös som flickan hwilken bryter en blomma här och der, allt som hon går fram, utan den botaniska samlarens afsikt. — Sådan war ungefärligen min plan, hwilken jag trodde ej böra röjas förr än i de sista raderna. — Som sagdt jag anser *mit* försök ej hafwa lyckats, men jag tror ock at den idylliska formen bör kunna lånas åt framställningar af känslor och tankar, som tilhöra det *offentliga lifwet*. De få derigenom individualitet, det första vilkoret för all lefwande uppenbarelse af idéer i verkligheten. Ifrån de stundom Kronologiska stundom politico-moraliska Oderna, med hwilka man sökte uppwäcka Fosterlandskänslan, öfwergick det yngre slägtet til mera skrålande sånger om *lejonmärg* m. m. De förra voro tråkiga, de sednare löjligt rasande. Ingendera uttryckte hvad *en* Swensk känner. Då kastade man sig tilbaka mot forntiden och framstälde individualiserade Nordmän som *warit* för Tusende år sedan. — Månne man icke skulle kunna poetiskt upfatta Svenska hjeltelynnen som *nyss* verkat eller *ännu* verka? Utan at abstrahera dem från den Swenska Naturen och göra dem til politiska Docenter som tala på rim? Utan också att låta studerande Gossar, i swårrimade marcher, lofwa at med sina bröst bilda en förmur för Oscar mot tusende pilar?[38]) Jag tycker at en gammal ännu lefwande Swensk, som uttalar sin fosterlandskänsla för barn och barnbarn, som återkallar minnet af sin tids händelser och sina samtida frejdade Män — at en sådan Gubbe och hans omgifningar borde, af en verkelig

poet, kunna poetiskt framställas. Men det borde wara af en werkelig poet — icke af en fuskare, som blott förmår att rita några grofwa streck för att gifwa en teckning af hwad han menar.

Jag orkar ej copiera mit sista concept. Ursägta att jag sänder dig detta med begäran at du ville skicka mig det tilbaka.

Snart hoppas jag at få lämna en plats, der jag i många hänseenden finner mig oduglig. Den ruinerar mig ock, och det är ej värdt at betala ledsamheter så dyrt. Jag önskar at kunna, i lugn, få egna återstoden af mit lif åt literära sysselsättningar. Mera härom när mit öde blir afgjordt. Emedlertid tror jag mig hafwa bragt Länsstyrelsen i det skick, at min efterträdare, om han är rättwis och har förstånd, skall erkänna at han emottager affairerna så pass rediga och ordnade, som det med skjäl i detta beswärliga Län kan wäntas. Jag lämnar åt Landshöfdingen Törne[39]) att skryta i rapporter til Stats Ministern för Utrikes ärendena öfwer sin förwaltning. Mina rapporter hafwa ifrån den första veckan af året til den sista warit af samma innehåll: at ingen ting passerat som jag funnit förtjena Regeringens utomordentliga uppmärksamhet.

Min hustru ber mig hälsa dig innerligen, och tacka för din hugkomst.

Alltid

Din uppriktige Wän

Järta.

Stockholm den 4. April 1822.

Jag törs ej omnämna *datum* af Ditt sista bref, min bäste Vän! och ännu i dag hade det väl näppeligen blifvit besvaradt, om ej *Systrarne* uttryckeligen *befallt* mig, att med denna dagens post åtminstone för detsamma aflägga min tacksägelse, och anmäla min fortfarande uselhet, som ej tillåter mig, att skrifva något som duger. Ditt bref var så rikhaltigt, att mitt hufvud är fullt af tankar, eller något dylikt; som derigenom kommit i gäsning, men olyckligt vis är detta så kallade *hufvud* också uti ett långt sämre tillstånd än Din *mage,* och jag äger sedan någon tid verkeligen ej ofta 3 dagar i veckan, då jag vågar gripa till pennan. Med en lat och vällustig *läsning* går det lättare, och detta slags *passion* försonar mig så temmeligen med min annars ofrivilliga enslighet. Min brefvexling med Friherrinnan Schwerin är den enda, som ännu ej blifvit öfvergifven, ty annars är jag för det närvarande så fullkoml. bankrutt, att jag snart torde nödgas på Lotteri bortspela min fasta *egendom* af *obesvarade* bref, 2ne långa, högst intressanta ifrån *Tegnér* deruti inbegripne. — Du har visst rätt, att man vid mina år ej borde hafva tid, att vara sjuk, och jag i synnerhet, som ännu verkeligen sätter stort värde på det intellektuella och moraliska lifvet; Men just derföre är det så mycket förtretligare, att det fysiska i samma mån försämras, som det förra ämnade mogna i vishet. Emedlertid vet jag af en tröstande erfarenhet, att jag efter en långvarig dimma åter plär kunna räkna på några ljusa och blida dar, och således smickrar jag mig äfven nu med ett slags vår, som torde återskänka mig krafter till en friskare verksamhet. —

Jag borde väl i dag för allting återsända Din *Idyll,* af hvilken Du anförtrott mig den enda afskrift du äger. Men olyckligtvis befinner den sig just nu hos systrarne, sedan jag under den senare tiden alltjemt förgäfves föresatt mig att sjelf läsa den för dem. Den har gjort mig stort nöje, och idéen synes mig ganska lycklig: att nämligen förädla en huslig tafla genom en *nationalfest,* som ger tillfälle till en större rikedom af ämnen och poetiska prydnader. En högre syftning, än blotta utmålningen af hvardagslifvet, kan enligt min öfvertygelse, endast gifva ett verkeligt intresse, åt detta skaldeslag. *Vossens* bästa stycken spela derföre också egen-

teligen uti den *moraliska* verlden, och hans prester och Grefvinnor intaga oss ej såsom *sådane*, utan såsom *förädlade menniskor*. Ibland åsyftar han väl också politiska eller *medborgerliga* förbättringar, som till ex. »*Die Leibeigenen*» — »*Die Freigelassenen*» etc. men just dessa höja sig törhända allt för litet öfver den Hollsteinska naturens torra prosaism. Göthes »*Hermann und Dorothea*» synes mig ännu, om min förkärlek för detta sällsynta snille ej bedrager mig, den verkeliga *Transfiguration* af detta skaldeslag, och står den ädlare Epiken nästan så nära som *Odysséen*. Han *idealiserar* ej *verkligheten*, i detta ordets fransyska bemärkelse, som vanligt vis upphäfver all *sann natur;* han ställer sina väl kända föremål blott på en *klassisk* grund, och visar dem från alla sidor ur en äkta fosterländsk synpunkt. — Och just detta — att *lokalisera* det poetiska af lifvet, att ej i evighet måla *utopiska* herdar och herdinnor, *hjeltar* och *Visa*, utan ärliga *Svenskar* i högtidsdrägter af deras *ursprungliga* natur, utan alla de *fräknar* och *lyten* hvarmed missbildningen måhända rikeligen nog begåfvat dem — detta är och blir hufvud-förtjensten af hvarje ädel patriotisk skald. Sinrik är tillika din tanke att representera en gammal *sjöman* såsom representanten af den stelare manliga kraften, och jag har alltid tyckt, att *vi* ej individuellt nog betrakta oss som *Vikingar*. Engelsmännen glömma aldrig hvarken i Vers, eller prosa, att göra sig gällande såsom Hafvets barn, — men *vi* glömma det till och med i alla våra *handels*-inrättningar. — Din Gamle synes mig alldeles *helgjuten*, som han bör vara, och allt hvad han tillfälligt säger till andra yrkens beröm är i fullkomlig öfverens-stämmelse med hans karaktér; och att sjelfva planen ej röjes förr än i de sista raderne, förädlar hvad man kan kalla *komplimenten* till Kungen, och ger det Hela mer rundning. Jag anmärker ännu, att ledigheten af Din hexameter gjort mig särdeles nöje. Det kan väl hända, att vi i anseende till metriska grundsatser ej alltid torde öfverensstämma, men de fleste skola utan allt stafvelse-gräl läsa Dina vers riktigt och finna dem välljudande, hvilket bevisar mycket för Ditt harmoniska öra — hvarom hvarje rad uti Dina rimmade vers utomdess öfvertygar oss. —

Medgifvom att *Tegnér* ej sällan syndar emot denna versens ledighet — och äfven flere stora skalder — men medgifvom äfven att det är högst föraktligt, att med ett slags skadeglädje uppehålla sig vid sådana småsaker hos ett så öfverlägset och förtjusande Snille. Jag kan ej beskrifva Dig min harm och förtrytelse öfver

den mängd af dumma och platta omdömmen, hvarigenom Akademister, Exellenser, Grefvinnor och Witterhets-gesäller i anledning af *Axel* ännu dageligen blottställa sin andeliga fattigdom. De tro sig hafva gjort stora och märkvärdiga upptäckter, om de här och der stöta på en hårdare vers, ett, törhända med flit, valt hvardagligt uttryck, eller en för deras kloka hjernor alltför lekande bild. »Det är skada att han ej har någon *smak*, och att han dock i själen är *hemlig Fosforist!!*» — Deremot har dock detta mästerstycke gjort ett oändeligt *djupt* intryck på alla läsare och läsarinnor af ren känsla för det sköna och ädla, och Du säger ganska riktigt: »att T. i denna stund är *Nationens skald;* att hans känsla *är* — och ännu mera *blir* Nationens.» Vår Bildning är nu, i slyngelåren, men den *vexer* allt hvad den hinner. Våra kloka gubbar och gummor må sitta i fred med sina glasögon och jemra sig öfver den oborstade, *exalterade* ungdomen; *jag* tror mig förutse ett bättre och kraftfullare slägte, som behöfver stadigare föda, och en ledigare drägt. Lyckligtvis äro alla T—s poemer tillskurna i *vexten*, och de *bli* snart, hvad de törhända ännu icke *äro*, alldeles passande.

Han sjelf har nästan gjort narr af mig för min entusiasmus öfver *Axel*, som likvisst är lika sann och oskrymtad, som glödande. Han talar om sin »*smula* talang» med en ej obillig, utan orättvis blygsamhet, tilläggandes emedlertid de gyllene orden: »För mängdens bifall, eller tadel har jag, lyckligt- eller olyckligtvis, intet sinne; men de vittre Aristokraternes omdömme värderar jag uppriktigt, och deras bifall är min enda tröst för de många förödmjukelser jag, åtminstone inom mig sjelf, erfar som poet. *Ty väl är poesien, i sitt innersta väsende, en populär konst; men dock icke i den mening, att Vaktmästare* och *recensenter måste förstå sig på den*».[40]) — Jag hinner ej i dag, annars skulle jag väl kunna lemna Dig några prof af sådana *Vaktmästare Kritiker*, som mer än tillräckl. torde rättvisa Tegnérs likgiltighet. Dumheten, ännu riktigare *fåfängan*, att synas en *fin*, ej så lätt tillfredsställd *kännare*, öfverstiger allt begrep hos våra lärda och förnäma dommare. Till och med sådana Tartüffes-arfvingar finnas ännu, som anse en *Prest* ej böra skrifva ett poem som *Axel!* Andra finna stället om *Petersburg* i politiskt afseende högst betänkligt, och frukta en officiell Note ifrån Grefve Suchtelen. — Och för en *sådan* Allmänhet skall Snillet arbeta, åt sådane läsare skall det skänka sina mästerstycken! — »Alldeles inte; säger *min Julia;* T. *skrifver blott* för

oss få, som äro invigde. Era så kallade läsare och konstdommare *existera* icke för honom, och att *han* existerar *för dem*, är en bedröfvelig följd af boktryckerikonstens prisade uppfinning.» —

Men nu måste jag väl också stilla Din nyfikenhet i anseende till denna älskvärda *Julia*, som ej varit litet smickrad af Ditt vänliga omdömme öfver hennes nyligen meddelade lilla poem. Hon heter *Zelander*,[41]) — en brukspatron, om jag mins rätt, som i sin tid var särdeles god vän med Kellgren, Sjöberg och andra af de Vittra. *Julia* förlorade sin far innan hon knappt fyllt 3 år; och jag vet ej bestämdt hur hon blifvit uppfostrad — nog af hon *är nu*, enligt min öfvertygelse, en af de ädlaste och mest utmärkta fruntimmer jag känner. Hon är, som Du vet, ej utan poetisk *talang* men har ändock långt mera poetiskt *Snille* som *menniska*. En alldeles sällsynt utbildning förädlas i mina ögon ännu mer genom en själfständig *tankekraft*, hvilken blott kan förvåna *den*, som sjelf är *tänkare*, och som hedras med hennes förtroende, ty i hvardagsumgänget låter hennes anspråkslösa och enkla sätt att vara icke ens ana någon öfverlägsenhet. Hon känner franska, Engelska, tyska Vitterheten som vår — och just derföre sysselsätter hon sig ej med *många* af deras författare men oupphörligt med *några få*, och hennes omdömme är verkel. klassiskt, lika som hennes *styl*, äfven i Franskan, den hon för öfrigt alls inte tycker om. Hennes själs-stämning är i allmänhet *allvarsam*, och *mer* än det, ty hennes inre lif synes mig djupt såradt, jag förmodar af någon helig, men olycklig kärlek — (se några rader i poemet till mig) — men med allt detta är hon *alltid* godhjertad som en engel, ömsint, deltagande och af det angenämaste lynne. Också ällskas hon med ett slags svärmeri till och med af alla de *Fruntimer*, med hvilka hon stått uti någon närmare förbindelse. För att ej göra denna målning ännu mera misstänkt, än den redan torde synas Dig, bör jag tillägga, att hon *alldeles inte är vacker — tvertom*, om näml. en fysionomi med uttryck af själ och ande kunde vara riktigt *ful*.

Hon är för det närvarande Guvernant hos grefvinnan Essen;[42]) och som jag uti detta hus tillbringar mina flesta aftnar, har jag haft bästa tillfälle att utröna hennes förtjenster och sällsynta egenskaper. Lyckligtvis vet den ädla Grefvinnan fullkomligt att värdera henne; och behandlar henne som en syster med vänskap och förtroende. Flickorne tillbedja henne såsom en äldre och klokare — leksyster. — Och en *sådan Svenska* lefde halfannan fjerdingsväg ifrån Grefvinnan, medan hon lät skrifva till Paris, Schweiz

och Hamburg, för att erhålla en usel *Fransyska!* En händelse gjorde dem bekanta, och nu tror Grefvinnan aldrig kunna umbära henne! Emedlertid bli våra fåfänga Stora-Verlds-Fruar derföre inte förnuftigare. En *riktig Fransyska* för deras *Svenska flickor* är lika fullt det enda de eftersträfva. Stor sak att en sådan *Parisisk tvätterska*, eller något sämre, ej kan dela en enda fosterlandskänsla med deras döttrar, ej kan läsa hvarken Axel, eller Nattvardsbarnen med dem, det är dock en *riktig fransyska*; och de ha gjort stora uppoffringar för sina barns uppfostran. — Denna verkeligen förargeliga osed ansågs dock i Tyskland redan för 20 år sedan för oanständig ibland allt hederligt folk.

Har jag nu tillräckligt gjort reda för min *Julia?* eller finner Du kanske tvertom, att jag varit alltför vidlyftig. Jag vill inte heller skryta med någon alltför filosofisk opartiskhet; ty hon ingifver mig i sanning en beundrande högaktning, och jag tillåter Dig och Hennes Nåd gerna att göra litet narr af min apoteos. Törhända säger Ni, som gref Essen nyligen, när han tyckte att jag berömde någon för mycket: »Förlåt, min Vän! om vi ta det der till närmare öfverläggning; ty Ni är alltid så satans beskedlig, att när Ni håller af någon, så får han *till låns* allt hvad Ni äger och har på det man må synas rik.» — —

Så vill jag emedlertid ej säga om det oändl. vackra porträt Du i Ditt bref gjort om KronPrinsen. Gud låte det bli allt mer och mer likt. Jag nyttjade sist tillfället af Tegnérs skänkexemplar af Axel för att skrifva ett långt bref till H. K. H. deruti äfven var frågan om hvad Nationen en gång af honom förväntade, och då kunde jag ej neka mig det nöjet att meddela honom Din teckning — likväl utan Ditt namn; jag önskade blott som nu, att man alltid måtte finna det porträt likt, som *ett af våra mest utmärkta snillen* uti ett bref till mig uppställdt, i uppriktigt förtroende, och utan minsta aning, att det nånsin skulle komma för H. K. H:s ögon. —

Jag har inte rätt mod, att tala om Ditt *afsked*. Enligt min åsigt af saken i allmänhet, har jag svårt att försona mig dermed; men dock medger jag gerna, att enskilta förhållanden ej alltid på afstånd riktigt betraktas, och då bör vänskapen åtminstone återhålla sitt omdömme.

Men hvad förhindrar Dig då *nu*, att med det första intaga Din akademiska länstol? Jag längtar verkeligen efter Ditt tal öfver Adlerbeth. *Der* var då något att säga; men huru skall den fattiga Sköldebrand[43]) — som redan länge ansetts som *tillförordnad*

Aderton — kunna förgylla den *fattiga Sjöberg?* Lagerbjelken sade mig nyligen att hos flere af de XVIII fråga uppstått att välja *Geijer!* Detta synes mig omöjligt, sedan så många förnäma Akademister tagit parti *för* Treenigheten *emot* Gejer.[44])

Min vänskapsfulla vördnad till den älskvärda fru Järta, och äfvenledes till Din hyggliga *efterträderska*, för hvilken, som man påstår, jag alltid haft en särdeles svaghet, då hon ännu hette Mle *Gahn.*[45])

Helsning och oföränderlig vänskap!

v. B.

Stockholm den 15 Augusti 1825.

Redan vid Din afresa härifrån, min bäste Bror, var jag så illamående, att jag ej fick taga afsked af Er, och sedermera har en grufvelig nerf-svaghet och oduglighet till allt arbete plågat mig ända till början af denna månad. Jag hade derigenom äfven åsamkat mig en sådan brefskuld, att jag i detta afseende förutsåg samma öde som våra andra hederligare Bankrutspelares, och för att undvika detta har jag nu sedan 14 dar skrifvit dag och natt för att åtminstone kunna betala 70 pct.

Med särdeles nöje skulle jag heldre personligen hälsa på Er i Falun. Men så *långa* resor kan jag under min höga Förmans frånvaro ej tänka på. Deremot smickrar jag mig att ännu i höst få råka Er i Upsala, sedan Ni der redan *trefligt inrättat* Er; och uppskjuter jag så mycket heldre härmed, som jag tillika vill afbida Grefvinnan von Essens återkomst ifrån Pommern till Wijk, dit hon redan vid sin bortresa bjudit mig.

Huru ledsam denna sommar för öfrigt varit, kan jag näppeligen beskrifva. Det dåliga vädret har varit mig temmeligen likgiltigt, emedan jag sällan hade kunnat begagna detsamma; men staden har tillika varit så tom, att jag nästan ej umgåtts med någon menniska. Leopold och Blom ha varit de enda, med hvilka jag då och då tillbragt ett par aftontimmar; men den senare, isynnerhet, har varit mindre rolig, och ofta å nyo, som han trott, lika

farligt sjuk, som i våras. Emedlertid har han skrifvit ett långt och artigt bref till Tegnér öfver Frithiof, och då denne svarat med ett verkeligt mästarstycke, hvaruti han utvecklat sin åsigt af den Nordiska hjeltesagan och dess poetiska behandling, har Blom sjelf nu nästan alldeles försonat sig med denna, af honom hittills alldeles förkastade dikt-art. Tegnér sjelf syntes i början något modfälld deröfver, att ingen enda, utom Kaptén i Stockholms-Posten[46]) offenteligen yttrat sig öfver hans verk; men jag har sökt trösta honom dermed, att alla *Kännare* med en mund *prisade*, och hela *pöbeln köpte* detsamma. Leopold synes verkel. vara mer än vanligt uppriktig i sin beundran af Frithiof och af T:s öfverlägsenhet i allmänhet. Också tillstår han sjelf, att ingen skald utan afund kan njuta en poesi, som genom sin *lefvande* och *friska* ungdom nödvändigt måste bortlocka alla läsare ifrån våra hittills gällande mönster. Han skref nyligen till T. »Sångmön var förr ett *ord*, men nu har *hon blifvit kött, och bor ibland oss,* hvarföre också jag gamle Siare, som så länge väntat efter Israels tröst, nu säger med Simeon: Herre! nu låter tu tin tjenare fara i fred.» — Tegnérs kroppsliga helsa synes mig deremot ingenting mindre än lefvande och ungdomsfrisk. Hans svåger[47]) som i dessa dagar återkommit från Lund, har derom meddelat mig oroande underrättelser, och i sina förtroligare bref till mig döljer han icke ett högst mjeltsjukt lynne, som ofta sysselsätter sig med hans fattiga barns öde efter hans förmodeligen snara frånfälle. Han har emedlertid nu på mina enträgna föreställningar beslutit att utgifva sina strödda arbeten;[48]) men, för att ej trötta allmänheten, uti flere små delar, af hvilken hvar och en skall innehålla hälften eller en tredjedel nya, ännu otryckta stycken. Du kan föreställa Dig, att jag så mycket som möjligt är, påskyndar detta; ty jag fruktar i sanning att T. ej uppnår någon hög ålder, och dock blefve hans död just nu, sedan hans snille på en gång bjuder frukt och blommor, en alldeles oersättlig förlust för vår — vi må väl säga *nyfödda* Vitterhet. —

Åtminstone ersättes den ej af den ålderstigne Sk:s ännu ungdomligt jäsande mångskrifveri. Sedan Tasso i 2 band redan för ett par månader sedan varit färdig att utlöpa, men ännu tills vidare qvarligger i hamn för att ej genast seglas i kull af Frithiof, har emedlertid en ny *tragisk* fregatt[49]) blifvit byggd, som väntar på Gref Lagerbjelkes återkomst, för att under Hs. Ex:s anförande göra sitt första offenteliga ströftåg på det dramatiska Hafvet.

Detta bedröfveliga Sorgespel lästes nyligen för Blom och Leopold och ägde då blott 4 akter, uti hvilka likvisst 14 personer redan stupat. Men som Blom anmärkte, att *emot den Nordiska Krigslagen* svärdet *Tirfing* blifvit draget, *utan att dräpa någon*, så nödgades författaren tillägga en 5:te Akt, hvaruti en nyupptäckt brottsling, »sig till näpst och androm till varnagel», ännu ytterligare fick bita i — *sanden*, ty *gräs* vankas ej på de Sk.-ska ängarne.

Du bör veta, att den melodiska Tasso blifvit öfversatt på så kallade stanser — men *utan rim*. Emot *dessa* har författaren nyligen, i sjelfvaste Leopolds närvaro, utan skonsamhet förklarat sig, påståendes, »att den der *rimmar* aldrig får säga *allt hvad han vill*, utan hvad han *kan;* den *orimlige* åter äger fria händer i allt». Men vore då olyckan så stor, om *rimmets* handklåfvar hos flere *skriftliga poeter* någorlunda inskränkte pennans svängningar till höger och venster? Visst är det bevis af flit och ihärdighet, att utom allt annat, inom få år kunna lefverera 3:ne tjocka hjeltedikter! Också börjar Wiselgren[50]) en Dedikation till Gustaf Eriksons författare ganska passande:

»*Du, hvars lefnad är ett Epos!*»

Från Geijer vet jag ingen ting sedan han lemnat Köpenhamn, der han tillika med Atterbom och Schröder, blifvit mycket väl emottagen.[51]) Atterbom skall tillika blifvit besungen i alla Danska dagblad. Jag hörde i går, men ej säkert, att Geijer ämnade fortsätta sina Tyska vandringar ända till Rhenströmen, eller till Schlesien. Detta skulle jag visst önska, blott hans resekassa utvidgar sig i samma förhållande. — Det är ju förargeligt att när ett par sådana kraftverk utkomma, som Frithiof och Geijers historia de uti alla våra lärda blad anses som dödfödda. Hvarföre försöker Din vän Argus inte heldre en grundelig kritik öfver detta enda historiska produkt, i stället för att dränka sina läsare med sitt outtömliga drafvel öfver den *historiska Skolan* i allmänhet? Har Du kunnat uthärda med hans senaste filosofiska predikningar?[52]) Burke, Du, Steffens, Biberg, Geijer, till och med författaren af *fredsförslaget!* höra alla till *samma skola* — och väl till märkandes till *Ultraîsmen*, i den föraktliga mening, som detta sektnamn nyttjas i Frankrike! Och *hans* platta dräng-ovett, skall emedlertid alltid varit öfverensstämmande med *Grubbes* ädla polemiska grundsatser!! *Hans* snillrika *skrifsätt* skall förmodeligen också alltid ha varit *Odalmannens*. Jag skref till Grubben för några dagar sedan

i anledning af hans i mitt omdöme verkeligen mästerliga Theser[53]), och bad honom, att äfven vid den skrifvexling, hvaruti han *förmodeligen nu snart* torde inlåta sig med *Argus*, dock bibehålla sin *egen* styl och framställningssätt. Det är roligt att se, huru ofta A. påminner om svar, medan *Grubbe* alltjemt tyckes vara *döf* — och derigenom i Argus' tanke förmodeligen också *dum*.

För öfrigt skulle det väl löna mödan, att för de bättre tänkande hos oss litet klarare utveckla hvad egenteligen bör förstås med den *historiska Skolan*. Våra så kallade Liberala äro alltför benägne, att betrakta Staten, ja sjelfva samhället, som ett produkt af a priori uppställda grundsatser. Franska revolutionsfilosoferne satte sin hela vishet deri, att genom en för alla länder gällande pappers-konstitution förändra och nyskapa patriotism, nationallynne och seder. För *Ceylon*, eller *Grönland*, fanns ingen salighet utan inrättande af ett Direktorium af 5 Ledamöter och tvenne lagstiftande Kamrar — och så tror ännu Argus och hans medhållare, att Norr-Amerika är ett Jdeal för oss alla. Att tvertom en Konstitution aldrig bör vara annat än det småningom fulländade resultatet af ett folks Karakter, hemseder och historiska utveckling, anses såsom vidskepelse och Ultraism. Förträffligt ifrade *Johannes Müller*[54]) redan 1795 emot denna nya lära, hvarmed Fransoserne sökte öfvertyga Schweizarne, att *de* ännu aldrig känt den *sanna friheten*. Talande till sina landsmän säger han: »Biderbe Männer von *Zünften*, *Gemeinden* und *Landesgemeinden!* *Wenn sogenante Kinder* (ja wohl *Kinder!*) der *Freiheit*, euch, die Jhr *darin aufgewachsen* und *alt geworden seid*, eine andre neue Freiheit bringen wollen, als die eure Väter auf euch vererbt haben — so belehret sie aus *eurer Geschichte*, wie undschuldsvoll und unblutig die ewigen Bünde, wie *gleichsam von selbst* eure Verfassung sich gebildet; wie ihr von den *ältsten Einrichtungen* möglichst viel, sogar *Feudalrechte*, und besonders eine solche Menge Privilegien einzelner Städte, Dörfer, ja Häuser, sorgfältig erhalten, dass in eurem kleinen freien Lande bei hundert mannigfaltige Verfassungen in der friedsamsten Ordnung neben einander bestehen.» —

Hvilken grym *Ultra!* och hvilken olycka, att denna annars genialiska Müller dog, förr än Argus hunnit omvända honom! — Jag är lika så obenägen som någon af *våra* upplysta Fransoser, att såsom reliquier förgylla och tillbedja småningom af sig sjelf bortruttnande qvarlemningar af en barbarisk forntid. Men af själ och hjerta hatar jag detta Voltairiska Småvettet, som i Politik och

Religion förhånar det ädlaste hvad vi af våra fäder i arf emottagit, — ej såsom odugligt, eller oförenligt med vår tids behof, utan endast för det vi ej tåla något heligt och vördnadsbjudande, som förhindrar oss, att blifva såsom Gud och sjelfve *skapa af intet*. Den stora *Machiavel* var just inte känd för vidskepelse och mysticism; men icke dess mindre ifrar han öfveralt uti sina Discorsi för religionens helgd, såsom det kraftigaste och oumbärligaste element uti en lefvande Statsorganism. Också i anseende till revolutioner eller reformer synes han mig den mest renläriga af alla Publicister. »Ingen omskapning, säger han, blir välgörande och pålitlig, om den ej inskränker sig, att endast *återföra* en mer eller mindre förderfvad författning till hvarje *särskilt Stats ursprungliga* organism, seder och maximes;» — och jag tillstår uppriktigt, att hvad *jag* mest högaktar i *våra* revolutioner af 1772 och 1809 är just, att de egenteligen ej åsyftat något annat. Jag älskar *royalismen* såsom en verkelig Suecismus; men jag kan aldrig anse den för *royalist*, som önskade förnedra Konungaväldet till hvad det hos oss var under den så kallade frihetstiden. — Allt detta önskade jag lika klart som djupsinnigt utveckladt och framställdt, för tänkare så väl, som för de enfaldiga — i ordets ädlaste bemärkelse. Urbilden af en sådan försonlig Statsvishet har länge sväfvat för min själ, och ägde jag *Din* författare-förmåga, jag ville ej missträsta om möjligheten att sjelf försöka mina krafter. Emedlertid grämer det mig, att en sådan syndare som *Argus*, utan själ, redlighet och moraliskt allwar, skall prata, föra stora ordet, läsas och förleda — medan *Du* och *Grubbe* tiga! *Geijer* och *Biberg* torde ha svårt att lättfattligt nog nedlåta sig till den större Svenska — mindre *tänkevanda* allmänheten.

Jag gör hvad jag kann för att uppmuntra *Franzén*, som ber mycket helsa Dig, till fortsättning af *Mötet*[55]), ty Du har ju lofvat, att då genast utgifva ett nytt häfte af Odalmannen. Fr. synes mycket nöjd med sin flyttning, är i allmänhet älskad, och lefver så lyckligt som möjligt i sin älskvärda familj. Men visserligen medtaga obetydliga Embetsgöromål nästan hans hela tid. Han *begrafver* sedan några veckor så flitigt, att jag tycker det borde snart vara slut med hans församling, om han ej olyckligtvis åter döpte lika så många som han jordfäster, och denna *eviga Cirkel* är ingen ting mindre än en poetisk *skönhets-linia*.

Jag hoppas, att Du under Ditt vistande i Falun fullbordar Ditt inträdes-Tal, hvarpå vi alla med otålighet vänta. Du må gerna

förändra allt som kan röra de så kallade Vitterhets-skolors ömsesidiga förhållanden, blott Gustaf III:s ärofulla minne ej uppoffras åt några betänkligheter. Ditt tal skrifves ej för ögonblicket, och vi kunna ju vara förvissade, att en tid kommer, då man skall göra rättvisa åt dem, som ej svigtat i frestelsens stund, och då alla oveldige skola säga om Dig: »Vi känna then som vittnar härom, och then thetta skrifvit hafver, *och vi vete att hans vittnesbörd är sannt*».

Jag har helt nyligen läst vidlyftiga enskilta Memoirer öfver hela Gustaf III:s regering, omisskänneligen skrefne af en denna tidens frihetshjeltar, men tillika hederlig karl, som aldrig uppenbarligen först förfalskat fakta, ehuru de visserligen blifvit beledsagade med bittra och nästan allt fördömmande anmärkningar — och just denna läsning har å nyo öfvertygat mig, att måhända aldrig en Konung blifvit mera grymt och orättvist smädad, än denne i så många afseenden stora, milde och älskvärde man. Jag skulle ej vilja åtaga mig att försvara *alla* hans misstag, eller hans törhända ibland illsluga politik; men i hvilka omständigheter befan han sig? emot *hvilket* motparti hade han att försvara sin och sitt hela rikes på spetsen ställda tillvaro? Ett skändligare byke af så kallade *patrioter,* än de fleste af den senare Oppositionen emot honom torde få länders historia kunna uppvisa: Och hvad vore ändteligen många af de som *brott* och *infamier* och *riksförstörande galenskaper* uppräknade företag och olyckor? — Ingen förnuftig kan väl påstå att Sverge för det närvarande är olyckligt, eller att vi styras med en despotisk jernspira, och dock kan jag heligt försäkra, att jag utan svårighet utur vår nyaste historia skulle kunna uppgifva motbilder till de aldraflesta af de uti *Gustafs* regering med så vidunderlig fanatism öfverklagade tillställningar, eller så kallade riksdagsknep och förföljelser. Men lyckligtvis har hela nationen numera kommit till mera sansning, än den dåvarande *Adels-ligan* et Comp. — ty, vid Gud! af folket och den sundare delen af *Nationen* var Gustaf aldrig hatad. — Men lemna vi nu å sido *Katkesmoralen,* hvilken väl, med få undantag, af *alla* Furstar och *alla* regeringar ungefär *lika samvetsgrant* iakttages — hvilken snilles-eld, hvilken själslyftning, hvilken oböjelig kraftspänning och omisskännelig storhet visade icke denna Konung under hela kriget! När man närmare känner de mångdubblade svårigheter mot hvilka han hade att kämpa, de knappa och otillräckeliga tillgångar och hjelpkällor, de emot honom så hätska bunds-

förvandter hvilka den utländska fienden förvärfvat sig inom fäderneslandets sköte och inom sjelfva krigshären, de olyckshändelser som så ofta kastade honom på branten af sin undergång — då må man i sanning fråga, huru många Konungar historien kan framvisa, som mera självständigt och med större ära dragit sig utur ett så rysligt vågspel. Och när man därtill lägger, att han under de våldsammaste skakningar alltid bibehöll samma rådighet, samma sinnesledighet; man kunde nästan säga, samma poetiska åsigt af lifvet, som under sina lekande fristunder på Haga eller Drottningholm; att han under brinnande krig skref de angenämaste och qvickaste bref, med hvilka blott Fredrik II:s under lika omständigheter kunna jemföras; att han der ännu omgafs af Sånggudinnorne, ej såsom deras förnäma beskyddare utan som deras förtrogna vän — då må man åtminstone förlåta hans samtids Skalder och vitterhets-älskare, om de ej kunna motstå ingifvelsen af en så sällsynt Snilles-öfverlägsenhet; och blott det råa, känslofattiga parti-agget kan förblanda de lagerkransar *de* så ädelt framräckte *åt en Medtäflare,* med den haltlösa »*Hof- och Statspoesi*», som under hvilken regering som helst, beställes för dagen, eller frivilligt framkryper ur förruttnelsen af ett smickrande lycksökeri. —

Förlåt, min bästa Vän mitt utfall emot de sent *efterfödda* belackare af Gustaf III; som i sanning synas mig långt föraktligare än samtidens. Det tillhör dessa råa *bildstormare* af forntidens historiska minnesvårdar att äfven beröfva ett folk glansen af alla de *stora regenter*, som olyckligtvis ej lefvat sent nog, för att kunna omskapa sitt snille efter nymodigare grundsatser af en allt *förplattande Frihets* och *jemlikhets lära.*

I anledning af Ditt Tal öfver Adlerbeth, får jag äfven på det inständigaste anhålla om snart meddelande af de anteckningar öfver honom, som Du lofvat mig, och efter hvilka jag så mycket mera längtar, som jag ämnar begagna mitt någorlunda förbättrade helsotillstånd att sammanskrifva mitt Adlerbethska Åminnelsetal för Vitterhets-Akademien[56]). »*Nulli flebilior!*» togo vi till inskrift på den skådepenning vi läto slå öfver honom, och ingen kunde vara mera passande. Hos *oss* var hans förlust oersättligare än hos *Er.* Hans mångfaldiga, verkligen lärda kunskaper, hans flit, grundlighet och oväldiga omdöme vid kritiska eller historiska undersökningar, hans lyckliga uppfinningsgåfva af inskrifter, minnespenningar m. m. voro ojäfaktiga. Mindre *så* hans företrädesrättigheter bland de Aderton. Jag

befinner mig nästan i ett slags förlägenhet vid bedömmande af hans skrifter. Ur en *lägre* synpunkt betraktade synas de mig aktnings- och berömvärda, i visst afseende klassiska; ty språket är samvetsgrant vårdadt, alla smakens *negativa* föreskrifter troget och sorgfälligt iakttagne, och de bära alla stämpeln af en dygdig, för det sköna, och sanna nitälskande konstnär. Från den *högsta* synpunkten betraktadt synes hans snille åter blekt och fattigt, och som sjelfskapande skald höjer han sig väl ej öfver den oklanderliga Medelmåttan. Jag sade en gång åt Leopold: »Det är synd, att *Adlerbeth* ej ägde *mer* Snille, ty han skulle alltid ha gjort ett så *hederligt bruk* deraf»; och han svarade mig: »Detta omdöme är, efter min tanke, så riktigt och allt omfattande, att Ni uti Ert tal omöjligt kan säga något bättre. Konsten blir blott att säga detta med så många ord, att det ej blir stötande.» Men just denna konsten är icke heller så lätt. *Du* torde någorlunda kunna hjälpa Dig dermed, att största förtjensten af ett Vältalighets-stycke, är »de dire bien des choses *à côté du sujet* principal»; och denna frihet har Du redan i första hälften af Ditt tal mästerligt begagnat. Också blir Ditt en färglysande tafla, mitt endast ett *kringritadt* stentryck, liknande ungefär de öfver våra sista riksdagsmän utkomna [57]). Men så mycket nödvändigare behöfver jag de begärta uppgifterne, för att kunna teckna profilen.

Du berömde en gång min versbyggnad för *välljud*, och det är kanske denna *lilla* färdighet jag minst saknar. Jag vågar således här meddela Dig ett litet stycke jag nyligen diktat till lilla Grefvinnan *Sprengtporten* [58]), född Brahe, emedan Blom och Franzén, åt hvilka jag kommit att visa det, ibland annat synnerligen berömt, hvad de kallat »denna versens ovanliga ledighet uti ett metrum som så lätt blir stötande genom skråfliga daktyler». — Les petits prèsents entretiennent l'amitié — således skall jag vid detta tillfälle af Dig begära någon liten återskänk. Jag önskade nemligen, att uti min samling af märkvärdiga och lärda mäns egna handskrifter, få äga något *Autograft poem* af Dig; till ex. *Stjernhjelms morgon* [59]), i fall Du skulle täckas i någon ledig stund för mig taga en afskrift.

Kanske gör Du det blott med villkor, att jag framdeles ej så oförsynt besvärar Dig med en sådan lunta som denna, den jag näppeligen vågar ursäkta. Det går mig ofta med min brefvexling som med mina personliga besök — de bli ibland sällsynta men desto *längre,* när jag en gång kommer mig dertill.

Må väl, min bästa Bror! Min vänskapsfulla vördnad till Landshöfdingskan, Fru Gahn och Fru Munktell.

Helsning, högaktning och uppriktigaste tillgifvenhet

Din
v. B.

Stockholm den 29 Septbr 1825.

Tusen tack, min bästa Bror! för Ditt bref af den 27 med bifogade Dokumenter. Men huru kunde Du skicka mig dessa utan *lyckönskningar?* Har Du då ej genomögnat dem, och genast insett, att *min husliga sällhet* är grundlagd för hela min tillkommande lifstid? [60]) Ända hittills har jag ju lefvat i ångest för mig och *de mina* vid hvarje föreställning af en 13:de Mars, som kunde göra slut på hela den nu regerande Dynastien, eller blott af ett dödsfall inom den legitima familjen. Nu åter finner jag mig införlifvad med hela Konstitutionen af mitt på nytt födda rike, och har till och med förlorat all håg att *dö* -- hvilket jag förr åtminstone ansåg som ett *mindre ondt än flyttning.* Också hoppas jag nu, att med min bräckliga kroppsstyrka dock ungefärligen kunna lefva i kapp med det också något ålderstigna huset. Förr kunde jag aldrig utan ett slags rysning på gator och gränder möta *husvilla flyttfåglar* -- med deras bedröfliga följe af benbrutna stolar och bord etc. Nu åter stannar jag *gerna* vid dylika skådespel, och upprepar i andanom *Lucretii:*

»Suave, mari magno turbantibus æquora ventis,
e *terra magnum alterius spectare laborem!*
Non, quia vexari quemquam est jucunda voluptas,
sed, *quibus ipse malis careas, quia cernere suave* est!»

Jag hoppas och önskar emedlertid, att Du sjelf vid dettas framkomst äfvenledes inlupit uti en lugn hamn; ty det senaste Halfåret har Du väl också fått vidkännas alla flyttningens otrefligheter.

Schröder [61]) har sagt mig, att Din våning är vacker och angenäm, ehuru ej så vidlyftig som min. Men deremot har Du också ej att skaffa rum för 14,000 *fosterbarn.* Jag smickrar mig, att förr eller senare sjelf taga Ditt nya hem i ögnasigte; blott min höga *förman* ville återkomma för att sjelf föra Berednings-spiran; då jag skulle söka, att under förevändning af min *helsas skötande,* få tillstånd, att *försämra* densamma genom en liten ångbåtsförkylning.

Ännu vet jag ej, hvar *Geyer* vistas; mina senaste underrättelser äro från Berlin, dit han förväntades omkring den 9:de dennes.

Under Fru *Gahns* och hennes barns härvaro ha vi haft roligt nog — dock mesta delen oss emellan hos Frken Svedenstjerna; ty *Poppius'* äro ännu alltjemt på Landet, och den slaskiga väderleken gjorde ditresor ännu besvärligare. Nu ha *vi Munktells* [62]) med deras hyggliga flickor, hvilka redan, väl ej höra till mina *Sånggudinnor*, men dock till mina *leksystrar*. Alla hälsa Dig och Fru Järta på det hjerteligaste.

Jag vågar ej så hastigt räkna på Ditt *skrifbords* fullkomliga uppstädning — men dock vågar jag påminna om de *Adlerbethska* anteckningarne, i fall de skulle komma Dig i händerne.

Min vördnadsfulla helsning till Hennes nåd; Jag hoppas att alla härifrån afsända möbler riktigt framkommit; vore jag i Upsala, skulle jag gerna hjelpa henne, att tillbörligen *invråa* hvarje särskilt persedel; ty deruti består egenteligen min styrka. Helsa på det vänligaste från mig, när de råkas, Schröder, Atterbom, Biberg, Grubbe, och — *med knäböjningar* den älskvärda Fru Geyer.

Med högaktning, vänskap och tillgifvenhet

Din

v. B.

Stockholm den 4 Maj 1826.

Jag ämnade i dag väl egenteligen blott skrifva till Hennes Nåd; ty *vår* bref-*vexling*, min bästa Bror! är ej särdeles att lita på, till min stora grämelse. Ty om vi också i ett visst afseende äro: »*Arcades ambo*», — som småningom dragit sig ur den stora i den idylliska verlden, så äro vi dock:

»nec *cantare pares,* nec *respondere* parati».

Jag kan med Dig ej täfla i *sång*, men deremot kan Du icke heller *mäta* Dig med mig i *brefskrifning*. Jag nyttjar med öfverläggning det ordet *mäta*, såsom egenteligen utmärkande *mängden* och *längden* af mina bref, ty *halten* af Dina, när Du en gång skrifver, vet jag bättre att värdera än någon annan. Du har kanske redan hört, huru nedrigt jag af ödet blifvit bemött, under de sednare trenne månader; och hvad som utgör min förtviflan, är att

jag med bästa vilja ännu ej kan begagna den blida väderleken, i anseende till *handbreda sår,* just under knävecken, som väl ändteligen börjat läkas, men dock äro så tvetydiga, att de vid hvarje steg hota, att åter uppbryta. I går försökte jag för första gången sedan sistl. Januar att *visa* mig på gatan, emedan jag litade på den *glada dagen*, då den nyfödda prinsen[63]) allmänt, äfven af Solen och värman, helsades som en efterlängtad Messias. Jag mindes ur *Esaïas,* att »tå skola the halte springa såsom en hjort, och the *dummas* tunga skall lofsjunga», — men jag har fått dyrt betala både mina *språng* och min *dumhet;* ty vid hemkomsten fann jag mina sår åter öppna och flytande, och jag är nu sannolikt för en 14. dar återkastad uti mitt fängelse.

Dock jag törs knappt omnämna mina lidanden, när jag tänker på den fattiga *Blom*, som nu lär vara utan all förhoppning. Poppius och Noréus[64]), som senast sett honom, ha ej mera kunnat tala med honom, och han syntes ej märka deras närvaro. Hans plågor ha varit odrägeliga; och när man betänker, att dessa, nästan utan mildring räckt öfver år och dag, så kan man ej utan djupt deltagande beklaga hans öde; i synnerhet när man dervid ihågkommer hans olyckliga, och otåliga lynne.

Sedan nu Rutström är död och Blom döende, börjar åter Gref De La Gardie[65]) att hvaran dag besöka *Leopold*, som småleende sade till sitt sällskap, när Hs. Excellens första gången anmäldes: »En *Kandidat-visit!*» Om de XVIII ej tillfälligtvis välja någon Vitterhets-idkare, så skulle jag helst se, att Grf D. ditsattes af Konungen; ty onekligen kan Grefven dock bättre Svenska än H. Mjt. Jag hoppas, att Du tilltror *mig* ett oväldigare bedömmande af egna förtjenster än högbemälte Grefve, och jag trotsar något Consistorium academicum, att kunna förebrå mig *något slags* röstvärfning. Men efter min uppriktiga, äfven emot Tegnér yttrade öfvertygelse, borde ju *Valerius* ej väl kunna förbigås.

Hade *Du* nu ändteligen en gång *talt till punkt*, så hade *Du* äfven ett ord med i laget, men så få de frånvarande åtnöja sig med de närvarandes beslut.

I anledning af Ditt tal vågar jag ännu en gång påminna om de uppsatser rörande *Adlerbeth* som Du lofvat mig. Du vet, att jag skall tala öfver honom i Vitterh: Akad: och äger inga hjelpredor. Du kan ej begära, att jag *a priori* skall *konstruera* den *historiska Adlerbeth,* hvilket vore tvert emot den *historiska Skolan* till hvilken jag bekänner mig.

För att behandla Dig lika så väl — eller rättare, lika så *illa* — som Din Fru, vidfogar jag äfven här en poetisk bilaga. »De *petits prèsents* entretiennent l'amitié», och hvad vill Du bättre förvänta af en så njutnings-tom enslighet, och så många sömnlösa nätter? Men, ty värr, skaldestycken som skrifvas i mörkret, borde väl ej visa sig i dagen.

Om Du råkar några af våra gemensamma vänner, Geyer, Atterbom, Schröder etc. så låt min åminnelse lefva ibland Eder.

Helsning, utmärkt högaktning och uppriktigaste vänskap!

v. B.

Upsala den 12 Maji 1826.

Min käraste Bror!

Jag hade med sista post skolat å egna och min hustrus vägnar tacka Dig för dina skrifwelser och för meddelandet af de vackra poemerna; men den stund jag bestämt åt denna skyldighet blef då uptagen af nödvändigheten, at beswara et med samma dags post ankommet bref, som måste *genast* beswaras. Til en så lärd och vitter herre vågar min hustru ej skrifwa; men hon får snart tilfälle at mundteligen förklara sin erkänsla för Din hugkomst och sin höga aktning för din besjungna *Mia* [66]).

Du har rätt deri, at jag är en trög correspondent. Jag har alltid så varit och detta fel är ej et ibland dem, som hos Dumbomar och andra, »förgår med åren». Numera skrifwer jag sällan et bref och aldrig något annat. Jag har redan för mycket i min lefnad bidragit, at skämma bort och derigenom fördyra den moderna tidens nödvändighetsartikel — papper. Nu har jag kommit til besinning af hwad menskligheten och fosterlandet i detta afseende fordra, i hopp att Argus, Wallmark och andra skola hålla mig räkning för detta offer af kluddets begär åt den **Allmänna nyttan.**

Det lyckas sällan at flytta gamla träd. Mig vill det icke heller rätt väl lyckas at slå rot i Upsala jorden, ehuru bördig den skall wara. Jag är en fjällbjörk, för hvilken en sydligare, fet men platt, natur ej är passande. — Enklare sagdt: här finnes en rikedom på kunnskaper, men nog konstmässigt jämnade och derigenom i for-

men icke nog omwexlande för at rigtigt intressera den, som är van vid lifwets couperade belägenheter. Lyckligtwis har jag ifrån början inskränkt ändamålet för min bosättning här til det hufwudsakliga, at få vara nära och med mina qwarlefvande Söner [67]). — Intressanta och någon gång muntra stunder tilbringar jag ej sällan med några af härwarande Lärare, som allmänt visa mig mycken wänskap, samt med några Studerande, til hwilka jag mestadels har äldre relationer. Men under allt detta anser jag mig som en resande, dröjande en eller annan vecka på en främmande ort. — Hwad jämnförelsevis mest behagar mig är ungdomens goda anda, och flit. Ville man göra för detta Universitet något mera, än revidera former och reglementera undervisningsmethoder, så skulle jag answara för, at härifrån utginge dugliga ämnen både til Statens wärf och til de enskilda yrken, som anses ännu wigtigare. Blifwa de som utgå icke dugliga, så är felet ej at söka här, utan i den uppfostran, som en yngling får i werlden. En lärdomsanstalt har en naturlig drift at stelna; den fordrar att lifwas utifrån, och at sättas i gemenskap med et allmänt hela Samhället genomträngande lif.

Ibland de papper jag hitförıt har jag nu igenfunnit Adlerbeths upteckning af sina lefnadshändelser [68]). Jag sänder den härjämte. Rätt intressant är den ej.

Et beswär har jag besparat mig med at fördröja mit inträde i Swenska Academien; eller rättare, Bisittarne på Academiens hedersbänk H:rr Wallmark, Granberg, v. Becker och hwad allt de heta, i förening med Stockholms wördade publik, hafwa besparat mig det. Jag slipper nu förklara at H. E. Delagardie ej kan räknas bland utmärkta Swenska Litteratörer, men at Brinkman är en af dem. — Nog har jag tänkt at sända mit Tal til upläsning (om Academien det medgifwer) någon Sommareftermiddag, då den allmänhet, som ej för dagen plaskar på ångbåtarna, delar sig mellan Hagalund och Blåporten, och de få tilstädeskommande förståsigpåarna äro af wärmen mer än wanligen sömniga. Endast på detta sätt skulle jag kunna fullgöra min Academiska *pligt;* ty at personligen framträda såsom Talare inför Argus & C:ie och at skåda ansigte mot ansigte den mildtgrinande Wallmark, dertil är jag för stolt. Litterärt wärde har jag aldrig eftersträfwat; men mit moraliska will jag bewara. Dertil hör at ej frivilligt gå under tak med skurkar, och ej söka bifall af pack.

Genom en besynnerlig association af idéer ihogkommer jag nu det i dessa dagar utgifna Häftet af Swea [69]), och twenne artiklar

deruti, den ena rakt mot Ankarswärd, den andra emot honom såsom Öfwersättare och beprisare af Iouys eländiga Bok. Har du läst dessa läswärda artiklar? Den enas författare, Magister Ramström [70]), har utsatt sit namn. Den andra är af Atterbom, som är färdig at namngifwa sig. Atterbom har här framställt sig såsom populär och äfwen skämtsam författare, samt, efter mit omdöme, lyckats deruti ganska väl.

Vi hafwa här et, i mit tycke, stort snille, Magister Fahlcrantz [71]) Bror til Målaren. Hans *Noachs ark*, ehuru i hast och utan beräkning på mer än tilfällig effect författad, anser jag för en af våra yppersta poetiska productioner. Jag har dock anledning tro, at den blifwit föga bemärkt i Stockholm. Äfwen här göres ej i allmänhet deraf allt, som jag anser denna på uppfinning rika, lefwande, i vacker diction utförda digt, af en djup syftning, förtjena. Drömarna äro, efter mit omdöme, mästerliga, och genialiska. Jag har jämnfört Chams dröm om syndafloden med en målning deraf utaf Lord Byron, samt funnit den Swenska poetens beskrifning mera liflig. Och hvilken originell idé at låta Cham, under sin feberyrsla, taga den erfarna verkligheten för dröm och deremot för verklighet hwad han yrar! Någon mera träffande mot den moderna culturen och dess anstalter än allt hwad *Djurbildnings-Directeuren* Japhet gör och säger, samt hans sluteliga dröm, i hwilken han omsider metamorphoseras til subject-object, til en bok &c,, vet jag mig icke ha läst. — Jag tror at en fortsättning är under arbete, och at der det något rysliga i denna början blir mildradt, samt den *goda principen*, antydd i den poetiska naturens Sems dröm, gjord til den segrande. — Derjämte lärer Fahlcrantz vara sysselsatt med en poetisk behandling af någon folksaga i Tiecks maner. — Men denne snillerike man är tryckt af fattigdom och i följd deraf samt af andra vidrigheter tungsinnig. Utan at wara bitter, som Vitalis, har han här hållit sig något isolerad, och är i följd deraf ej så beprisad, som om han tilhört den fordna secten. Denna är såsom Sect upplöst, men dess Ledamöter sluta sig dock tilsamman af gammal vänskap och aktning, och de betyda mycket genom sina relationer. — Jag ser ofta Fahlcranz, hwilken ofelbart är den *qvickaste* person här. Han är förbunden af enskild vänskap til Hammarsköld, och detta förtänker jag honom icke, då Lorenzo, som skall vara en god enskild menniska, gjort honom isynnerhet under en sjukdom allt som en nära slägting kunde göra, ehuru de ej äro slägt.

I nästa vecka komma här 3:ne Academiska Orationer at hållas för at betyga fröjden öfwer Prinsens födelse. — Atterbom är en af Talarna. Jag twiflar att någon af dem kan uttrycka allt hvad ungdomen redan visat sig känna. — Svanberg skall tala på Latin. Det passar ej illa at en så djup mathematicus kommer at demonstrera den nya Dynastiens orubbliga fasthet. Visserligen bidrager dertil det nyaste *plus*, som fullkomligen uphäfwer legitimitetens *minus*[72]).

Jag önskar Dig en snar förbättring af din beswärliga krämpa, och at Du, utan allt beswär, må kunna *gå att intaga* en annan fauteuil än den, vid hwilken du hunnit tröttna.

Min hustru ber mig hjertl. helsa

Högaktning och tillgifvenhet af

Järta.

Om Vitterhets-Academien ej kan få til Secreterare en *Myntkännare* skulle ej denna befattning kunna, mot något arfwode, särskildt updragas åt Schröder? näml. befattningen att ordna och wårda Mynt Cabinettet.

Stockholm den 22. Maj 1826.

Min fattiga *Skald*[73]) har varit mer än lycklig, då han i utbyte förskaffat mig Din rika *prosa* af den 12. dennes, och jag kan ej lifligt nog tacka Dig, min bästa Bror! för detta förnyade bevis af Din vänskap; ehuru jag vid läsningen af Ditt bref dubbelt kände, huru mycket vi alla förlora derigenom, att just *Du* tagit det olyckliga beslutet, att nedsätta våra *pappers*-pris. Men som ingen hos oss låter *trycka* på *postpapper*, så tycker jag att detta senare kunde få behålla sitt värde; och *jag* åtminstone skall aldrig finna det för dyrt, när det undergått en sådan förädling, som de sista arken jag från Dig emottagit. Jag nekar ej, att *jag* sätter ett oändligt större värde på *vänskapens* anspråkslösa *bläck*, än på den förnäma skrifklådans allt nedsmutsande *tryckarsvärta;* lika som tänkares förtroliga samtal synas mig både vigtigare och njutningsrikare än det *offenteliga lifvets* tal och svar i alla våra komittéer, ordenssällskap etc. frimurarne och Riddarhuset med inbegripne. Men

hos oss synes verkeligen det *offenteliga lifvet* småningom taga så öfverhand, att det *renmenskliga* knappt anses som ett hastigt *koncept* till det förra. »Hvarföre *tala* och *skrifva* hvad som ej kan *tryckas?* hvad kan man åsyfta med sina idéers utveckling — när ingen *recension* dermed åstadkommes?» Och af denna djupa vördnad för *Tryckarsvärtan* finner jag äfven de bättre af våra snillen otillbörligt smittade. Sällan har jag åt någon af dem visat ett lappri i vers, eller prosa, utan att frågas hvarföre jag ej ville låta *trycka* det; och har det blott varit *bref*, men som afhandlat ett ämne, har man ej kunnat begripa, hvarföre jag så enskilt *bortslöste* arbete och besvär. De påminna mig alltid Grefvinnan *Genlis* [74]), som sade till en af mina bekanta: »De som smickra sig att få intressante *bref ifrån mig* bli alltid dugtigt narrade; ty om också under skrifningen en lycklig tanke, eller blott ett lyckligt uttryck faller mig in, kastar jag det genast på ett särskilt papper, *för att heldre begagna det i en bok.*» Med ett ord: vi kunna knappt mer som menniskor andas *i frack;* vi födas, lefva och dö, som Embetsmän, eller lärda, *i full uniform.* Dertill är *jag* nu så litet danad af naturen, att jag snarare alltid får akta mig, att ej *tala,* som jag tänker, *i frack* med Kung och Statsråd, eller äfven med de *Aderton,* hvilka också ibland synas sätta högre värde på Akademiens *offenteliga lif,* än på den lefvande *Anda,* som småningom borde »inblåsas uti hennes näso». —

Hvad nu denna Akademi beträffar, så önskar jag uppriktigt dess välgång. Jag har uppvuxit med ett slags ungdomlig tillgifvenhet för denna Gustaf III:s inrättning, och jag är öfvertygad, att den, återförd till sin bestämmelses första nit och allvar, ännu skulle kunna blifva ganska nyttig. Men visserligen skulle jag heldre se, att Ledamöterne ej blott åtnöjde sig, att insamla jettoner, utan äfven då och då några frukter af Kunskapens träd, hvilket efter hand synes bortvisna med några af de gamla trägårdsmästrarne. Min Akademismus har för öfrigt alltid varit ganska oegennyttig. Jag är i sanning för blygsam, att göra anspråk på valherrarnes ynnest; ehuru jag ingalunda nekar, att jag skulle vara smickrad af en länstol, som åtminstone beviste, att jag ej alldeles fruktlöst bemödat mig, att under de senare åren *återlära* mitt under en 30.årig landsflykt nästan alldeles bortglömda modersmål. Men Du må ej tro, att jag i förväg sysselsätter mig med loftal, öfver Blom, eller Rutström. — För att med Dig tala *i frack*, så tror jag väl, att *jag* vore en nyttigare ledamot än mången annan, om fråga blott vore

om grundeligare kännedom af Witterhet i allmänhet, om språkkunskaper, mångsidigare omdöme, eller något dylikt. Men som *belöning* för egentelig verksamhet innom *Svenska* vitterheten, kan jag *mindre* än mången an begära en sådan hedersplats. Jag har uppriktigt sagt Tegnér, att enligt min öfvertygelse, *Valerius* ej borde förbigås. (Detta ogillas förmodeligen af Dina Upsalienser.) Han hade utan all fråga snarare bort inbjudas än den matta Kullberg. Ehuru V. numera visst icke skulle bli en verksam ledamot, torde dock hans äldre förtjenster ej böra förglömmas. *Beskow* har äfvenledes ojäfviga anspråk; och hos mig tala just hans ungdom och hans lifliga ärelystnad att eröfra ett utmärkt namn i Witterheten, *för* detta val. För Grfve DeLaGardie åter *talar* — Hans Excellens sjelf å högre och lägre ort ej utan bestämdt medvetande af sina egna förtjenster, dem han sjelf bättre känner än någon an. Och som vid de sista befordringarne han ej fått, hvad han önskat — Öfverste Marskalks-embetet hos Drottningen — så är det väl möjligt, att han hos Konungen utverkar sig en liten ersättning af Akademiens — *Extrautgiftsmedel.* Utomdess kan Hs. Exc. på samvete försäkra Hs. Mjt. att han talar lika *så väl* på Svenska som på Franska.

Allt detta afbidar *jag* med den Vises lugn och min ungdomliga tillgifvenhet för Sv. Akademien skall ingalunda få *grå hår*, om de nyligen bortvisnade kransar skulle bortbytas emot *blåa*, eller brokiga band af hvilken färg som helst. Min sjukdom har mycket lättat min försigtighet i denna delen; ty jag har knappt sett någon af de XVIII. och än mindre emot någon annan vidrört denna kinkiga frågan. I förtroende sagt, torde jag väl näppeligen kunna räkna på andra röster än Tegnérs, Geyers, Leopolds — om ingen högre inflytelse kommer emellan — och kanske Wetterstedts. Men hvad äro de ibland så många?

Leopold har jag i går aftons sedan längre än 4. månader återsett; ty sedan några dar börjar jag att gå ut, eller rättare *krypa;* ty min gång har mycken likhet med sal. Rosensteins. Också var denna pilgrimsfärd litet öfver mina krafter, och jag var glad att få *åka* hem med Grefve Sköldebrand. Leopold helsar Dig *uppriktigt* oaktadt alla de många granna fraser, hvarmed denna helsning uttrycktes, och han besvär Dig, att vid första varma dag sätta Dig på en *ångbåt,* och att genast debarkera uti Akademien, der Du så länge efterlängtad med öppna armar skall emottagas. Att meddela honom Dina skäl, hvarföre Du ogerna skulle personligen hålla Ditt

tal i närvaro af vissa *halfmogna* Akademister — hade jag funnit betänkligt, då flere af hans *vänner* höra till den förkastade klassen. Jag skulle i synnerhet för *prisskrifternas* skull, önska Ditt inträde, på det Akademien måtte vinna åtminstone *en* utmärkt *domare* mer; ty, oss emellan sagdt, dess högsta domstol är eländigt sammansatt, och ofta ingen ting mindre än oväldig.

Att Du i Upsala dock ej finner Dig så riktigt rotfästad, har jag ingalunda funnit oväntadt; jag förutsåg till och med ifrån början en del af de orsaker Du i Ditt bref så skönt utvecklar. Det synes mig en olycka att Upsala är en alltför inskränkt och äfven för fattig ort, för att med sina öfriga förmåner kunna förena sällskapslifvets mångfald, och äfven det vetenskapliga umgängets ledigare behag. Icke dess mindre kan jag ej rätt försona mig med den tanken, att flytta Universitetet till Stockholm. Jag fruktar, att ungdomen der redan under den första bildnings-tiden ännu hastigare skulle *förflärdas*, och ej så väl njuta *frukten* som *karten* af det högre samhälls-lifvet. Med glädje finner jag emedlertid Ditt omdömme öfverensstämmande med mitt i anseende till den goda anda, och det allvar, som för det närvarande lifva det uppväxande slägtet. Onekeligen hafva vi under de senare åren gjort betydande framsteg inom Kunskapernes och den lärda bildningens område, och det är ej, som Du riktigt anmärker, Universitetets fel, om ynglingarne sedermera bortskämmas på embetsmanna-banan. Ty hvad åter angår vår *högre* embetsmanna uppfostran, så har den obeskrifligt försämrats, ungefär under samma tid, som den akademiska blifvit förbättrad. —

Har Du lyckönskat *Tam*[75]) till sitt nya adelskap? Det gör mig ondt, att en man af så allmänt erkänd förtjenst blottställt sig för ett så allmänt åtlöje. Hans bästa vänner, DeGeer, Ugglas, etc. ha ej haft hjerta att ens vidröra detta ämne i samtal med honom. Din bror Fredrik[76]) satt bredvid honom vid Kungens bord strax efter utnämningen, och då de talte något högt, lutade sig Grefvinnan Adelsvärd till B: Hjerta, och bad honom tysta sin granne, emedan Kungen ej tyckte om för mycket sorl vid bordet. Din bror sade då till Tamen: »Akta Du dig, att icke tala så högt; *Du kan förlora Adelskapet en gång till*». — Nu *ursäktas* han af några *dermed*, att han blott samtyckt till *nytt Adelskap*, för att *kunna bli Baron!* — Jag tycker *af Järta* skulle också låta bra!

Du har gjort mig uppmärksam på *Noachs Ark*, och jag har i dag skickat efter den; lika så Leopold och Sköldebrand; att åtminstone 3 exempl. mer blifvit sålde.

Tusen tack för det Adlerbethska papperet. Jag vill nu försöka, om jag kan pressa någon must der utur.

Jag anhåller om min vördnad till Landshöfdingskan och Fru Geyer, om hon råkas, samt mina vänliga helsningar till Geyer och Atterbom.

Högaktning och oföränderlig tillgifvenhet!

v. B.

Stockholm den 29. Novbr. 1826.

Jag kan ej underlåta, min bästa Bror! att åt *tacksamheten* helga de sista ögonblick af en afton[77]), som varit en högtid för alla, hvilkas själ och hjerta ännu kunna lyftas af snillet, och uppeldas af ädla känslor. Att kalla Ditt *tal* ett akademiskt mästarstycke, vore ett kallt och tvetydigt beröm. Det tillhör en högre och sannare vältalighet än den, som förvärfvat så många längesedan vissnade kransar åt flere af våra så kallade lagerkrönta författare och åt deras under blomsterprydnader förqväfda hjeltar. Jag har ofta förliknat våra granna äreminnen med en för tillfället utspökad *Majstång*, rik på blommor och löf, med brokiga sidenband lindade kring en torr och naken påle. *Din* vältalighet är ett *organiskt lefvande träd;* dess fria grenar och dess ungdomliga blommor uppskjuta ur en saftrik stam, hvars rötter stå fasta uti Snillets heliga jord. Det öfverlefver ögonblickets akademiska dans; och dess fägring skall ännu förtjusa våra efterkommande med samma friska behag som oss. Jag kan ej föreställa mig, att Du lemnat *någon* enda åhörare af fördomsfritt sinne kall och likgiltig. Alla de bättre ha varit hänryckte, och det gör mig ondt, att Du ej sjelf varit vittne till detta ovillkorliga utbrott af allmän beundran. Jag satt läsaren så nära, att för mig ej ett ord gick förloradt; mitt goda minne lät mig genast jemföra den nya omarbetningen med Ditt första utkast, och jag finner, att Ditt verk vunnit en ännu större fullkomlighet, än jag äfven af *Din* klassiska konstfärdighet hade förväntat. »Exegisti monumentum ære perennius» — åt Dig och åt min Ungdoms älskade och förgudade Konung. Står ej *Gustaf III.* äfven deruti högt öfver alla i lifstiden prisade hvardagshjeltar, att hans blotta minne ännu efter 30 års saknad

lockar ömhetens och tacksamhetens tårar ur alla de ögon, som skådat hans härlighet, och väcker hjertklappningar i hvarje bröst, som njutit hans älskvärda beskydd? Att detta minne ännu lefver, som en förföljd Religion i hvarje själ, som kunnat fatta hans storhet, och göra rättvisa åt hans milda, visa och försonliga styrelse. »Att der två, eller tre äro församlade i *Hans namn, han* ännu är midt ibland dem.» Och allt detta, sedan i Staten och Tankeverlden hvälfningar föregått, som nästan till ett *århundrade* förvandlat dessa 30. år! Sedan ej blott smickret förstummat, utan smädelsen högljudt sökt öfverrösta hvarje ljuflig återklang från Gustafs poetiska samtid. »Vid the älfver i Babel såto vi och grete, då vi på Zion tänkte. Våra harpor hängde vi på pilträ, som ther äro. Ty ther bådo *the* oss sjunga, som oss fångna höllo, och i vår gråt glada voro» — — och då kommer *Du* nu, »*och sjunger oss ena af Zions visor!*» — Emottag således, min egen Vän! också för denna själfulla målning af Witterhetens och samhällslifvets blomstrande vår alla Gustaf-dyrkares varma och uppriktiga tacksägelse. — Jag vet ej hvilka ställen uti Ditt Tal blifvit Allmänheten missunnade, men jag hoppas, att med det första fördubbla min njutning genom en andäktig läsning uti min enslighet, hvarvid jag ännu lättare kan föreställa mig, huru ett sådant Tal *borde* läsas; ty oaktadt Gref Flemings[78]) sköna organ, uppfyllde han i detta afseende ingalunda mina fordringar af en lefvande Deklamation — en konst, som i allmänhet felas oss, och den man dubbelt saknar, när man i England, Frankrike, och äfven i Tyskland, ehuru der mera sällan, blifvit van att finna denna talang nog allmänt utbildad till en verkelig *skön konst.* — Då Du sjelf förnekade oss Din närvaro hade Du åtminstone bort skicka oss Dina *söner*, för att högtidligen föra till dopet denna deras *yngsta bror*, hvilken inom snillets verld en gång kommer att sprida en sådan glans af heder öfver alla sina syskon, som fordom den unga *Josef* öfver de sina uti Egypten. — Låt skicka Dig *Franzéns* »inledande Bihang» till Ditt Tal[79]). Det är vackert och rätt skickligt. Såsom en *oegennyttig vän* af Svenska Akademien fägnar det mig synnerligen, att *Du* ändteligen tagit Ditt inträde. Ty detta höga sällskap vinner derigenom en *snillrik granskare,* hvad detsamma mest behöfver, förnämligast sedan de Vittra beklaga sig, att de *Blå* alldeles ryckt spiran ur de förras händer, och afgöra allt med en förnäm myndighet. Jag är glad att Du vidrört pöbelskriket emot Akademien. Inrättningen bör ej lida för hvad man tillfälligt vis skulle kunna förebrå en *viss tide-*

rymds försumliga Akademister. Akademien bör bli, hvad den skulle vara, om *Gustaf* lefde och verkade på den ståndpunkt af utbildning, der vitterheten nu befinner sig. —

Och nu förlåt dessa onödiga rader. Nog vet jag att Snillet egenteligen mest smickras af *medtäflares* beröm — ju afundsjukare, ju bättre. Men dels har Du ej många sådana, dels är det också något värdt, att uppriktigt bedömmas af en sådan som jag, hvilken med en sådan glödande kärlek till allt det sköna och ädla i Witterhet och konst, dock med ärlig förtviflan bekänner sig förödmjukad af en så öfverlägsen förtjenst. Atterbom säger någonstanns om *Hammarsköld:* »att han ej vore någon skald, men väl ägde en outsägelig *längtan efter poesi*» — och det passar icke heller så illa på mig. Men jag har åtminstone, »ett *hjerta* för vitterheten», och älskar henne och hennes utkorade redligare och uppriktigare än någon an, utan förmätna anspråk på hennes *blåa band*.

God natt, min bästa Bror! Jag hoppas sjelf nu sofva lugnare, sedan jag afbördat mig denna gärd af orolig glädje och tacksamhet.

Min vördnad till Hennes nåd. — Med uppriktigaste högaktning och oföränderlig vänskap

Din
v. B.

Upsala den 5 Decemb. 1826.

Iag har någon tid verkligen haft den *otouren* (såsom Argus kallar det[80]) at wara illamående och dessa sista dagar varit rent af sjuk. I följd häraf förmår jag endast i några rader tacka Dig för dit vänskapsfulla bref med sista post. — Om mit Tal har något värde är detta moraliskt och ej litterärt. I samtidens ärestölder har jag velat göra mig urtjufwa.

I går fruktade jag at hafwa början til en nerffeber, så matt och olustig kände jag mig. I dag är jag bättre, men orklös. Jag hoppas dock at detta snart går öfwer och då skall jag fullständigare beswara dit bref.

Högaktning och vänskap
Hans Järta.

Stockholm den 2 Januar 1829.

Till den öfverlägsna konstnär, som jag sjelf alltid förklarat för *Ordförare* i Swenska Prosan[81]), skulle jag väl med ännu större förlägenhet öfversända närlagda försök[82]), om jag ej smickrade mig, att den mångårige *vännen* till en viss grad torde muta den strängare *Konstdomaren*. Jag har alltid frimodigt bekänt, att jag väl anser mig för en *god läsare*, men för en högst medelmåttig *författare*. Vid granskningen af ett främmande arbete skall näppeligen någon skönhet undfalla mig, och sällan dess ofullkomligheter. Men när jag sjelf fattar pennan blir jag alltid långt under min egen urbild af det rätta och det sköna jag önskade framställa. I Tyskan är jag åtminstone alltid säker om min *språkriktighet;* i Svenskan torde äfven den väl förnekas af vissa granskare. Emedlertid har jag ej kunnat öfvertala mig, att i förväg blottställa min egen språkbehandling för andras, nästan alltid motstridiga rättelser. Det hela är åtminstone mitt eget, och ett Tyskt ordspråk säger ganska sant: »Jeder Vogel muss singen, wie *ihm* der *Schnabel gewachsen ist*». Jag har emedlertid bemödat mig, att skrifva *ren Prosa;* men derifrån utesluter jag ingalunda det *lifliga*, äfven här och der det *bildrika* skrifsättet; blott bilden uttrycker en tanke, och det lifliga ej stöter emot det helas allmänt rådande ton. Jag tror ej att man egenteligen kan förebrå mig *det* slags poetisk Prosa af sammanviradt bildskräp, som ej oförtjent blifvit så illa beryktadt.

Hvad nu sjelfva innehållet beträffar, så torde Du finna, att mitt Tal, som hvarje väl städad predikan, består af 3 delar. Inledningen utvecklar hela min trosbekännelse öfver Snille och smak, Gustaf III. och Akademien — som *jag* tänker mig den. Jag har sökt försona den gamla skolan med den nya, och Wallin fruktade ett ögonblick att Leopold skulle finna min lära lutande till Fosforism.

Men tvertom! Den Gamle har till och med, ej utan sin vanliga öfverdrift, berömt den; och hvad jag sagt om Gustaf 3. synes ha funnit allmänt bifall. Blott *ett ord* fann Gref Wetterstedt betänkligt och bad mig vid tryckningen ändra det. Jag hade neml. sagt om honom: »Stolt att vara Svensk till ***börd*** och tänkesätt». Hvarföre kunna andra då ej vara stolta att *utan* ***börd*** blifvit lika Swenska? —

Den andra delen, eller utvecklingen af den Österländska vitterheten, har jag verkel. sorgfälligt och ej utan allvar och böjelse bearbetat. Min Hernhutiska[83]) uppfostran hade tidigt förtroligat mig med *Bibeln*, och sedermera har jag nästan läst alla öfversättningar af de orientaliska Dikterna, och en mängd dem närmare upplysande skrifter. Äfven alla Tingstadii, långt innan jag anade att det en gång skulle bli min lott att hålla hans likpredikan. Jag gick således ej alldeles oförberedd till detta arbete; men konsten var att behandla ämnet med nog mycken tydlighet, för att kunna väcka något deltagande äfven hos läsare af en mindre Biblisk sinnesstämning. Sluteligen blef denna delen för vidlyftig att uppläsas på Börsen, der den 1. och 3:dje afdelningen, Tingstadii målning såsom författare och människa, dock upptogo en och en half timme. — Du blir visst mycket nöjd med Wallins svar i anseende till Tingstadius[84]). De hade begge haft en liflig strid öfver den nya Bibeln i Prestståndet 1815. Jag önskade således att just W. skulle göra den afledne hedersmannen *full rättvisa*. Detta lofvade han mig i förväg, och han synes mig redligt hafva uppfyllt sitt löfte.

Heldre hade jag visserligen talt öfver Wirsén[85]) — den *jag* kände och älskade som få af hans samtidige. Jag hade haft panna att offenteligen göra rättvisa åt den misskände; och ämnet var i alla fall rikare — skulle åtminstone då i ögonblicket ha väckt allmänt deltagande. Men sedan de 18. funnit att Beskow — såsom *f. d.* Secreterare i finans-Departementet *borde* tala öfver W. — jag åter såsom *f. d. Hernhutare* öfver en Biskop, så har jag sökt att åtminstone rikta mitt Tal genom afhandlandet af ett särskildt ämne.

Och nu, min ädla Vän! glöm först Dina egna skrifter, för att med mindre afsmak kunna läsa en af mina. Ingen täflan kan här äga rum. Mins Du ej dessa rader af vår stora Skald:

»Lik Örnen, såg man *Dig*, din flygt åt fästet höja;
af tusen ögon följd, och prisad — alltid mer.
Mig ser man, svalan lik, (om verkligt man mig ser)
den krökta strandens grus, med sänkta vingar plöja.»[86])

Din uppriktigaste

v. B.

Anmärkningar och förklaringar.

S. 1: 1. Om orsaken till Järtas utträde ur regeringen den 18 Mars 1811 och hans förhållande till kronprinsen se H. Forsell: Lefnadsteckning i »Valda Skrifter af H. Järta» s. LXVI och LXVII!

S. 2: 2. Om öfverläggningen i statsrådet d. 15 Nov. 1810 angående krigsförklaringen mot England se O. Alin: Carl Johan och Sveriges yttre politik 1810—15, Sth. 1899, s. 70—75! Mot Järta yttrade sig isynnerhet Wetterstedt och Adlercreutz.

S. 3: 3. Denna finnes i original-concept bland Järtas papper i Upsala universitetsbibliotek [F. 857 j], och har Järta å detsamma antecknat: »N. B. detta votum var det enda uti statsrådet med tillkallade samtel. statssekreterarne, som yttrades *mot* krigsförklaringen, hvilken beslöts den [17] November 1810».

S. 3: 4. Öfverdirektören Carl August Grevesmöhlen erhöll 1803 Kgl. Patriotiska sällskapets pris för sitt »Försök till besvarande af — — — Prisfråga om förmonligaste sättet att använda trädesjorden m. m.», hvari han förordade cirkulationsbruk, hvilket han ytterligare försvarade i sin mot flere anmärkare riktade 1806 utgifna skrift »Några allmänna anmärkningar angående Cirkulationsbruk etc.».

S. 3: 5. Om misshälligheten mellan kronprinsen och Brinkman se H. Wachtmeister: Bidrag till — — — von Brinkmans biografi etc. s. XXVII—XXIX!

S. 4: 6. Axel Pontus von Rosen [† 1834] jmfr. O. Alin: Carl Johan och Sveriges yttre politik 1810—15, Sthlm. 1899, s. 77, 78!

S. 5: 7. *Snillets verld*, för hvilket förf. kort förut erhållit Svenska akademiens stora pris. Jmfr. Ljunggren: Sv. Akad. Hist. I. s. 363—364 och Franzéns bref af d. 23 Nov. 1821 till Tegnér i »Ur Esaias Tegnérs papper» samt Tegnérs bref till C. P. Hagberg d. 24 Febr. 1822 [Saml. Skr. Jubelfestuppl. V.].

S. 6: 8. Järta hade redan d. 1 April 1819 blifvit vald till Adlerbeths efterträdare i Sv. Akademien.

S. 6: 9. Friherrinnan Martina von Schwerin f. Törngren, med hvilken Brinkman underhöll en mångårig synnerligen flitig brefväxling.

S. 8: 10. Järta hade d. 19 Nov. 1821 af Svea hofrätt blifvit ådömd böter »för försummelse att besvara riksgäldskontorets förfrågningar». Jmfr. H. Forsell: Valda Skrifter etc. s. CXII—CXXIII.

Kartong.

S. 8: 11. Äfven Franzén var af samma mening och säger i sitt ofvan citerade bref till Tegnér, att »det är mycket harmoniskt i sin versbyggnad».

S. 10: 12. I N:r 103 af Argus för d. 27 Dec. 1821 läses om »Snillets verld» bl. a.: »Det i de poëtiska prisskrifterna hittills vanliga *Franska* manéret, rikt på antiteser och epigrammatiska reflexioner, fanns i det närvarande utbytt mot en *Tysk* svärmande deklamation. Versbyggnaden var för öfrigt ganska ledig och mycket rik på likformiga rimslut, men de upplästa fragmenterna gåfvo ej tillfälle att upptäcka den plan, som förmodligen sammanbinder dem till ett helt.»

S. 11: 13. Se Markalls sömnlösa nätter. Andra natten. 3 sången XXXIX:

»Der fans det skräp af Schellinger och Schleglar,
Som ej de sjutton och en half fått se:» — — — —

S. 12: 14. v. B. hänsyftar här på följande i ofvan citerade uppsats i Argus förekommande beskrifning: »Herr von Brinkman återfördes derefter för att intaga sitt rum på hedersbänken, på hvilken man för öfrigt denna afton hvarken såg Herr Becker, Herr Lindeberg, Herr Wallmark eller någon annan af Akademiens i staden varande agréer». Ofvannämnda literatörer hade i likhet med *klockaren* J. P. Grangren flera gånger erhållit akademiens pris.

S. 12: 15. I Stockholms-Posten N:o 4 för d. 5 Jan. 1822 stod infördt ett poëm »Svafvelstickorne», som slutade sålunda:

— — — — — — — — —
»Så sjöng jag långt för ljusan dag
I fart att än med flera drag
Ge slutlig ro åt skaldeklådan;
Då lampan släcks — jag i ett rapp
Slår eld igen — men svafvel-lapp — —
Fatalt: jag egde ingen sådan.
Se! att just ämnet för min sång
Mig skulle svika, denna gång
Jag så högtidligt rörde lutan.
Exemplet dock mig trösta kan:
Det var väl värre med en man,
Som snillet sjöng — men var det utan.»

S. 15: 16. Hänsyftar förmodligen på följande vers i »Carls» [Zeipels] dikt »Korpen och Phenix» i poëtisk kalender för 1821:

»En hop genier, spridda här och där
Med infall sockra mödor och besvär
Än se de ut som kråkor, som scribenter
Än såsom gökar, än som recensenter»

S. 15: 17. Den 5 Nov. 1821 aftäcktes den å n. v. Kungsträdgården i Stockholm uppresta Carl XIII:statyn, modellerad af Erik Gustaf Göthe och gjuten i brons hos Carbonneau i Paris.

S. 17: 18. Jmfr. Ljunggren: Sv. Akad. Hist. II s. 384 ff.!

S. 18: 19. Grefve Gustaf Lagerbjelke [statsråd † 1837] tog d. 25 Sept. 1819 sitt inträde i Sv. Akad. med ett tal öfver J. Lindblom.

S. 18: 20. »Tal öfver — — — — Abr. Nicl. Edelcrantz den 7 April 1821, då dess Friherrliga Vapen krossades af Gustaf Lagerbjelke» utkom i 2 uppl. 1821.

S. 18: 21. Äreminne öfver C. v. Linné, belönt 1821 med det fördubblade stora priset. Jmfr. Ljunggren: Sv. Akad. Hist. I. s. 360–363!

S. 20: 22. Anders Carlsson af Kullberg [Biskop † 1851] invaldes d. 27 Febr. 1817.

S. 21: 23. I Argus N:o 1 för d. 29 Nov. 1820 lästes bl. a. att vid sista uppförandet af Oden »märktes med tillfredsställelse att man uteslutit eller förändrat vissa beryktade verser t. ex. — — — — och flera dylika hvardagligheter, hvilka enligt den karakteristik på en Tragedie, som Allmänna Journalen ur ett »dyrbart» manuscript nyligen meddelat, aldrig borde kunna tänkas skrifna för en scen, der den goda smaken har sin boning — — — —.»

S. 22: 24. Jmfr. Järtas inträdestal i Svenska Akademiens Handlingar från 1796. XII!

S. 24: 25. N. von Rosenstein höll 1789 vid vapnets krossande tal öfver presidenten Joh. Rosir och 1790 i K. Vet. Akademien öfver R. R. Erik v. Stockenström.
Om Brinkmans åsigt om Rosensteins prosa och hans jämförelse mellan denna och Järtas se hans bref till Tegnér af d. 3 Sept. 1824, tryckt i Wachtmeister: Bidrag etc.!

S. 25: 26. Anders Lindeberg efterträdde 1821 A. Wiberg såsom redaktör.

S. 27: 27. L. utnämndes d. 29 April 1822 till Serafimerriddare.

S. 27: 28. Friedrich von der Trenck [f. 1720 † 1794], den genom sina lidanden ryktbare preussiske statsfången.

S. 27: 29. »Notice biogr. sur la carrière politique du comte Gustave Lagerbjelke etc. ecrite par lui-même» utgafs först 1867, ehuru dessa anteckningar enl. utgifvarens företal renskrifvits 1837, samma år L. afled.

S. 28: 30. I Argus N:o 3—5 för d. 9, 12 och 16 jan. 1822 förekommer en uppsats: »Ytterligare bidrag till Historien om Rapporteringssystemet i Sverige», hvilken afbröts genom tidningens indragning. Jmfr. Stockholms-Posten N:o 19 och 20 för d. 23 och 24 jan. 1822!

S. 28: 31. Grefve G. af Wetterstedt efterträdde L. som Kabinettssekreterare. På tal om det förord härtill, som L. då skall hafva lemnat den förre, säger Crusenstolpe i »Skildr. ur det inre af dagens historia. De närvarande» s. 212, att W. »detta förutan sannolikt fått se denna plats och det perspektiv den öppnadt åt högre bestämmelser öfverförda på herr von Brinkman.»

S. 28: 32. Denna dikt trycktes i Allmänna Journalen N:o 276 för d. 24 Nov. 1821. I det bref af d. 18 Nov. till Wallmark, hvilket åtföljde dikten, skrifver Järta bl. a.: »Jag har under denna tid trugat mig till några plaisanterier för att ej låta alfvarliga betraktelser öfverväldiga mitt sinne och förtära mina kroppskrafter. Ett sådant alster af min diet tar jag mig friheten härjämte sända. Om Tit. vill dermed fylla något blad i Journalen, anhåller jag dock att författaren ej nämnes. Jag har synder nog förut — och denna emot den heliga national-andan skulle ej förlåtas *mig*. Den erudition, som noterna ådagalägga, torde dock räknas skämtaren till godo, ty den är äkta Tysk. Visligen har jag likväl i noten om *Basse* utelemnat Ihres förmodan at detta ord eger någon gemenskap med det grekiska *Βασιλευς*. Jag vet ej hvad det betyder, ty jag kan ej grekiska.»

S. 28: 33. Tryckt i Stockholms-Posten N:o 193 för d. 20 Aug. 1821.

S. 28: 34. Trycktes sannolikt ej.

S. 29: 35. Så kallade Brinkman sin vittra väninna frih. Martina von Schwerin.

S. 30: 36.[1]) Af d. 22 Febr. 1822. Tryckt i »Ur Esaias Tegnérs papper». Jmfr. Tegnérs bref till frih. M. von Schwerin af d. 17 Mars 1822. [E. T. Saml. Skrifter.]

S. 30: 37.[1]) Antagligen A. F. Skjöldebrand.

S. 30: 38.[1]) »Vid Skånska Hofrättens invigning d. 4 Juli 1821», först tryckta i Iduna h. 10. 1824.

S. 34: 36.[1]) Här afses troligen fru Josefine Benediks f. Seligman, g. m. Grosshandlaren Wilhelm B.

S. 35: 37.[1]) Finnes i två original-handskrifter bland Järtas papper i Upsala Univ. Bibl. under titeln »Midsommardagen».

S. 35: 38.[1]) Hänsyftar på en i Upsala d. 18 Dec. 1819 sjungen »Trohets-sång», i hvilkens sista vers förekommer:

»Vår Oscar! en borg kring Ditt hjerta vi ställa:
O vore den mäktig som trogen och varm!
Ett lofve vi, Baldur! vill Öder dig fälla,
Först pilen skall gå genom tusendes barm.»

S. 36: 39. Michaël Törne [† 1854], Landshöfding i Jämtland 1818—41.

S. 39: 40. Ur Tegnérs bref till v. Brinkman d. 7 Mars 1822, tryckt i E. Tegnérs Saml. Skrifter. Jubelfestuppl. V s. 251—254.

---

[1]) Genom förbiseende hafva not. 36—38 inkommit på såväl sid. 30 som sid. 34—35.

S. 40: 41. Enligt meddelande af grefvinnan C. Lewenhaupt, f. Gyldenstolpe, dotterdotter af grefvinnan C. von Essen och själf elev af Julia Zellander, var denna »dotter till en brukspatron i Norrland och en högt begåfvad, kunskapsrik, på hufvudets och hjärtats vägnar rikt utrustad qvinna. Var mycket beundrad af Brinkman för sin qvickhet och sitt förstånd. Skref utmärkt engelska, äfven vacker svensk vers. I sin ungdom måtte hon varit förlofvad med en engelsman. Dog 1856 i Stockholm och ligger begrafven på Maria kyrkogård».

S. 40: 42. Charlotte von Essen f. v. Krassow g. m. Excellensen H. H. von E. [† 1855].

S. 41: 43. Anders Fredrik Skjöldebrand [Statsråd m. m. † 1834] invaldes i Sv. Akademien d. 6 Juni 1822 efter den d. 13 Mars aflidne N. L. Sjöberg.

S. 42: 44. Geijer erhöll vid valet endast Wallins, Franzéns, Hagbergs och Tegnérs röster. Jmfr. Franzéns bref till Tegnér af d. 6 Maj 1822 och Tegnérs till Adlerbeth d. 7 April, till Hagberg d. 11 April, till af Kullberg d. 9 Maj och till Rosenstein d. 16 Maj 1822. [E. T. Saml. Skr. Jubelfestuppl. V.]
I början af 1821 var som bekant Geijer utsatt för en tryckfrihetsprocess med anledning af sina i den år 1820 utgifna skriften »Thorild etc.» uttalade åsigter om treenighetsläran.

S. 42: 45. Maria Gahn [† 1867] g. m, landshöfdingen i St. Kopparbergs l. Pehr Daniel Lorichs [† 1853].

S. 43: 46. Bloms bref af d. 8 Juli och Leopolds af d. 12 Juli 1825 äro tryckta i »Ur Esaias Tegnérs papper» liksom Tegnérs svar af den 27 Juli och 17 Aug, 1825 i Saml. Skr. Jubelfestuppl. V.
Jmfr. Tegnérs bref till Brinkman d. 30 Juni 1825 ib.
I Stockholms-Posten N:o 121 och 122 är införd en af författaren och publicisten *kapten* Anders Lindeberg författad recension. Jmfr. härom Leopolds ofvannämnda och Franzéns äfven i Juli skrifna bref till Tegnér [Ur Esaias Tegnérs papper]!

S. 43: 47. En af bröderna Myhrman besökte Tegnér i Lund sommaren 1825. Om Tegnérs själs- och kroppslidande se hans bref till Brinkman d. 13 Aug. 1825. [Saml. Skr. Jubelfestuppl. V.]

S. 43: 48. Om hans planer rörande utgifvandet af »strödda arbeten» se hans bref till M. von Schwerin d. 13 Maj 1822 och till Brinkman d. 9 Juni 1822. [Saml. Skr. Jubelfestuppl. V.]

S. 43: 49. Tassos Befriade Jerusalem, 2 delar, utkommo 1825.
Med »en ny tragisk fregatt» menas antagligen det först 1827 tryckta sorgespelet »Hjalmar i 5 akter med chörer. Ur Hervora saga.»
Jmfr. Tegnérs bref till Brinkman d. 7 April 1825. [Saml. Skr. Jubelfestuppl. V. s. 440.]

S. 44: 50. P. Wieselgren dedicerade sina 1824 utg. Minnes-sånger ur Wärend. I. till Exc. Skjöldebrand med denna tillegnan:

»Den, hvars lefnad är ett Epos,
och hvars hjärta en Idyll
Lyssne mildt på höga minnen,
som bo qvar i dalens lugn.»

S. 44: 51. Om Geijers uppehåll i Köpenhamn 1825 se hans bref d. 14 Juli. [Saml. Skr. I. s. 64—67.] Efter en färd på Rhen anträdde Geijer återfärden öfver Nürnberg, Erlangen, Dresden och Berlin.

S. 44: 52. I N:o 46 för d. 8 Juni 1825 börjar Argus en redogörelse för Grubbes nedannämnda Theser, hvilken fortsattes i N:o 47, 48, 50, 52—58, hvarjämte i N:o 51 infördes en uppsats om »Amerika och Historiska skolan» med hänvisning till N:o 45. Mot dessa artiklar riktades i Journalen N:o 169 för d. 26 Juli några »Reflexioner», hvilka upptogos till besvarande i Argus N:o 60—65. I Journalen N:o 173 för d. 30 juli läses en insänd artikel med anledning af detta Argus' försvar.

S. 45: 53. Vid Kronprinsens och hans gemåls besök i Upsala hölls å Gustavianum d. 3 Juni 1825 en disputation, under hvilken 22 af professor S. Grubbe utgifna theser försvarades af Hans Järtas son Carl Thomas.

S. 45: 54. Schweitziske historieskrifvaren Johannes von Müller [† 1809].

S. 46: 55. I »Odalmannen» h. 2 trycktes de tre första sångerna af »Mötet vid Alvastra».
I bref d. 4 Nov. 1826 sände Franzén till Tegnér en ny sång af denna dikt till granskning.
F. flyttade 1824 från Kumla till Stockholm, där han blifvit kyrkoherde i St. Clara förs.

S. 48: 56. Något minnestal öfver Adlerbeth finnes ej tryckt i Vitt. Akad. Handlingar. Medaljen slogs 1821.

S. 49: 57. L. H. Roos utgaf af honom etsade 41 profilbilder under titeln: »Porträtter af åtskillige 1823 års riksdagsmän».

S. 49: 58. »Bruden», tr. i Witterhets-Försök I. s. 71, författades, då Ulrika Wilh. Brahe d. 26 Juni 1825 gifte sig med Jakob Wilh. Sprengtporten.

S. 49: 59. Finnes i original bland H. Järtas papper i Upsala Universitetsbibliotek.

S. 50: 60. B. lyckades 1825 för sin lifstid hyra den af honom sedan länge bebodda våningen i Gahnska huset N:o 7 vid Stora Trädgårdsg. midt emot Jakobs kyrkogård. Jmfr. H. Wachtmeister: Bidrag etc. s XLVII.

S. 50: 61. Bibliotekarien vid Upsala univ. professor J. H. Schröder.

S. 51: 62. Gustafva Lovisa Svedenstjerna f. 1775 † d. 18 Juli 1826 var syster till enkan efter B—s förre värd Assessor Henrik Gahn. Hon bodde efter mannens död (1816) i Falun, där hennes äldsta dotter Eva var gift med bergsrådet Joh. Jac. Munktell [† 1847]. Statsrådet Gabriel Poppius var gift med Järtas svägerska Anna Gustafva Hochschild.

S. 52: 63. Den 3 Maj 1826 föddes sed. Konung Carl XV.

S. 52: 64. I. R. Blom dog d. 6 Maj 1826. Justitieråden G. Poppius och S. Noréus voro hans vänner. Jmfr. v. Brinkmans bref till Tegnér d. 9 Maj 1826, tr. i Wachtmeister: Bidrag etc!

S. 52: 65. Riksantiqvarien Carl Birger Rutström dog d. 13 April 1826. Till hans efterträdare i Sv. Akad. utsågs d. 1 Juni J. D. Valerius med 10 röster. Brinkman erhöll 2, den ena af Tegnér. Grefve Jakob G. de la Gardie blef aldrig ledamot af Akademien.

S. 53: 66. Dikten »Blommorna», tr. i Witterhets-Försök I s. 47, är rigtad till »Mia». Jämte det här nedan nämnda poëmet »Skalden» utgjorde den den i förra brefvet omtalade »poëtiska bilagan».

S. 54: 67. Hans Järta hade med sin första hustru två söner Carl Thomas [f. 1802] och Hans [f. 1804 † d. 19 Mars 1825] samt i sitt andra äktenskap äfven två Fredrik Rutger [f. 1808] och Carl August [f. 1810].

S. 54: 68. Adlerbeths »Historiska anteckningar» utgåfvos 1856—57 af G. Andersson efter en handskrift befintlig i Brinkmanska arkivet på Trolle-Ljungby. Dessa anteckningar kunna dock svårligen här åsyftas, då Järta förklarar dem ej vara »intressanta».
Ofvannämnda anteckningar utgåfvos ånyo 1892 af E. Tegnér efter författarens egen handskrift i Upsala Univ. bibliotek.

S. 54: 69. I Svea IX: 2 för 1826 förekomma dels »Vederläggning af Frih. C. H. Anckarsvärds Skrift: Försök att vinna upplysningar uti den bekanta handeln om skepp utur Svenska Örlogs-Flottan: jämte förklaring öfver några missförstådda och misstydda ställen i Grundlagarne. Af Cl. Ramström»;
dels en anonym anmälan af »Moralen tillämpad på politiken, af E. Jouy — — — — öfversatt af C. H. Anckarsvärd. 1 Delen. Sthlm. 1826».

S. 55: 70. Claës Olof R. f. 1791 † i början af 1850-talet. E. o. Adjunkt vid Upsala Univ. Lärare vid Stockholms Lyceum.

S. 55: 71. Christian Erik F. † 1866 som Biskop i Westerås stift. 1824 utkom »Noachs ark. Första våningen» och 1826 »Andra våningen» jämte en omdiktning af den första.
Såsom »Bihang till Noachs ark I och III» är i F—z' Saml. Skr. 7 införd »P. B. Dramatiserad Folksaga. Ett vågspel i 5 vågstycken.»

S. 56: 72 Jöns Svanberg talade d. 16 Maj på latin, Atterbom d. 18 på svenska och Stud. af Östgöta nation J. P. I. Tellbom »i de studerandes namn» d. 19 likaledes på svenska.
Talen utgåfvos under titeln: Orationes Panegyricæ etc. Ups. MDCCCXXVI. 4:o.

S. 56: 73. Brinkmans poëm »Skalden» infördt i Vitterhetsförsök I. 44. Jmfr. E. Tegnérs Saml. Skr. Jubelfestuppl. 13 och 31!

S. 57: 74. Franska författarinnan Stephanie F. Genlis f. 1746 † 1830.

S. 59: 75. Per Adolf Tham, hvilken 1800 jämte Hans Järta m. fl. afsade sig adelskapet och kallade sig Tamm, adlades 1826 och blef 1843 baroniserad [† 1856].

S. 59: 76. Fredrik Hjerta, Major vid drottningens Lifregemente [† 1827].
Sophia Lovisa Adelsvärd, f. von Friesendorff, Statsfru hos H. M. Drottningen [† 1829].

S. 60: 77. Järtas inträdestal, hvilkets första del insändes redan i April 1822, omarbetades sedan och lemnades därpå i sin helhet i slutet af 1825. Jmfr. Ljunggren: Sv. Akad. Hist. II. s. 15—18! Jmfr. v. Brinkmans bref till Tegnér d. 29. Maj, och 1 Dec. 1826, tr. i Wachtmeister: Bidrag etc.!

S. 61: 78 Excellensen Claës Adolf Fleming, Riksmarskalk m. m. [† 1831].

S. 61: 79. Franzén, som var Akademiens Direktör för året, öppnade sammankomsten med ett tal, tr. i Akad. Handl. Del. XII fr. 1796.

S. 62: 80. I Argus N:o 96 för d. 2 Dec. 1826 läses ang. Järtas frånvaro bl. a.: »Den senare, återhållen i Upsala af sjukdomsförfall, kom likväl ej personligen tillstädes — — — —. Man kan ej neka, att sedan Hr. Järta dröjt med sitt inträdestal i närmare åtta år, så är det en särdeles otur att en tillfällighet helt oförmodadt skulle beröfva honom nöjet att sjelf uppläsa det».

S. 63: 81. Enligt H. Forsell: »Valda Skr. af Hans Järta» s. CXLVI skulle Leopold varit den, som helsat Järta såsom »Ordförande i den svenska prosan».

S. 63: 82. Inträdestalet i Svenska Akademien öfver J. A. Tingstadius hållet d. 3 Nov. 1828. v. B. invaldes d. 11 Febr. 1828 med 11 röster. Jmfr. H. Wachtmeister: Bidrag etc. s. XXXV f.

S. 64: 83. 1775—82 uppfostrades v. B. i den hernhutiska pedagogien i Niesky samt studerade sedan i tre år vid evang. brödraförsamlingens seminarium i Barby. Jmfr. H. Wachtmeister: Bidrag etc. s. V.

S. 64: 84. Akademiens direktör J. O. Wallin's svar tr. i Sv. Akad. Handl. Del. XIII. fr. 1796.

S. 64: 85. Statsrådet grefve G. F. Wirsén dog d. 9 Dec. 1827. Till hans efterträdare valdes d. 11 Febr. 1828 B. von Beskow med 15 röster.

S. 64: 86. Ur Leopolds dikt »Till Kellgrens skugga».

SKRIFTER UTGIFNA AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPET. 18: 2.

UR
HANS JÄRTAS LITERÄRA BREFVÄXLING.

I.

BREF TILL OCH FRÅN C. G. v. BRINKMAN

UTGIFNA

AF

E. LEWENHAUPT.

2.

UPSALA 1900
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
LUND.

UR

HANS JÄRTAS LITERÄRA BREFVÄXLING.

I 2.

Upsala den 10 Januarii 1829.

En oläglig besökare, dock icke från Tullverket, hindrade mig den sista postdagen från at skrifwa Dig min tacksägelse för den i alla afseenden värderika och välkomna nyårsgåfwan, dit inträdes-Tal i Sv. Academien. Jag har deraf hämtat både fröjd och lärdom. Hwad du sagt om vår äldre och nyare Vitterhet, om Gustaf 3:dje, om Snillets och smakens förbund och särskildt om Tingstadii förtjenster är icke blott väl taladt utan äfwen, efter min öfwertygelse, väl dömdt. Din utweckling af den Österländska litteraturen, synnerligen passande i detta åminnelseTal öfwer en Orientalist, är ganska interessant genom innehåll och framställning. Du må ej klaga at Swenskan är dig främmande. Jag wet at din Tyska är classisk; men du har ock visat dig vara utriusque doctor. Några mycket lyckliga ordsammansättningar har jag til efterföljd anmärkt i detta Tal. Men jag må ej *till Författaren* säga mera derom utan endast hjertligen tacka honom för sin skänk och för sin vänskap.

Jag ingår i det nya året med klen helsa och olustigt sinne. Tidens tecken behaga mig icke. Jag tycker oss wara stadda i et Hobbesiskt bellum omnium in omnes[87]), hwars utgång är oberäknelig. — Här lefwa vi dock fredligt, och störas icke i vårt lugn af Argusiskt eller annat owett mot Upsalienser. Det sista är ganska oförskyldt. Jag har ej sett den lilla skrift om Tidningsväsendet, som gifwit anledning til detsamma, men har hört med visshet sägas, at den ej är författad af någon Upsaliens, utan af en Embetsman i Stockholm[88]).

Min hustru ber mig helsa Dig rätt mycket och jag anhåller at Du ville i vänskapsfullt minne bewara

Dig tilgifnaste
Hans Järta.

Stockholm den 14. October 1831.

Man förebrår mig ofta, att jag efter de präktigaste måltider aldrig gör några besök, för att: »tacka för mat», — och denna osed torde jag väl näppeligen aflägga. Men så förhåller det sig ej med själens och snillets ädlare njutningar; der jag alltid känner ett oroligt behof, att så fort som möjligt aflägga min tacksamhet. I detta fall befinner jag mig nu med Dig, min bästa Vän! sedan jag i natt slutat njutningen af ditt härliga Tal öfver Gahn[89]). Jag åhörde det i Akademien med spänd uppmärksamhet, och det lästes så väl af Edholm, att för den tänkande åhöraren ingen ting gick förloradt, men der utelemnades dock flere ställen, och jag kunde ej förr än i går få sjelfva handskriften till låns. Huru andäktig min *ensamma* läsning varit, kan du sluta deraf, att jag af de skönaste ställen, djupa tankar, nya ordvändningar och lyckliga uttryck, gjort en liten samling till husbehof, som fyller ett helt ark. När sjelfve »ordföraren i Svenska Prosan», talar högtidligt, böra vi andra klåpare väl åtminstone uppmärksamt höra på. Lika så grundeligt och egennyttigt genomläste jag för någon tid sedan din *femårsberättelse*[90]); — men också med samma sorg deröfver: att *du skrifver för litet.* Och detta förebrår jag, ty värr, flere af våra nordiska snillen; i synnerhet också *Tegnér*, hvilken som *skald* alldeles insomnat under Biskopsmössan. Visserligen hafven I någorlunda skäl att säga: för *hvem* skola vi skrifva? hvem läser för att *läsa* något, för att afundsfritt njuta det högre han sjelf ej kan framalstra; för att granska sina egna *halftankar*, och lyfta sig till högre, friare åsigter?» — Detta är, Gunås, sant; och till en högre grad, än det nästan kan begripas *af en god läsare*, som *jag;* ty med *denna* egenskap vågar *jag* verkeligen skryta. Jag tror näppeligen, att *Du,* Leopold, Kellgren, Tegnér, Wallin, Franzén och Lehnberg, så noga känt Edra egna skrifter, och deras egendomliga utmärkelser, *som jag.* Jag har läst Er, som jag fordom läste mina Grekiska och romerska författare, för att veta, ej blott *hvad* de sagt, utan *huru* de sagt det; ty jag anser ingen författare för mönstergill, hos hvilken *tanke* och *uttryck* ej till en viss grad äro *tvillingar.* Der tankekraften ej ursprungligt aflat både innehåll och form, kan en inöfvad konstfärdighet väl någon gång blända den

tanklösa hopen, men aldrig kännaren. Hvad tycker du väl om sådana läsare — jag blyges, att nödgas räkna dem bland de bildade — som för någon tid sedan frågade mig: »Har Ni läst boken öfver Opposition och Ministère i Sverge[91])? *Den kan ej vara af någon annan* än ***Järta!!*** eller *Minerva*[92])!» — Nyfiken skyndade jag mig att förskaffa mig en sådan njutning; och oaktadt mitt djupa förakt för våra läsare i allmänhet, häpnade jag dock verkeligen öfver ett *så platt* omdöme. Hvilket intryck må *dina* grundsatser och åsigter ha gjort på personer, som kunnat igenfinna dem i denna hvälfningslystna, förvirrade ströskrift, der jag trotsar författaren sjelf att med begripeliga ord uppgifva hvad han egenteligen menar och åsyftar. Och nu *skrifsättet?* Din rena, klara, äfven i sina tankedigraste framställningar alltid lättfattliga prosa — skulle kunna jemföras med denna skojande öfversittare-ton; denna bollkastning med brokiga bilder och afbrutna qvickhets-stumpar? — Men så *läses* nu hos oss! Hos sjelfva uselheten berömmes ofta »det vackra skrifsättet», blott det kittlar eller smeker någon halfslumrande fördom; om innehållets saning, eller blotta sammanhang, är sällan frågan. Har jag ej, äfven af ett par Aderton! hört sägas om *Geyers* häfder[93]) och *Ehrenheims* samlingar[94]): »De äro väl skrifna, men när man läst igenom dem, *vet man just så mycket som förut*». Att dessa herrar äro *ärlige*, betviflar jag ingalunda. Ty man lär ej mycket af en god bok, om man ej förut åtminstone ej vetat *något* af de deri afhandlade ämnen. —

Må *jag* då säga med Fariséen: »Jag tackar tig, Gud! att jag ej är som thessa!» och må jag öfver mitt dåliga författareskap trösta mig dermed, att jag åtminstone är en *god läsare;* och som en sådan förnyar jag ännu till slut min tacksägelse för Ditt härliga tal; med tillägg: att jag hittills ännu aldrig läst *något* af Dig utan oblandadt nöje och tillfredsställelse. Vore jag yngre, skulle jag väl ännu kunna bli en nyttig arbetare i *språkets vingård;* ty få hafva i sednare tider allvarsammare sysselsatt sig dermed, och gjort så digra samlingar; men jag hinner väl ej att göra bruk deraf. Det är förtretligt, att meniskan ej får lefva, åtminstone så länge hon duger till något! Och nu *koleran* till på köpet! —

Mina hjertliga och vördnadsfulla helsningar till Din älskvärda Fru; till Geyers; till den *sköna* Fru Schröder och hennes man[95]), till Atterboms och lilla Schröder.

Helsning och oföränderlig vänskap!

v. B.

Upsala den 16 October 1831.

Jag tackar Dig *benägne Läsare!* för Dit vänskapsfulla bref och för Dit alltför gynsamma omdöme öfwer det, efter mit omdöme, ganska obetydliga Talet. J. G. Gahn hade förtjent et bättre, men då Berzelius[96]), som har at skrifwa och kan skrifwa vigtigare arbeten än åminnelsetal, ej kom sig för med detta, måste jag i en hastig vändning åtaga mig det. Jag har sökt at göra det enkelt och anspråkslöst, såsom det borde wara öfwer *denna* man.

I wår förbistrade tid vore det utan ändamål at skrifwa något, som rörer menskligheten och samhällets högre angelägenheter, äfwen om man tiltrodde sig någon förmåga dertil. Nationen är redan, pris vare riksdagsmemorialister och dagbladsskrifware, så förpöblad, at den ej ger akt på annat än pöbelowett i pöbelspråk. När *riddersmän*, utgifware af Tidningar[97]), kunna mot hwarandra nyttja sådana skälsord, som man läst i Medborgaren, Fäderneslandet och Aftonbladet, hwem må då icke anse tryckswärtan för något, hvarmed man ej vill nedsmutsa sig? Den sättare, som i något blad kom att sätta *träckfriheten*, hade i sina fingrar en sanningsinstinct. Af denna frihet är skriften öfwer Opposition och Ministère äfwen et alster. Stilen är liflig och bitterheten ej sällan qvick. Men det hela är ej annat än pack-gorm. Gud må weta at jag icke älskar Ankarswärd[98]) och hans medbröder i den sig kallande Oppositionen; men anfallen mot deras afsigter äro inte mera, än obewista smädelser, som en hederlig karl ej läser utan harm. Man må säga at de sjelfwe valt de vapen, som nu vändas mot dem; men ingen författare med moralisk känsla nyttjar sådana under något vilkor. Man duellerar ej med dolk.

Jag hörde i går aftons en ordförklaring (hwars upfinnare lärer wara Prof. Fahlcrants) hwilken jag bör meddela dig såsom Swensk språkforskare. Enligt densamma skall ordet *Medborgare* böra härledas ifrån subst. *mede*, och således vara synonymt med *Kälkborgare*. Dagbladet Medborgaren har påkallat och synes rättfärdiga denna tolkning.

Geyer, som warit här hela sommaren, har nu färdig första delen, til Gustaf 1, af den mindre Swenska Historia[99]), som skall nära samtidigt utgifwas på Tyska (öfwersatt af Dr. Leffler) och

på Swenska. Han har för detta arbete gjort många undersökningar och jag förmodar at det kommer at innehålla åtskilliga nya åsigter. Den Tyska uplagan ingår i det Historiska Verk, som under ledning af Heeren och Uckert utgifwes.

Hjertliga helsningar från min hustru samt beständig vänskap och högaktning af

Hans Järta.

Stockholm den 20 Mars 1832.

Redan för någon tid sedan hade jag bort tacka Dig, min bästa vän! för aftrycket af Ditt Tal, hvilket jag med förnyad njutning åter genomläst. Men huru angenämt har icke denna min tacksamhet blifvit mångdubblad genom Din förträffliga prisskrift för Witterhets-Akademien![100]) Min enskilta glädje häröfver var så mycket större, som *jag* i synnerhet hade påyrkat det i fråga varande ämnet, såsom öfverallt af högsta vigt för *historien*, emedan ett folks lynne och tänkesätt aldrig riktigt uppfattas, utan en nogare kännedom af dess egendomliga lagstiftning. I nyare tider lättas åsigten af ett folks seder, dygder och tänkesätt mycket genom dess *vitterhet*; men innan en sådan hunnit utbilda sig, aftrycka sig dessa säkrast och tydligast genom dess i hvarje tidpunkt rådande *lagar* och *författningar*. Dessa utmärka, så tillsägandes, sjelfva anlets-dragen af hvarje särskilt folk, hvilka mer, eller mindre äro *outplånliga*, och som sådana böra vördas och med skonsamhet behandlas af den »frisinniga okunnigheten», som så gerna ville påtruga Indianer och Grönländare, — i synnerhet Engelsmän, Fransoser och Svenskar, alldeles *samma* Statsförfattning, tryckfrihet och Katekes. Detta är ännu den egenteliga arfsynden af alla våra djerfvare, eller plattare *hvälfningsvise;* som finna ingenting lättare och beqvämare, än att efter ett enda mönster, hvilket de tillfälligtvis känna, klippa till en ny kapprock för hvarje samhällskropp, den må vara stor eller liten, fet, mager, eller puckelryggig. Derifrån också deras skräddare-hat till den så kallade *historiska* skolan, som öfverallt bevisar dem, att *deras* alltför vida, eller allt-

för snäfva öfverplagg, ingalunda passa till den lefvande kroppen, af hvilken de aldrig vårdat sig att taga mått. —

Om Din afhandling ännu ej upphunnit den af Akademien utstakade tidpunkten, så har Du deremot skänkt oss, mer än vi vågat begära: din mästerliga Inledning, som ingalunda varit den lättaste delen af arbetet. Att Dina lärgirige *läsare* med otålighet afvakta dess sednare hälft kan Du lätteligen föreställa dig; men det vore mer än obilligt att ej unna Dig all den tid, Din grundlighet dertill torde kräfva. Hvad du redan gifvit, hade förtjent mer en *Ett stort pris*, och jag är fast öfvertygad, att det samma kommer att gälla om slutet. Och dock talar jag här blott om *innehållet* af Ditt arbete, ej om *marokins-bandet* af dess snillrika framställning. Märkvärdigt nog, att *jag* i anledning af detta sednare, redan sade: »Om Järta hade tålamod, att utarbeta en afhandling, som fordrar så mycken tid och läsning, så skulle jag i sanning gissa på *honom*». Och likväl var författaren då ännu för oss andra alldeles obekant.

Jag kan ej *helsa* Dig ifrån Beskow[101]), men med innerlig sorg lär Du dela vårt bekymmer öfver hans sjukdom, som efter en svår nerffeber så fullkomligt nedstämt hans sinne, att han ej är att igenkänna. Han svarar näppeligen på någon ting annorlunda än med en djup suck, har ingen redig tankeförmåga, grubblar öfver religionstvifvel och söker dess-emellan att trösta sig med Psalmboken. Hans olyckliga befattning med styrelsen af våra lumpna skådespelare, och allt derifrån härrörande gräl, hade redan förut alldeles förstört honom till lynnet, och förbittrat hans förut så lyckliga lefnadsnjutning. Jag satt för ett par dagar med djupt medlidande vid hans säng. —

Var god och anmäl min vördnad till Hennes nåd, och helsa vid tillfälle vänskapsfullt Geijers och Atterboms.

Med oföränderlig högaktning och tillgifvenhet Din

v. B.

Stockholm den 29 Mars 1832.

»*Små* skänker underhålla vänskapen» — säger ett gammalt ordspråk, och *smärre* till form och värde än mina *Tankebilder*, torde näppeligen vara att påhitta. Tillåt således, min bästa Bror! att jag till Dig får aflemna ett aftryck deraf, om också blott af det på *titelbladet* anförda skälet[102]).

Jag är långt ifrån att anse dem för *dikter* i ordets högre bemärkelse, och jag skall vara mycket nöjd, om Du blott i dem igenkänner en *tänkare*, som med uppmärksamhet genomvandrat Snillets verld, der insamlat några *tankar*, och småningom öfvat sig, att med någon ledighet utveckla dem på sångmöns modersmål, om också ej utan all brytning. Som *lärodikten* småningom börjat bli något tråkig, och kommit i ett slags vanrykte, i synnerhet genom de långsläpiga Alexandriner, har jag alltid trott, att den skulle kunna åter upphjelpas, blott genom *förkortning* och ett mindre urvattnadt diktspråk.

Wallin och *Franzén* ha sagt mig mycket smickrande och uppmuntrande öfver dessa försök, men dervid tänker jag, som Virgils Lycidas:

— »me quoque vatem
dicunt *Pastores*, sed non ego credulus illis»[103]).

Nog vet jag hur den sanna skalden bör se ut; och just derföre kan ingen egenkärlekens synvilla låta mig se min egen bild uti snillets klara spegel. Kanske *vet* jag litet mer än mängden af Nutidens skaldegesäller, endast derföre att jag blifvit upptuktad i en strängare skola, der man ännu *planterade skog* för framtiden, i stället att vår frisinnigare uppfostran finner beqvämare, att blott sätta några blomsterlökar i fönsterkrukor, för att tidigare få njuta lukten och fägringen af några snart vissnade hyacinter. Men all den lilla egendom af tankar och konstfärdigheter, den jag i mitt anletes svett må ha förvärfvat, är dock blott en nödtorftig ersättning för bristen af medfödda rikedomar, och förnäma faddergåfvor. Hvem kan ej lära *gå*, *springa*, ja äfven *dansa* med en viss skicklighet; men *flyga* lärde ännu ingen, utan medfödda *vingar* — och det är just dessa, som lyfta den högborne skalden, den sjelfska-

pande konstnären, den Platonska förnuftsforskaren, ej sällan den kärlek-ingifvande qvinnan, — äfven då de hvarken sjunga, måla eller skrifva, utan blott *lefva* såsom förnäma gästvänner från en högre verld. Och jemförde med dessa majestäts-rättigheter är, i mina ögon, sjelfva författare-skapet blott en underordnad värdighet.

Hvad *jag* emedlertid, till en viss grad, torde äga af snille, tillhör företrädes-vis *menniskan*, ej *konstnärn*.

Det är en *emottagande* och *utbildande* förmåga, ej en *sjelfskapande;* således på sätt och vis af en *qvinnlig* natur. Och just derföre kommer jag kanske bättre öfverens med goda *läsarinnor* än med stränga *läsare*. De förra hålla mig räkning för den lilla förvärfvade färdigheten, att så tydligt kunna *renskrifva*, hvad de sjelfva med lifligare ingifvelse både känt och genomtänkt.

Jag sade nyligen till En af dem: »att jag, ty värr, hvarken kunde måla, eller bildhugga det inre lifvets rörliga Gestalter, som dock jemt skymtade för min själ». — »Måhända, sade hon, men Ni slipar inte så illa glasögon för de närsynta». —

Med allt detta vill jag dock ej egenteligen beklaga mig öfver min lott, så länge jag äger några egenskaper, som tilläfventyrs göra mig lyckligare, än jag skulle vara det med en mera ensidig snilles-öfverlägsenhet. Jag räknar dertill i synnerhet min rent-menskliga uppfattning af lifvet, min uthärdande ungdomlighet i själen, min barnlika känslostämning, samt deraf beroende qvinnodyrkan och vänskaps-svärmeri. Egenskaper, som visserligen snarare göra mig till en *lefvande dikt*, än till en *lifgifvande* skald.

Och nu förlåt beskedligt mitt prat i vers och prosa — blott såsom en gärd af den uppriktigaste vänskap.

Min vördnad till Fru J. — och till Fru Geijer och Fru Atterbom, om de råkas; i synnerhet också till den *högst älskvärda* fröken Banér — det vill säga: *den trolofvade*[104]).

Oföränderl.

Din

v. B.

Upsala den 8 April 1832.

Jag har at tacka Dig min bästa Bror! för twenne interessanta bref och för vänskapsgåfwan af dina *Tankebilder*. En del af dem hade jag förut med största nöje läst i 14:de häftet af Svea, och nu har jag med samma nöje återläst dessa samt gjort bekantskap med fortsättningen. Dessa små sinnrika skaldestycken förtjena sit namn, ty de framställa i sköna bilder *tankar*, nämligen sådana som snillet och känslan skapa, icke dessa, som grubblets dialectik framkonstlar. En grundorsak til all vår samtids eländighet är den allt mer och mer öfwerhanden tagande vanan at tänka med förståndet allena. Deraf pack-väldet; ty ibland menniskans andeliga förmögenheter är förståndet den lägsta och, i ordets dubbla bemärkelse, den gemenaste. Detta vågar jag säga til Dig, som vet at jag ingalunda är Swärmare. I intelligensens *constitution* tilegnar jag förståndet samma verksamhet, som, i et väl ordnadt borgerligt samhälles, folkmakten; den at återhålla de högre krafternas utswäfningar, ordna municipal bestyren o. s. v. — Jämte innehållets sinnrikhet äga dina tankebilder värdet af en alldeles mästerlig framställning. Du har haft ett swårt problem at lösa, men förträffligen löst det. Den som ej känner de metriska lagarna, sådana Du föreskrifwit dig dem, kan ej märka Din stränga laglydnad då han läser de ledigt flytande verserna. Jag har betwiflat de af Dig antagna reglernas ofelbara användbarhet til wårt språk. Nu skulle jag erkänna mig derom wara *fullt* öfwertygad om icke tacthwilan i en och annan af Dina pentametrer ännu lämnade rum åt min scepsis. Jag må citera en af de *få* sådana:

»Vige Franzéns sångmö oss til et älskande par».

Jag borde kanhända ej wara men är nog libertin, för at icke lägga samma vigt som du på oskulden hos de nio. Om din rigorism bestraffar mig derför, må dit poetiska sinne ursägta en synd, som härleder sig från det öfwerwägande värde, jag gifwer åt Sången.

Äfwen du har deltagit i den milda domen öfwer min prisskrift och har rätt til en betydlig del i min erkänsla derför. Anledningen til denna skrift har jag uppgifwit til Academiens Secre-

terare. Jag skall bemöda mig, at förbättra det redan i nog mycken hast författade och at i fortsättningen lämna några interessanta underrättelser. Fullständiga kunna de ej blifwa. Dertil skulle fordras at jag kunde genomgå Riks Archivets handlingar; men hwarken har jag benägenhet at göra en för detta ändamål nödig sejour i Stockholm eller har jag råd dertil nu, då den betydligt mindskade inkomsten af Tidningsarrendet[105]) sätter mig i nödvändighet at i allt möjligt inskränka mina utgifter.

För laghistorien har jag börjat at synnerligen interessera mig. Det är et hos oss vanwårdadt fält. En flitig och skicklig bearbetare deraf är Schlyter[106]); men han har den olyckan at ej kunna skrifwa en rättelse af andras misstag utan en bitterhet, som ofta är orättvis och alltid för mängden af läsare obehaglig. Eljest skulle han kunna verka mycket godt; ty ingen kan med honom i kännedom af våra *äldsta* rättshäfder jämnföras. Hans utgifning af de gamla Lagarna är mästerligen sorgfällig, och hans Glossarier utmärka, såvidt jag kan bedöma dem, en djup insigt i alla dertil hörande förhållanden. — En högst kännbar swårighet vid det laghistoriska studium likasom vid de flesta andra, är saknaden af vigtiga arbeten utgifna i Tyskland, Danemark och England. I brist af dem kan intet ämne fullständigt utredas.

Apropos häraf, bör jag ej underlåta at säga dig med hwad glädje jag hört at Du i laglig form verkställt din afsigt at skänka Dit dyrbara Bibliothek til Upsala Academie[107]). Det är en donation, för hwilken litteraturen i sekler kommer at blifwa dig tack skyldig. Man har nu åter börjat at fortdrifwa den Academiska Bibliotheks byggnaden[108]) och man vill göra sig utväg för medel at inreda den delen deraf, som fordras för boksalar. Den öfwersta wåningen, ifrån början ämnad til Solennitetsrum, kan tils widare stå oinredd. I en framtid torde den bättre behöfwas och äfven vara tjenligare til bokrum. När denna byggnad blir färdig torde det finnas i Europa få Bibliothek så wäl logerade som det Upsaliensiska, och du kan hafwa den tilfredsställelsen at weta din stora samling blifwa wäl bewarad och i ordning hållen. Du har ej förgäfwes egnat ifrån ungdomen dina omsorger at samla denna skatt, då du *så* disponerar den åt efterverlden.

Många hjertliga helsningar från min hustru och från andra Wänner.

Din tilgifnaste

Hans Järta.

Stockholm den 11 Januar 1833.

Att *ursäkta* en försumlighet, lönar ej stort mödan; bättre vore att *godtgöra* den, och att ändteligen på ett *värdigt* sätt hembära Dig, min bästa Bror! mina ömma och uppriktiga tacksägelser, så väl för Ditt uppmuntrande bref i anledning af mina Tankebilder, som för din ovärderliga skrift öfver Uppfostringen[109]). Men Gud vet, om jag nånsin åter blir i ståndsatt att på något *värdigt* sätt föra pennan, och således får Du tills vidare åtnöja Dig, med en välmenande *tiggaretacksägelse* för rika och ädelmodiga *allmosor*. Om Du emellertid råkat Geyer före dess bortresa, torde han hafva meddelat Dig något om min uselhet, som under nära 6 månaders tid förhindrat mig att lemna mina rum, eller allvarsamt sysselsätta mig med någon ting. Min belägenhet har således ej varit stort bättre än de begge *högmålsbrottsliga Friherrarnes*[110]), ehuru *jag*, utan minsta tvekan, kan aflägga ed derpå, att jag aldrig sett något *stentryck* af Prins Wasa. Också har man ej förnekat mig *medicinskt biträde*, eller begagnande af *lagsamlingen*, och alla mina öfriga *samlingar*[111]).

Med synnerlig glädje har jag funnit min egen djupa öfvertygelse stadfästad genom Din: att nemligen den uteslutande *förstånds-dyrkan*, som i nyare tider velat göra sig gällande såsom den enda salig-görande tro, för att nedtrampa och förtrycka alla högre krafter i menniskan — verkeligen varit skuld till allt det onda, under hvilket vårt slägte nu suckar — och som af de *andeligen döfstumma* nu anses för det enda *verkeliga* och *sanna* i menniskan. Öfver denna text har jag i vers och i prosa; på tyska, franska och Svenska alltjemt predikat — och hvilken annan hade *jag* väl kunnat välja, som en så mångårig och trogen lärjunge af *Friedr. Heinrich Jacobi*[112]). Om Du har tid och tillfälle, så ber jag dig för allting att läsa denne ädle Vises inträdes-tal uti Bajerska Akademien. Hans samlade skrifter måste ju väl finnas i Upsala. Jag är öfvertygad, att Du nästan på hvarje sida skall fina åsigter och grundsatser, som fullkomligt sammanträffa med dina egna, sådana som de mästerligt blifvit framställda uti din »*illiberala bok*». —

Några dagar, innan jag emottog ditt bref, hade jag uti en ny tankebild aflagt en trosbekännelse, som du förmodeligen ej ogillar, hvarföre jag här underställer den Ditt skonande omdöme, lika som dess äldre syskon:

Förståndet och dikten.

Lifvet förvandlas till ord och begrepp af vår söndrande vishet;
högt, på en skön katafalk, visar *förståndet* — dess *lik*.
Dikten, en Herrans profet, framstår, utropar med hög röst:
»Menniskan är ej död, *anden* är *slumrande* blott!»
Vänligt han svänger sin staf kring de sörjande, pekar åt himlen,
och ur sin liksömn väckt, lifvet föryngras på nytt.

Att denna återuppväckelse från de döda förr eller senare oundvikeligen skall inträffa, derom är jag inom mig vissare än om allt hvad jag af sanning vet och känner. Menniskoslägtet må väl någon tid, men ej *länge*, uthärda under denna *tomma*, *ljusa* luftpumpsklocka af våra dagars *frisinniga Experimental-förstånd*, eller den Evige »inblåste ej verkeligen uti dess naso *en lefvande ande*». —

Geyers besök har gjort mig stort nöje, och dock näppeligen ett större än läsningen af hans förträffliga *Tal*[113]), om hvilket Heimdal i sin svanesång låtit oss förstå: »att det egenteligen blott vore ett sammelsurium af lösa infall, motsatta epigrammer, utan hållning, vårdslösare till och med än vanligt, allt *annat* snarare än *styl*» etc. Och derpå hade flere *beskedliga* män och qvinnor trott, som när jag frågade dem, om de *läst* detta tal, svarade: »Nej! det skall *ju vara så dåligt*». För sådant pack bör Du och Geyer visserligen ej skrifva. På *din styl tror* nu väl ändteligen sjelfva vitterhetens *fänad*, emedan de så *länge* och så *ofta* hört den *omtalas;* men så mycket mera är den öfvertygad, att det mindre vigtiga af Dina skrifter, *tankarna*, ej förtjena något afseende, då de ej *kunna* innehålla något annat, än den gamla *Obscurantismens* uppvärmda efterrätter. Några af mina närmare vänner, som af mig lånat ditt sista arbete, hafva dock vetat uppskatta dess fulla värde, som *Dehn*[114]) och *Minerva*, och sjelfva Ankarsvärd återgaf mig boken, med fullt erkännande af din öfverlägsenhet, och tillade: »der är allt mycket, som tål att tänka på, innan det lättsinnigt förkastas». —

Geyers *styl* behöfver nu ingalunda ställas i bredd med din; men ganska väl med *Joh. Müllers*, der Heimdal, om han kunde Tyska, ofta på En sida skulle finna flere tjocka språkfel, hårda sammanställningar, och korta kastmeningar. Men hvem, som hos sådana författare ej söker och finner *kärnan*, utan jämrar sig öfver vissnade blad, förtjenar dock väl ej att pröfva och bedömma sådana snilles*frukter*. Må Heimdal hålla sig till Lagerbjelkes sista tal i Sv. Akademien[115]). *Der* måste väl finnas *styl* nog, och allt annat, utom — ett tankedigert innehåll. Måtte i allmänhet alla våra *skönskrifvande djeknar*, mig sjelf inbegripen, dock småningom få någon aning derom, att Müllers och Geyers *obarkade ekstubbar* ännu skola qvarlefva och drifva nya skott, när våra prydliga maistänger med sina akademiska blommor och gullblads-sirater, längesedan vissnat och bortmultnat! —

Jag förväntar nu dageligen ett nytt *besök för hela vintern*, som verkeligen kommer att sätta mig uti ett slags bekymmer: — *Adlersparre*[116]) med hela sitt hushåll! — Naturligt vis kan och vill jag ej låta det komma till någon brytning oss emellan, i synnerhet som jag är hans älskvärda Grefvinna och förtjusande fröken af själ och hjerta tillgifven. Men dock förutser jag redan, att han med sin barnsligt lättrogna misstänksamhet snart skall anse min *inhyses* sjuklighet såsom en påhittad ursäkt, för att ej genom förtroliga besök hos honom blottställa mig för högsta vederbörandes onåd. Så klokt hade han redan vid sin resa till *Kämnärsrätten*[117]) förutspått, att *jag* nu mera visserligen ej skulle våga se honom. Blott Grefvinnan kände mig bättre, och slog vad med honom, att jag alldeles, som förr, skulle dageligen helsa på honom. — Härtill kommer, att A:s samtal nödvändigt skola blifva allt mer och mer tråkiga, mattande, och för mig ej sällan vämjeliga. Derom har hans 8:de del i dessa dagar å nyo öfvertygat mig. Deruti finnes icke ens *något historiskt*. Idel hemväfd drafvel, der uppränning och inslag utgöres af drömmar och joller. Är det förlåteligt, att en 70-årig vis oupphörligt gäckas med hela samhällets allvar och välfärd? och dertill bör dock väl dess Statsförfattning räknas. — A:s vältalighet har vid alla dylika tillfällen, i tal och skrift, blott *en* älsklings-figur: den *platta ironien;* ett genomskinligt högt uppblåst beröm af hvad han för tillfället mest hatar, afskyr och förkastar, för att kunna förlöjliga sina motståndare — för bra godt köp. Och dock hvad är mera tröttande än ett sådant långsläpigt gäckeri, om det ej bedrifves med *Voltärs* sprit-

tande qvickhet, ehuru äfven denna gamla syndare blir outhärdelig, när han alltjemt upprepar ett och detsamma. — Som filosof idisslar A: oupphörligt sina ifrån början halftuggade *villosatser;* ty *grundsatser* kan man väl ej kalla hvad som ej hvilar på *någon grund*, endast på lösa, lättsinniga *infall.* Dertill hör nu sedan ett par år hans vanvettiga påstående: »att *allt hvad han fått,* är hans ostridiga *egendom*, för hvilkens *begagnande,* eller *missbruk*, han ej är någon dödelig redoskyldig, aldraminst *gifvaren*». Detta nu i synnerhet användt på *enskilta* och *förtroliga bref!!*[118]). Förgäfves har nu denna galenskap med skämt och allvar, af vänner och ovänner, så klart blifvit vederlagd, som att två gånger två är fyra; förgäfves har (han) derföre blifvit lagligen pliktfälld och näpst, som en skolgosse; han återkommer dag ifrån dag, i tal och tryck med sitt orubbeliga »*Men*» — hvilket sluteligen icke innehåller något enda nytt infall, icke ens en ny dumhet. — — —

Dock jag fruktar att mitt långsläpiga bref redan lika så mycket tröttat dig, som författaren; ehuru jag ännu hade mycket att orda, ej så väl om dagens *händelser*, som om dess *oändeliga vishet*. Men det får bli till en annan gång. Emedlertid ser Du redan, att jag, Gunås, redan är för gammal, att *fortgå* med *tiden*. *Den* hoppar och springer alltför käckt för mina styfva ben, och förekommer mig ungefär, som Leopolds löpare: [121])

»Förgäfves ville man bestrida,
att denna slusk ju *sprang som fan*,
och var, kanske, i hela stan,
den bästa Kursor — *så till vida:*
Dess enda fel var blott deri,
att, hvart han månde skickad bli,
när han ej sprang åt galen sida,
så sprang han målet långt förbi».

Och nu mina vördnadsfulla, öma, hjertliga helsningar till Din älskvärda Fru — till min hulda Beskyddarinna Fru Geyer; till Atterbom och dess skönlockiga sångmö; till den öfver all beskrifning hyggliga Fru Krämer[122]); till hela Banérska slägten, om den är i Upsala.

Oföränderl. Din uppriktigaste

v. B.

Att vid lediga stunder småningom läsas under loppet af året 1834.

Stockholm den 24:de December 1833.
slutadt och afsändt den 3 Januar 1834.

Redan för någon tid sedan kände jag ett lifligt behof, att med mitt hjertas bekymmer omedelbart vända mig till Dig, min egen vän! för att underställa både din känsla och ditt omdöme min förtrytelse deröfver, att min längesedan, ej utan saknadens tårar, *höglagde* vän Leopold, åter blifvit uppkallad ifrån de döde, för att ännu en gång utan skonsamhet dömmas af efterlefvande, från *hvilka han* skiljdes med de försonligaste känslor af aktning och välvilja[123]). Hvad de flesta blott finna *anstöteligt*, är för mig vid detta tillfälle djupt *sårande;* ty hvem bidrog så mycket som jag, att stifta en redlig och uppriktig försoning emellan Leopold och Atterbom[124])? Med högaktning för begges skiljaktiga *skaldesnillen*, uppträdde *jag* härvid endast såsom en blygsam fredsdomare emellan tvenne *ädla menniskor;* och hos Leopold lyckades jag så fullkomligt, att jag ifrån det första ögonblicket, då de räckte hvarandra handen, ur den *Gamles* mund aldrig hört ett enda ofryntligt ord, icke ens något lekande skämt öfver hans fordna motståndare. Tvertom motade han väl ibland några obefogade konst-häcklares förlöjligande klander med upprepande af *vackra* ställen ur Atterbom, med det tillägg: »*Så* skrifver emedlertid ingen, som ej är *född* till *skald*; Här och der *misslyckas* kunna vi *alla;* — hanc veniam petimusque damusque vicissim! Lycklig den, som en gång blott dömmes efter sina *bästa* och *fullkomligaste* stycken»! —

Denna försonlighet låg verkeligen i Leopolds personliga tänkesätt; i hans *vekare* känslor, om man så behagar. Så länge striden räckte, litade han på sina vapen; men han var den förste att bortkasta dem, och att utan hemligt agg *omfamna* sin motkämpe, så snart denne tillbjöd honom sin obeväpnade hand. Det var ej ett skrymtande sjelfberöm, det var en lugn och sann känsla, som ingaf honom dessa rader:

»Ja, glad skall denna famn mot *Thorild* sjelf en dag,
med slocknad fiendskap och hämmadt löje sträckas». —

Och när jag *efter* den sednares *död* för honom uppläste *Franzéns* rörande sång: »Thorild till Leopold»[125]), såg jag ej utan ömt deltagande tårar tillra ur den blindes ögon. Ty ej utan framgång hade *jag* äfven länge arbetat på ett manligt fostrabrödralag emellan dessa begge forntidens Berserkar; och jag är ganska säker, att Thorild blifvit en af Leopolds trognaste aftonvänner, om han slutat sin bana här hemma. Dertill kände jag tillräckligt begge deras *inre*, af snillet oberoende, *natur*, såsom en mångårig och förtrolig vän af den lätt-rörde skalden så väl, som af den sjelfständiga, men rent-menskliga tänkaren.

Hvad nu *Atterbom* beträffar, så kan jag med ännu säkrare öfvertygelse heligt och uppriktigt försäkra, att Leopold, om *han* öfverlefvat den förre, *aldrig* tillåtit sig, att på hans ättehög åter framkasta den utslitna stridshandsken. Hvarföre skall då den afväpnade Sångarkonungen ej ostörd få hvila i sin tysta graf? hvarföre skall *mullen* öfver densamma åter uppskakas och kringspridas af oförsonliga höstvindar? —

»Den var ju skoflad nyss; och grönskans vår
har än ej hunnit växa öfver kullen,
som ärret växer öfver slutna sår!» —

Jag är långt ifrån att bedömma Atterboms *slutpåståenden* emot Leopold *så hårdt*, och i många afseenden, så *obilligt*, som, kanske, de fleste af hans *härvarande* läsare[126]). *Jag* lånar honom ingalunda, som desse, »*oädla afsigter*, och en länge återhållen hämdlystnad emot sjelfva *minnet* af den fredligt bortgångne, hvilken numera uti skuggornas land ej mäktar lyfta en sköld till sitt försvar». *Jag* skulle, enligt min personliga kännedom af A., aldrig tillåta mig så förolämpande misstankar emot hans *sedliga* granlagenhet. Jag är tvertom öfvertygad om hans obefläckade *samvete*, såsom granskare och konstdomare; om *vi* också ej uti allt dela samma *tro*, ännu mindre samma uteslutande förkärlek till vissa *offenteliga trosbekännelser*. Jag vill äfven medgifva, att vi begge om *mycket* helt fredligt kunnat komma öfverens, om det nu öfverklagade blifvit afhandladt uti ett förtroligt bref till mig, eller uti ett enskilt samtal vid ditt thebord; ty vid sådana tillfällen, har jag alltid funnit A. både billig, och medgörlig. Men jag begriper icke dess mindre, *att de många*, som alldeles icke känna hans älskvärda personlighet, om jag så må säga: »*hans bättre sjelf*», torde hafva ganska svårt, att igenkänna detta uti

hans *stridskrifter*. Ty i anseende till dem gäller dock onekeligen din sons qvicka infall: »*Det bor en fan i pennan*»; och just denna *fan* synes nu äfven ha inledt honom i frestelse vid företaget att redogöra för Leopolds *efterlemnade* arbeten. Dessa *sednare* hade jag för min del redan i förväg öfverlemnat åt den Atterbomska *skärselden*, då jag af *honom*, såsom *förnuftforskare*, aldrig förväntat *Grubbens* ädelmodiga skonsamhet; hvilken, utan att *misskänna* Leopolds *svaga* sidor, dock heldre öfver dem kastat en blott för *kännare genomskinlig* slöja, än att med så kallad *sträng rättvisa* blotta dem för den vittra, eller filosofiska pöbel, som sjelf förmodeligen aldrig upptäckt deras bristfälligheter.

Men hvarföre skulle redogörelsen för Leopolds *filosofiska* försök så omåttligt förlängas genom en ny *ståndrätt* öfver skalden? sedan denne, thy värr, längesedan blifvit lagd på *sträckbänken* af en nära beslägtad skarprättare[127]), och så illa tilltygad, att man väl bort unna hans sårade och sönderslitna lekamen någon hvila i grafven. Eller har A. till äfventyrs genom detta *grift-tal* vid *vapnets krossande* velat godtgöra andras *orättvisor* emot den *lefvande? Så* vill det här och der synas; men dock sker detta på ett sätt, som väl berättigar Leopolds anhängare att utropa: »Bevare oss Gud för *sådana* vänner, med *ovännerne* bli vi lättare färdige». Ty den egenteliga behållningen af hela *detta* Leopoldska äreminne är dock den: »att honom i sjelfva verket ingen *orätt skett;* att hans *ädla* motståndare *aldrig kämpat för* annat än *sak*, och knappt med något litet *skämt* förnärmat hans *person!!*» Hvarföre också uti denna vidlyftiga afhandling Leopolds *ättehög* förvandlas till ett verkeligt *Thabor* för Fosforismens *förklarade Siare*, hvarigenom vi skola öfvertygas, att *allt* hvad hos oss i 20 år skett, för att inom konstens, vitterhetens och vishetens område återföra Guds rike på jorden — *endast* skett igenom *dem*, och i följd af *deras* ansträngningar. Jag betviflar att *detta*, som A. tyckes antaga, småningom blifvit den »*allmänna* åsigten». Skulle den allsmäktiga *tiden*, ja, sjelfva Statshvälfningen, som öppnat friare utsigter och ymnigare bildningskällor i allmänhet, ej dertill hafva bidragit ännu mera än Fosforisternas blodiga korståg emot Akademisterne? Det är detta, vid alla tillfällen upprepade *skryt*, som jag ofta funnit anstöteligt och otillbörligt. Påminner du dig väl ännu med hvilket tillägg af sjelfberöm ditt lilla förtjusande skaldstycke: »den drömmande rosen» anfördes uti Litt: Tidningen?[128]) »*Här* syntes tydeligen inverkan af den *nya* skolan; ty hvem hade

väl före 1810 vågat skrifva en sådan vers, utan att offenteligen begabbas?» — Derpå kan jag blott *historiskt* svara: att denna *ros*, åtminstone i Stockholm, genast fans väldoftande och förtjusande af *alla* mina bekanta; äfven af dem, som ännu voro fullkomligt orättvisa emot *Atterboms* lyckligaste dikter. *Leopold* upprepade dessa vers i sin sällskaps-krets såsom »ett mästerstycke af *den poëtiska poesi*, som Fosforisterne kanske *önskade*, men ej *mäktade* åstadkomma»; — hvarvid blott den renlärigare *Blom* litet förnämt yttrade: »*Jag* ville också gerna berömma denna vers, om jag endast vore så lycklig att *kunna förstå den*». — Hos honom åter bestod felet *blott deruti*, »att *han*», som Friherrinnan Schwerin ganska roligt anmärkte, »ej *var gift;* ty hon vore fullkomligt öfvertygad, att *Fru Blom* genast med en djup suck skulle begripa andemeningen af detta lyckliga skämt.» —

Men skulle *inverkan* af *Din* och andra snillens mera *sansade* sjelfständighet i dikt och språkbehandling på Fosforisternas *nyare* arbeten ej, till äfventyrs, vara lika så påtaglig, som den, hvilken *deras* nya Evangelium haft på *dem*, som länge varit lifegna under *lagen?* Skrifva *de* väl numera en så grumlig, för *gifta*, eller *ungkarlar* lika obegriplig *Prosa*, som Att. i företalet till *Hörbergs lefverne*[129]) eller *Palmblad* uti Inledningen till sin *vers-lära*?[130]) Om den sednare sade mig Adlerbeth, som satte stort värde på sjelfva skriften: »Jag skulle snarare tilltro mig, att lyckligt efterhärma *alla* de här uppräknade *versformer*, än att öfversätta första sidan af *inledningen* på hvilket språk som helst — aldraminst på *Svenska*».

Dömme härom *den*, som redan *var* »Ordförande i Svenska Prosan», *innan* thesse började att hafva ett ord med i laget! — Och må vi, ändteligen, ej till en viss del, säga detsamma om den förädlade utbildningen af deras poetiska framställnings-sätt? Med stort nöje läste vi alla för någon tid sedan Atterboms *sednare* omarbetning af en Elegi[131]), som förut stått i Fosforos, och i sitt dåvarande skick ingalunda förtjent, att en gång upptagas bland A:s samlade dikter. Nu åter sade mig Franzén genast: »Hade våra vänner ifrån början skrifvit med samma syskonförening af *snille* och *smak*, som *nu*, hade de bättre af dem i *dåvarande* ögonblick i alla fall väckt *uppseende*, men ingen *förargelse*». — »Detta, svarade jag, har ingen bättre bevisat än *Ni sjelf;* ty hvem *var* väl vår *första*, djerft uppträdande *Fosforist*, — numera en verkelig *Antediluvianus*! — om ej *Franzén?* Minnas vi ej ännu huru Er *sångmö* i sin blomstrande ungdom ej utan ett slags förvåning.

och med tveksamt bifall helsades af våra åldriga *kyrkofäder?* — visserligen såsom förnäm, rik och skön, men dock *främmande* till språk och drägt, och nog nära beslägtad med den höga, ännu *svårfattliga* spåmön uti Johannis Uppenbarelse. Sjelfve Leopold trodde ännu böra blanda sitt beröm med en välment varning:

— »*Men* — det fins, som Ni väl vet,
en modern gudomlighet,
glänsande och kall, som isen;
barn af ett *galanteri*
mellan *snillet* och *Kaprisen*,
och som *krånglar* jemt *med prisen*
i en viss *Akademi*. — —
Tänk ej *hon* sitt *bifall ger*
oafkortadt ens åt Er. etc.» [132]).

Icke dess mindre segrade hon blott genom den *Johanneïska* ande af renhjertad kärlek och fördragsamhet, som lifvade hennes dristigaste utflygter. Äfven de Skriftlärde erkände småningom: »att thenna uppenbarelsen hade blifvit gifven henne af *Snillet*, till att förkunna sinom tjenarom, *hvad innan kort tid ske skulle»;* och huru snart blefvo ej Edra sånger *kanoniska* inom hela den *Akademiska kyrkan?»* —

Likaså hade *Fosforisterne* utan tvifvel *verkat* både fortare och mera välgörande, om deras ingifvelse varit mera *evangelisk*, deras omvändelsenit mindre våldsamt. Om »theras *tal* och theras *predikan* varit icke i *konstelig ord* och *visdom;* utan blott uti *andans kraft* och *bevisning*». »Ty ho är nu *Leopold?* ho är *Atterbom?* annat än tjenare, genom hvilka vi annamma *dikten*, och dock som *Snillet* hafver hvarjom och enom gifvit. *Leopold* hafver plantat; *Atterbom* hafver vattnat, men *Snillet* hafver gifvit växten. Så är nu han intet som plantar; icke heller han som vattnar: utan *Snillet*, som växten gifver. Men then som plantar, och then som vattnar, then ene är som then andre: *men hvar och en skall få sin lön efter sitt arbete*». — Och just *denna lön* är det, som Fosforisterna ifrån början förnekat *Leopold;* — icke blott förbittrande en del af hans sednare lifstid, utan ännu i dag upprifvande de lagrar, hvarmed vördnaden, vänskapen och ett helt tidehvarfs oskrymtade tacksamhet önskade att skydda hans qvarlefvande *minne*. Och häröfver skulle *jag* ej få utgjuta min sorg och min grämelse — åtminstone i vänskapens sköte? —

Icke dess mindre har, kanske, ingen så oväldigt som *jag*, uppskattat *Fosforisternas* ostridiga förtjenster; så uppriktigt och vänskapsfullt omfattat de ädlare af dem, äfven under sjelfva hettan af en strid, uti hvilken jag, för intet pris hade velat deltaga. Jag bör kanske en gång för alla här anmärka, att *jag* alltjemt blott förkortnings-vis nyttjar uttrycket *Fosforism* i en bättre bemärkelse, än mängden, och utan all bimening af hånlöje, eller förakt. Enligt min åsigt är nemligen *Fosforismen* i sitt rena, från alla olater afsöndrade grundbegrepp, ingen ting annat, än »*Poesiens* sjelfförsvar emot den inkräktande *Prosan* i vitterhet och förnuftforskning»; eller med andra ord: »Mera *dikt* och *bild* i versen, mera *tanke* och *ingifvelse* i vishetens uppenbarelser; *Hellenismens* seger öfver *Gallicismen*, *Platons* öfver *Locke* och *Helvetius*». — För *denna goda sak* ha Fosforisterna länge kämpat; ej sällan, måhända, med *oheliga* vapen, lika-som *korsriddarne* för verkliggörande af en hög tankebild, och för tillfreds-ställelsen af en skön, om också vildlågande känsla; men af detta, som af forntidens *korståg*, har en sednare tid dock onekeligen skördat lyckliga frukter. Domnade krafter ha genom sjelfva striden blifvit väckta, och mångsidigt satta i rörelse, och ett ömsesidigt utbyte af tankar och snillegåfvor har ökat den fosterländska vitterhetens skatter och konstflit.

Hvad vi emedlertid gerna hade glömt, och hvarom *Atterbom* sjelf nu så obehagligt påminner oss, är att Fosforisterna ej fullt så *ridderligt* kämpat med sin stora motståndare, som Korsherrarne med den ädla *Saladin*. Ty jag frågar dig uppriktigt, om väl i hvilken vitterhet som helst någon aktningsvärd och berömvärd författare vid sin lefnads-afton blifvit personligen så bittert och hätskt anfallen, som Leopold af *Hammarsköld?* och väl till märkandes, utan den minsta dertill gifna anledning. Förgäfves vill A. nu göra gällande, att P. 1810 *ej gillat* ***tonen*** af Hammarskölds sönderslitande *Kosack-bref*[133]), när samma *P. 6 år derefter!*[134]) synes ångra sin fordna ungdomliga skonsamhet, och genom sin *yttersta dom* öfver Leopolds *värde i tid och evighet* endast bevisat, huru man med *litet mera* återhållsamhet i *uttryck* långt skarpare och djupare kan *såra* sin motståndare, än Hammarsköld med sina pojkaktiga nidvisor.

»Blott om *sak*, säges det nu, aldrig om *person*, har det varit fråga vid Fosforisternas vapenöfningar»; — och *bevisen* derpå äro förmodeligen, *Polyfem*, *Markalls nätter*, *Upsala då* blomstrande *tidning*, och *Hammarskölds* intill sista dödspusten *framstammade*

ovett emot den personliga Leopold. Hade Fosforisternas *Thersites* ägt en gnista — »*Gemöt*», — hvilken *plattyska* benämning *han* ju sjelf funnit så oumbärlig i *sin* Swenska, — så hade han dock väl blifvit afväpnad genom det hårda ödet, som så grymt förmörkade vår gamle Ossians sena lefnadsafton; och han hade antingen tegat, eller talat med *litet mera* deltagande om Tegnérs rörande sång framför Axel, vid hvilken *han* — »måste förutsätta att Skaldens enda afsigt varit, att för *en stund gläda* och *trösta* en *ålderstigen blind sjukling*, från hvilken *denna verldens nöjen nu mera undanflyktat*».[135]) etc. —

Lyckligtvis bar Leopold detta ödets hårda slag som en *man* och som en *vis*. Du torde sjelf påminna dig huru Sokratiskt-lefnadsnöjd, och äfven gladlynt skämtande vi funno honom bland vänner och förtrogna i skummerrasket af hans slutna ögon. Och ehuru Hammarsköld vid alla tillfällen, ej utan ett slags skadeglädje, upprepade: »att den så länge afgudade Leopold *nu* ej ägde *andra* beundrare och anhängare än *Wallmark* och *Lindeberg*» etc. — kan *jag* dock som ojäfvigt vittne försäkra: att han tvertom, kanske under ingen tidpunkt af sin bana, njutit en så *allmän* vördnad, och ett så ömsint *deltagande*, ej blott af gamla och nya *vänner*, utan jag kunde väl säga, af stad och hof, som under den heliga *skymning*, der han så länge för oss andra visade ett sällsynt efterdöme af en skön ålderdoms »*otium cum dignitate*». Och till denna återupplifvade fornkärlek till Gustafs förtroliga skaldevän bidrog ej obetydligt den rättskänsla, som hos den bättre allmänheten funnit sig sårad af det vilda anfallskrig emot den så länge vördnadsbjudande hjelten, hvarvid ej seger och försoning syntes åsyftade, utan hätsk utrotning af hans hela slägt, och störtande af hans thron.

Att härvid de *ädlare Fosforisters* verkeliga ***sak,*** hvarken kunde fördomsfritt uppfattas, eller lugnt bedömmas, *derför* hafva de förnämligast att tacka de ännu omyndige *beväringspiltar*, som nyss hemkomne från samlings-lägret, här i alla sällskap döfvade oss med blotta *härskriets oljud*, hvilket de tills vidare, kallade: »*Klingande spel.*» Ty om *dem* kunde man sannerligen säga med *Vitalis:* »De förde ej svärd, för att delta i faran, men medföljde endast för *härskriets skull.* Ett *sådant* till himmelens azur de höjde, att maken till *barnskri* man aldrig har sport.»[136])

Jag mins ännu med småleende den förskräckelse, hvaruti en sådan *högvälboren* bevärings-yngling försatte sin både snillrika och

fint, ehuru fransyskt bildade mor genom följande uttryck uti ett hans bref ifrån Upsala: »På sådana *lumphundar* i vitterheten, som *Voltaire*, eller *Leopold*, sätter väl Mamma, som jag hoppas, ej *mera något värde.*» — »Har min son blifvit *galen* i Upsala?» frågade hon mig helt bestört; och jag svarade henne helt lugnt: »Ingalunda; han har blott ännu ej hunnit *mogna;* och det kan förlåtas.» —

För att återkomma till den, som det synes, ännu oafgjorda frågan om *sak* och *person*, så bekänner jag utan tvekan, att jag ofta med nöje gjort gällande den uti »Markals nätter» rådande *qvickheten;* men lika så uppriktigt, att jag ofta vid deras läsning suckande upprepat *Popes* vackra, ehuru af honom sjelf ej sällan bortglömda vers: »burst be the line, however smooth it flow, that tends to *make one honest man my foe!*» — Ty »*honest men*» voro dock väl *Rosenstein* och andre af våra aktningsvärda vänner, som här ganska *personligen* offrades åt hånlöjet, utan någon vinst för hvilken *god sak* som helst. Att derigenom hos de fleste förbittringen ökades, var naturligt och förlåteligt; och så mycket ädlare hvad jag hörde *Rosenstein* yttra, när någon haft den obetänksamheten att för honom sjelf uppläsa de emot honom riktade skämthärmingar ur *Homer* och *Virgil.* »Det är dock fägnesamt», pustade gubben med from sjefförsakelse, »att våra unga vitterhets-idkare åter börja läsa de *gamla Klassiker.* Pojkåren försvinna, men *Kunskaperne* stadna qvar.» —

Hörde det väl till *saken,* eller till *personen*, när man, jag mins ej ur hvilken tidning från *1772!* uppletade en liten struntvers af Leopold till ett fruntimmer, för att å nyo låta aftrycka det i Upsala-Tidning, såsom en profbit af Leopolds *platta poesi?* Hvad hade Hammarsköld ej gifvit, om *Kellgrens oöfverträffligt platta* tillegnan framför Handelsbibliotheket[137]) hade kunnat sättas på Leopolds räkning? — Hade ovilja emot *personen* ingen del deruti, att *Grafström*, enligt hvad han sjelf berättat mig, ganska främmande och torrt bemöttes af sina Upsala-vänner, för det han under ett vistande i Stockholm *blott gjort ett besök hos Leopold?* [138])

Emedlertid var det *han* och *jag*, följaktligen egenteligen *han* som under brinnande krig tillstyrkte stora priset i Witterh: Akademien, för en af Hammarsköld författad skrift,[139]) till hvilkens granskare vi begge blifvit utsedde. Leopold lemnade mig den, med uppmaning »att läsa den med uppmärksamhet, öfvertygad, det jag, som han, skulle finna den sakrik, och förtjenstfull genom lärda och grundliga forskningar.» Jag frågade, om han kunnat gissa författaren?

— »Ganska lätt», svarade han, ty *Hammarskölds språk* förråder honom i hvarje rad. Ej *detta*, men hans *historiska* och *filosofiska undersökningar* förtjena att *belönas*, och *jag* skulle visserligen aldrig önska, att Akademien hämnades de oförrätter *jag* af honom *enskilt* fått vidkännas.»

Voro *vi andre* då blott *smickrande partigängare* för det vi tvekade att utbyta Leopolds *Erotiska Oder* [140]) emot Hammarskölds *Älskogslära*, der vi uppmuntras, »att söka oss en älskarinna på den *Kongl. Djurgården*, men att dock dervid gå *försigtigt till* väga, emedan *Amerikas upptäckt* väl varit *välgörande* för *handeln*, men thyvärr, ej *för Kärleken!!*» En gång *vald*, kunde den sköna lätt upphetsas och besegras — genom *Punsch* och *kaffe*» etc. — Jag är säker på mitt minne och öfverdrifver ej ett enda uttryck.

Hade Leopolds sångmö väl undsluppit hals-jern och spö-slitning, om hon framfödt sådana — *h-qväden?* Men huru *helskinnad* kunde icke den Hammarsköldska trotsa samma Kämnärs-rätt, som vid alla tillfällen visat sig så oblidkelig emot den Leopoldska.

Sådana *olika vigter* igenfinner man öfverallt, i vitterheten så väl som i Statsförhållanden, så snart de blott *krönas* af *parti-andan*. Jag har ibland mina papper utdrag af ett märkvärdigt bref från ett af våra fordna Riksråd till vårt Sändebud i Petersburg, dit en ohjelpelig brottsling flyktat, som här hemma *måst* landtförvisas. »Det är väl sant, skrifver Hans Exellens, att den uslingen burit sig både *dumt* och *gement åt;* men så få vi dock ej glömma, *att han alltid troget hållit sig till vårt parti;* om Bror således söker *behandla* honom med *skonsamhet*, så torde sådant af Vederbörande både önskas och gillas.»

Just detta olyckliga: »***vårt parti***» förledde också Fosforisterne att öfverallt fordra ett *odeladt bifall*, ej blott till deras *grundsatser*, utan äfven till dessas *beväpnade genomdrifning* i tal och skrift. Att deras lösen, i motsats af den kristliga, alltid var: »Hvem som ej är *med* oss, är *emot* oss. Hvarföre äfven *Tegnér* länge ej bättre behandlades än den gamla Skolans ihärdigaste *kälkborgare;* ehuru *han*, ifrån sitt första uppträde såsom skald, omisskänneligen förrådde den ***rena*** *Fosforismens* högre syftning och frisinniga anda. Som en förtrolig vän af denne *lagbundne Sångarkonung* kan jag tillika försäkra dig, att jag, med undantag af några uddhvassa infall för ögonblicket, hos honom, i *sanning* och *andanom*, alltid funnit en *billighet*, den jag ogerna saknade äfven hos de bättre af hans snillrika motkämpar. Ej blott *billighet*, utan äfven en *förson-*

lig rättskänsla ingaf honom den rörande sången till Leopold. »Den behandling *Leopold* hittills erfarit af ett yngre slägte, som ännu knappt hunnit ur målbrottet» — skref han mig vid samma tid [141]), — är i mina ögon en verkelig skamfläck för nutidens vitterhet. Derföre fägnar det mig så högeligen, att den gamle hedersmannen änteligen af *Franzén*, genom dess »*Thorild*», blifvit förpassad till odödligheten. Visserligen hade han gått dit ändå, i trots af alla Hammarsköldska dödsdommar; men utan tvifvel måste det ha varit en bitter känsla, att tro sig misskänd och öfvergifven af hela sin sednare samtid, eller blott försvarad af *Exellenser* och *Wallmark*. Nu kan den slocknade Sångaren med lugn lägga sig ner och somna på sin lagerbädd, för att uppvakna vid klangen af bättre lyror. Att denna rättvisa vederfarits honom af *Franzén*, just af den *rätte*, fägnar mig dubbelt, ty han är dock hittills i poetiskt afseende allas vår mästare. Ty när vi andra då och då blossa upp, som stjernskott, eller stå och flinta litet i natten, då brinner hans låga med stillt och jemt sken, och *ingifvelsen* är hos honom icke ett förbigående, utan hans vanliga och naturliga tillstånd. Jag tänker dervid alltid på våra första föräldrar före fallet. Ett paradis af frid och oskuld blomstrar ännu uti hans själ. Men den större allmänheten känner icke hälften af hans värde, hvarken som skald, eller menniska. Ty hans dikt är lika så stilla och lugn, som hans lif, och våra hvardagsläsare önska nu idel kraft-krystningar och lindansare-språng i Dikten; hvarföre också vi alle mer eller mindre öfva oss i allahanda ledvridningar och taskspelare-konster. — Äfven jag har offenteligen hyllat den ålderstegne *sångarkungen*, hvilkens *blindhet* ensamt bort väcka det ömmaste medlidande uti hvarje bröst, der ett hjerta klappar. Och likväl skall Hammarsköld, den eländige, just nu nyligen ha sammanrimmat en smädedikt mot det gamla, sjuka lejonet. Jag har icke sett det, och vill aldrig taga någon kännedom derom. *Jag* kände ett oemotståndligt behof att just i närvarande stund säga Leopold — ej någon *artighet*, utan hur uppriktigt jag värderar honom. Min beundran för den gamle Gustavianen är oskrymtad och ärlig; ty han har dock *på sin väg* hunnit högre, än någon af oss *på vår*. — Det fägnar mig, att han med min goda vilja varit så belåten. Ordspråket säger: Det är litet, som man kan roa *barn* med; och äro *gamla Gubbar* och *stora snillen* ej *barn* i ordets skonsammaste bemärkelse. — För öfrigt känner *du* mig tillräckligt för att vara öfvertygad, det jag i mitt hjertas ödmjukhet aldrig ansett mig för någon *skald* i *ordets*

högre bemärkelse. Jag är en *diktälskare* som de andre; en *Homerid.* På sin höjd en *Johannes-döpare,* som bereder väg för den, som *komma skall.* Att han någon gång *skall komma,* äfven i Sverge, derom är jag för min del öfvertygad. En *jungfru* är hafvande med honom, nemligen det *Svenska språket;* den Svenska *Historien* är en verkelig gudamoder. Men *vi* få troligen icke se hans anlete.» —

Se här *Tegnérs* uppriktiga trosbekännelse i anledning af *Tillegnan* framför *Axel.* Och just denna djupa rättskänsla, denna fromma hyllning af en stor, ehuru i mångas ögon föråldrad förtjenst, var det, som *här* åtminstone, fann ett genljud i hvarje ädelt bröst, och så allmänt gaf ton och stämma åt en ännu qvarlefvande, men länge nedtystad vördnad för den »*Gamle på berget.*» — Och hvem utropade ej då:

»Se! rundt kring sångarns hjässa flamma
det gamla Minnets facklor opp!»

Vid återläsningen af *Tegnérs* rika brefvexling kan jag ej förneka mig den tillfreds-ställelsen, att ännu meddela dig något derutur, hvilket ej mindre ojäfvigt intygar huru fördomsfritt *han* uppfattar hvarje sann förtjenst, om också ännu så skiljaktig ifrån hans egen; och huru litet hans rena omdöme bestämmes af personliga förhållanden. Redan 1821 skref han [142]) mig i anledning af ett förestående val i Svenska Akademien: »Man talar om *många värdiga medtäflare*: Hagberg, Sköldebrand, och Gud vet hvilka småherrar och Exellenser mer. Den *enda* man icke nämner är *den,* som i min tanke borde vara *sjelfskrifven,* nemligen *Geijer.* Ofta nog skriker man mig i öronen: att G. icke är *min personliga vän,* och visserligen tänka vi alldeles olika i mångfaldiga saker. Men allt detta har aldrig kunnat missleda mig, att ett ögonblick misskänna hans stora, kraftiga, verkeligen rent Svenska snille. Han är nu *dagens* man; och det beror af honom att blifva *tidehvarfvets,* om han öfverallt följer sin högre, inneboende Genius. Huru ömkeligt, om småaktiga afseenden på renlärighets frågor i Gudaläran, eller Witterheten, möjligtvis vid ett sådant tillfälle skulle komma att ha någon inflytelse. I en vitterhet, som den Swenska, borde dock väl alla *de bättre förena* sig; *de* äro sannerligen ej för *många;* men *uselhetens* antal heter *Legio.* Du vet, att jag ej älskar *Fosforisternas* oförsonliga nit för *en enda saliggörande tro;* men lika så litet älskar jag de bleka hofnäsorne, som i allt sjelfständigt och djerft vädra den *nya skolans* os, och drifva på sporr efter kättare.

För öfrigt vinner väl G. ingen ting genom ett sådant val; men Akademien skulle i min tanke vinna betydligt. Som en *Margareta Fridkulla* kunde och borde *hon* stifta fred emellan de krigförande makterne, — men jag förutser redan utgången.

— Det är oanständigt, att en *man som* G. äfven till sin bergning skall vara i förlägenhet. Jag blyges i sanning, när jag betänker hvad Staten gjort för *mig*, som dock i alla afseenden står långt *under* G. Blott häröfver skulle jag kunna tala med *Apostolisk ifver*, om jag vore deruppe.» —

Lika så skref[143]) han om *Atterbom*, när jag för flere år sedan meddelade honom ett litet *skaldestycke till denne:* »Ditt poëm är, utan allt smicker, *vackert*, och förtjenstfullt till uppfinning och utförande. Men *ädelt* är, att du i trots af dina akademiska omgifningar egnat det åt *Atterbom*. Också derföre önskade jag det *tryckt*. Honom, så ofta misskänd, och så skeft bedömd, bör det ju fägna, ej så väl att berömmas, som att med hjertlig vänskap omfattas af en så sjelfständig vitterhets-älskare som *du*. För öfrigt har A. mycket vunnit hos mig genom vår personliga bekantskap. Jag har funnit honom i umgänget ledig, intagande, hygglig och älskvärd. Man må låta honom gälla för en *stor skald* eller ej, så skall dock hvar och en, som känner honom närmare, medgifva att han i hela sitt väsende är ett ingifvelsens barn — ett *poëm*, och det är kanske mer värdt. — För öfrigt äro både han och *Geijer* skarpsinnigare än jag; följaktligen lemnar jag deras Filosofi i sitt värde; i synnerhet, som jag ej känner något behof att fördjupa mig i dess klyftigheter.» —

Äfven Leopold fann det nyssomnämda lilla skaldestycket så litet anstötligt, att han ett par gånger sökte öfvertala mig att inlemna det till Akademien. Och när jag småleende frågade honom, huru *denna* domstol väl skulle upptaga en hyllning åt Atterbom? svarade han: Sådant skulle, *tänker jag*, *hedra* Akademien, när hon i öfrigt funne stycket prisvärdigt.» —

Jag anför allt detta för att underställa ditt omdöme, huruvida *Saladin* och de högre furstarne bland *Sarazenerne*, ej verkeligen kämpat frisinnigare än *Korsriddarne;* i synnerhet då de förre af de sednare blifvit så oförsynt öfverfallne i sitt eget land, der de ej drömde om någon ofred. — Ett fredsslut, eller åtminstone en dithänförande vapenhvila, var således alltid hvad *jag* önskade och åsyftade. Också var *Atterbom* onekeligen den förste, som lyssnade till *Octavio* i Wallenstein;

— »O! glaube mir, es giebt
noch höhern Werth, mein Sohn, als kriegerischen.
Im *Kriege* selber ist *das lezte nicht der Krieg.* — [144])
Den blut'gen Lorber, gieb ihn hin mit Freuden
fürs erste Veilchen, das der März uns bringt.» — [145])

Huru många år ansåg *jag* icke striden för slutad, och jag tänker du också. Sade inte A. sjelf 1823 — jag vill minnas just vid granskningen af *Odalmannen:* »*Nu* sedan all Sekt-ande *upphört* och de stridande partierne mera närmat sig hvarandra» etc.? — Ty att Hammarsköld ännu ensam kringtumlade på slagfältet, för att, om möjligt vore, uppskrika de döde, satte den allmänna freden ej särdeles i fara. Mig roade han verkligt med sina gameldags Krigsqväden, dem han till sin dödsdag oförändrade afsjöng. Ty vi voro annars rätt goda vänner; jag höll honom också för en god menniska; och som han inom sig var öfvertygad, att jag i sjelfva verket *tänkte alldeles* som han, ålade han sig i min närvaro ej något tvång, utan inbillade sig fast mer att jag väl i hemlighet skulle hjelpa honom anlägga sina stormstegar emot Akademien, och undergräfva Leopolds ärestod. H. var så beröfvad allt sinne för lefnads-vishet och skicklighet, att jag aldrig annorlunda än skämtande berömde hans mod och hans ihärdighet. Det hade i alla fall ej varit lättare att göra honom blygsam än att göra honom — vacker. Med tillämpning på hans enskilta efterkrig föreslog jag längesedan, att i en ny upplaga af »Wallmarks *nätter*», tillägga följande *alldeles oförändrade* vers ur *Homer:*

»Blott *Thersites* väsnades än omåttligt och skamlöst,
som, i sitt hufvud rik på otillbörliga uttryck,
aldrig hade försyn, att fräckt mot drottarne tvista,
blott han det minsta fann, som Argeierna väckte till löje.
Till sin gestalt var han äfven bland folket för Ilion *styggast.*
Mest var han annars hätsk mot *Peleus'* son och *Odysseus;* *)
ständigt mot dessa låg han i bittert split; och ehuru
folket yttrade högt sin harm och ledsnad deröfver,
höjde han dock sitt skrän och smädade Kämparnes Konung.» —

Bevare mig rättskänslan och sunda förnuftet, att under den gemensamma benämningen af *Fosforister* någonsin sammanblanda Atterbom och Hammarsköld. Den förre tillvann sig min högaktning

*) På Svenska: Leopold och Tegnér.

och vänskap vid vårt första sammanträffande 1812; och jag smickrar mig, att vi ifrån detta ögonblick aldrig misskänt hvarandras allvar och sanningsnit i dikt eller förnuftforskning. Ty utom snille och konstfärdighet, hvilka väl ingen oväldig kännare torde förneka Atterbom, upptäckte jag genast hos honom ett rent menskligt tänkesätt, och, ej till äfventyrs, Hammarskölds *plattyska* ***gemöt,*** utan det ädlaste *högtyska* ***Gemüt.*** *Derpå* gjorde jag i synnerhet Leopold uppmärksam strax efter deras första försoning[146]), hvilken, som jag ej ofta nog kan upprepa, på den sednares sida var fullkomligt redlig och utan förbehåll. Och just derföre har det för mig varit så påkostande, att *Atterbom*, efter en sådan längd af år — jag vill ej säga *upprifvit* det redan hätdvundna fredsfördraget, men dock i alla fall, opåkallad, och utan nödvändighet, påmint om den blodiga striden, och genom ett numera onödigt försvar för sig sjelf och sina fordna vapenbröder, å nyo uppretat äfven de *fogligaste* af den fallna hjeltens efterlefvande vänner och själs-förvanter. — Länge hade *jag* smickrat mig, att en vacker dag få sitta emellan *Atterbom* och sjelfva *Sköldebrand* i Akademien, hvartill *Tegnér* med sin vanliga frisinnighet redan en gång bragt honom i åtanka. Men *nu* synes denna förhoppning mera aflägsnad än nånsin, och här och der hafva glödande pilar blifvit afskjutna emot mig, »som genom fagert snack skall ha låtit narra mig att tro på möjligheten att mildra och upplösa en förstenad *oförsonlighet.*» *Jag* är öfvertygad, att man i det hela gör A. orätt. Hans innersta mening med den *alltomfattande* granskningen må ha varit mycket menlösare, än hans offenteliga framställning deraf, der det förolämpade *Jag* småningom allt mer och mer öfverröstade författarens oväldigare Konstsinne, men att derom öfvertyga *Leopolds* fordna vapendragare och bunds-förvanter, skulle jag förgäfves åtaga mig. Gerna ville jag om *Atterboms* inträdande uti Akademien, säga som *Tegnér* om *Geijers.* »*Han* skulle genom detta val ej vinna mycket, Akademien deremot *betydligt.*» Det skulle blifva ett offenteligt uttryck af hennes utbildade och stadgade *frisinnighet*, och förorsaka: »Ära i *höjden* och frid på jorden».

Men äfven A. skulle onekeligen ha vunnit, om han tidigare kommit i en förtrolig beröring med sina bättre motståndare. *Din* egen sednare inflytelse på honom och hans följesvenner bevisar detta tillräckligt. Huru många aktningsvärda *författare* har jag icke utomlands känt, hvilka länge, både ensidigt och hårdt, bedömt hvarandra, emedan de ej förmått att åt sina offenteliga stridsskrifter låna stämpeln af sin älskvärda personlighet? Närvaron åter, och

umgänget, ofta blott den *brefliga* förtroligheten, hade nästan alltid en helande kraft för ömsesidiga sår; den fördomsfulla *skriftställaren* utbyttes emot den medgörligare *menniskan;* man vande sig oförmärkt, att med mera skonsamhet vidröra hvarandras ömtåliga ställen, och man stridde ej mera på lif och död för »*en enda saliggörande tro*» — vare sig på en treenig *Gud*, eller en treenig *Statsförfattning*. Ett snillrikt fruntimmer skref mig en gång under den tyska och franska partiyrans mörkaste tidpunkt: »Jag kan ej beskrifva huru bedröfveligt och verkeligen *obegripeligt jag* finner det, när *sådana småsaker* — som *stora* verldshvälfningar inom staten, kyrkan, eller förnuftforskningen, så djupt inträngа uti helgedomen af det *inre* lifvet, att de *der* söndersplittra och från hvarann afsöndra de bästa menniskor, de redligaste tänkare. Hos begge förutsätter denna oförsonliga egenkärlek något *sjukt* i hjertat, något skeft i förståndet. Och denna högprisade ***Sanning,*** för hvilken *alla* draga i härnad, den *alla ensamt* vilja äga, är hon då en så behagsjuk *stridsgudinna*, som roar sig dermed, att sätta sina tillbedjare i håret på hvarandra, blott för det den ene ropar Jungfru *Maria* till hjelp, den andre den *helige Fichte*, eller den *heliga Bonaparte?* Ni mins huru ofta Ni fordom *hos mig* fann församlade *Schillerianer* och *Schlegelianer*, och allt slags *aner*, blott de ägde *snille* och *välvilja*, qvickhet eller konstsinne. Lika så trefligt mötas nu äfven vid mitt skämtsamma thebord både — *utvandrade* och *invandrade Fransoser*, och skratta ofta hjerteligen öfver sina ömsesidiga, småningom afnötta *partihorn.*»

När jag här blifvit påmint om *Fichte*, torde du tillåta mig, att äfven meddela några rader af honom, som väl förtjente, att med gyllene bokstäfver upptecknas öfver skrifbordet af alla våra filosofiska stridskämpar. *Fichte* sjelf *Berserk* nog, när det gälde *sak*, men emot *personen* svängde han sällan sin klubba. Om *sak* kämpade han således med *Jacobi*, men huru värdigt han tänkte och yttrade sig om sin ädle motståndares *allmänna* förtjenster, inhämtas tillräckligt af följande sköna och rörande ställe, som han i sjelfva ögonblicket af brytningen dem emellan införde uti en skrift, hvaruti han blott tillfälligtvis kommit att nämna Jacobi:[147]) — »Ohnerachtet zwischen *Jacobi* und mir sich [nun] sehr *merkliche Differenzen* erhoben haben, deren Hauptgrund *ich darin finde*, dass J. über sehr *wesentliche Punkte mich nicht genug verstanden*, oder, *wenn der Fehler an meinem Ausdrucke liegt*, diese Punkte nicht in *den Zusammenhang hineindenkt*, aus *welchem sie in meinem Denken hervorgehen;* — ferner, *wie* J. über *mich* und *meine Unternehmungen*,

auch *je sich äussern*, und ich nöthig *finden möchte*, diesen *Äusserungen zu begegnen;* endlich, wenn es sich auch zutragen sollte, *dass* J. nach *dem allgemeinen* menschlichen *Schicksale* späterhin durch *Alterschwäche herabsänke*, es selbst nicht bemerkte, keinen Freund hätte, der ihn warnte; *und so vor dem Publikum seinem ehemaligen Selbst unähnlich erschiene:* — so soll mich doch dieses *alles nicht abhalten, ihn für das Vergangene für einen der ersten Männer seines Zeitalters, — — — laut anzuerkennen. Und dieses nicht, um irgend jemandes Neigung mir zu erhalten,* ***sondern weil es sich so gebührt!*** *Hochachtung vor Männern gründet sich nicht auf zufällige Beziehungen, sondern auf Erkentniss ihrer Verdienste* und es giebt des achtungswürdigen wahrlich nicht *so viel, dass man Ursache hätte, selbst dieses noch um kleiner Verstösse, oder wohl gar aus persönlichen Gründen, herabzusetzen.* Ich erinnere dieses einmal für immer, — — zur Vermeidung alles Anstosses und Missverständnisses, in *unserm Zeitalter der Parteien. Es giebt nur Eine Partei, die man zu ergreifen hat, die* ***für*** *das* ***Talent*** *und die Gründlichkeit* und ***gegen*** die Dumheit und die Bosheit. — — —»

Jag ämnade först blott understryka *de rader*, som här syntes mig mest tillämpliga på Atterboms förhållande till Leopold. Men jag ser, att nästan hela stället fått samma utmärkelse; och, kanske, torde Du finna, som jag, att något alldeles *dylikt*, åtminstone ingifvet af samma anda, hade blifvit den vackraste inledning till A:s uppsats i Upsala Tidningen. Det hela hade derigenom ovillkorligt blifvit mildare och mindre anstötligt. Nu åter har den *akademiska* tonen hos oss blifvit: »Hvilken *rättvisa* kan väl förväntas af dessa kätterska *Vederdöpare*, hvilkas högsta Grundsats är, att förkasta ***hela*** *gamla Testamentet* af vår hittills — gällande vitterhet, och endast begynna *det nya* med första häftet af *Fosforos?* Som så obilligt och ensidigt förebrå oss *härmningen* af den *äldre* Franska Skolan, emedan de sjelfva ej grundat sin ryktbarhet på något annat, än på en ännu trognare *härmning* af den *ny-tyska* vitterheten». —

Hvad detta sednare angår, torde Akademisterne väl ej ha så alldeles orätt; i synnerhet i anseende till den *förstfödda Fosforismen*, hvilken också just derföre af *mig* fans mindre *vidunderlig* än af mången ann. Jag kände mig snart hemmastadd i *Fosforos*, der jag på hvarje sida råkade — gamla *bekanta*, om också ej alltid *gamla vänner*. Ej blott Fosforismens *renare* och *bättre syftning*, öfver hvilken jag redan förklarat mig, *utan allt* hvad, i godt och ondt, utmärkte densamma, var ju nästan, utan undantag insmugg-

ladt ifrån *Tyskland*. *Der*, som här, hade ju den gamla Kyrkans samtelige fäder och vise blifvit lika snöpligt behandlade, för att göra plats åt ett yngre slägtes — *Juli-hjeltar*. Äfven *der* hade väl någon enda af den gamla Adeln blifvit upprest från de döde, såsom *Samuels* skugga genom spåqvinnan i *Endor;* men blott för att med så mycket myndigare ton förkunna den *lefvande Konunga-stammen:* »Herren skall rifva riket utur tina hand.» Så *Lessing* hos Tyskarne, så *Kellgren* hos oss. För öfrigt på begge ställen i Allmän bannlysning mot *hela 18:de* århundradets konst- och vishets lära; Ej blott nya grundämnen för dikt och förnuftforskning, utan äfven ett sjelfsvåldigare språk och i synnerhet nya versformer, inhämtade från Spanien och Italien. Af hat emot fritänkeri och upplysning en återgående böjelse för den *grumligaste renlärighet* med hemliga andaktsuckar till Guds moder, och fromma helsningar till den aflidne Katolicismen. Blott ingen *kristlig kärlek* och *fördragsamhet;* tvertom en nästan prunkande Skadeglädje öfver *stora* mäns *små* fel, eller misstag. — *Så* mötte mig *Fosforismen* vid min hemkomst 1810; och *så* hade han före sin hitresa tagit afsked från mig på andra sidan om Östersjön. — Hela dess mig nu åter erbjudna styrkedryck af *poetisk poesi* och *filosofisk filosofi* hade jag kort förut sjudande het emottagit ur den *ursprungliga* källan, men också der redan lärt, att man någon tid borde *blåsa* på *bägaren*, för att få den lagom sval, om man ej ville blottställa sig för *munskolla*, eller bränsår i strupen. — Utan bild och liknelse frågar jag dig, hvilken Allmänhet hos oss väl 1809 var förberedd på det slags djupsinnig förnuftforskning, som Fosforisterna då *annamade* i *trona* och predikade för Judar och hedningar, dock utan att kunna bestyrka sin högre kallelse med *andans underverk*. Och om vi äfven vilja förutsätta, att *denna* lära, riktigt uppfattad och med skonsamhet införd och använd, kunnat blifva ganska välgörande, så var det dock förlåteligt, att den ännu ej var känd af dem, som ingen särskilt *uppenbarelse* derom erhållit. Till dessa sednare hörde äfven *Leopold;* och om han på sina gamla dagar ej var lycklig nog att inträngа i den nya lärans innersta hemligheter, så borde han dock väl ej umgälla denna ofrivilliga svaghet med förlusten af hela sitt *fordna* ryckte och beröm.

»Var det då en så stor förtjenst», fråga Leopolds gamla vänner, »att hans snillrika motståndare redan i *omyndiga* år *döptes* till *Tyskar*, och att de *nu* följakteligen kunna sin *Schellingska Katekes*»?

bättre utan till, än alla de Kyrkofäder, som tänkt och skrifvit långt före 1809?» [148]) —

Men jag vill gå längre och utan svårighet medgifva, att Leopold näppeligen af Naturen varit ämnad och danad till den *strängt-vettenskapliga* förnuftforskningen; hvilken så ofta ligger utom det *synvillande* Skönas fridlysta område. Kanske borde Leopold aldrig ha öfvergifvit denna sitt snilles ursprungliga hembygd, der han så länge åtnöjt sig med *Addisons*, *Shaftesburys*, *La Bruyères*, *Garves*, *Rousseaus* och flere dylika *Ofilosofers* rent-menskliga och medgörligare samhälls-vishet [149]). Vi hade då blott behöft tillämpa på honom ett par rader ur salig *Dumboms* äreminne med föga förändring:

»Om uti *mörk filosofi*
han ej som *Hammarsköld briljerat,*
bör han ursäktas deruti,
ty *spelet var ej inventeradt.*»

Icke dess mindre ingifva mig Leopolds efterlemnade skrifter den största aktning för hans rena allvar, och visst ingen missaktning för hans snille. Framställningssättet måste A. sjelf berömma. Hvarföre då med så småaktig fåfänga göra gällande sina *tyska faddergåfvor* för att nedsätta förtjenster af helt annat slag? —

Emedlertid skulle jag mindre sörja öfver alla dessa nya utfall emot Leopolds, för mig och många andra, ännu heliga minne, om blott *Tegnér* ville hålla sitt löfte, och fullborda den minnesvård han lofvat oss att inom Vitterhets-Akademien uppresa åt den störste af våra hängångna ledamöter. Han förtjente onekeligen, att en gång oväldigt bedömmas, och att framställas för efterverlden uti sin enkla vördnadsbjudande gestalt. Han var *sitt tidehvarfs man i vår vitterhet.* Han var en *dygdig* och samvetsgrann konstnär och »*gjorde sina vers på fullt allvar*», — som *Tegnér* en gång sade om sig sjelf, när en af våra förnäma herrar frågade honom: »Är ni samma Tegnér, *som ibland roar sig med att skrifva vers?*» —

För att hos Leopold *berömma* mycket, behöfver man ej *smickra*, ej undangöma några, hans snille, eller hans hjerta vanfräjdande *egenheter*. Han tål den redligaste granskning; och om också allt det förkastas, hvilket lika så mycket vittnar om tidens brister, som om hans egna, så lemnar han dock ett rikt arf åt efterverlden, hvilken säkert ej kommer att betrakta honom och hvad han verkat, genom nu rådande synvillor.

Vore blott frågan om en *odödlig lagerkrans* kring hans minne, så har *denna* visserligen redan af *Tegnér* blifvit flätad skönare och

rikare än någon, hvarmed hans jemlikar kunna skryta. Men jag önskade förnämligast i kraftfull Prosa en klar uppfattning och en fördomsfri framställning, så väl af hans snilles *inre malm*, som af de konstverk, hvilka deraf blifvit tillskapade; ändteligen en hög konstdomares mångsidiga utläggning af den heliga texten:

»I många former trifs det Sköna,
och skönt är allt som snillrikt är! —
Från *andra* höjder såg *han* lifvet,
hans sång på andra toner går.»

Äfven hans *personlighet*, i ordets rent-menskliga bemärkelse, hade större värde, än det insågs, eller medgafs af »the små piltar», som en lång tid begabbade honom, och skreko: »Tu skallote! kom upp!» — Och väl må man förlåta, »om han tå någon gång vände sig om, och *bannade* them i *Herrans namn*»; ja, om han ej ogerna såg, att ther kom en björn utu skogenom, och ref ihjel, åtminstone then mest okynnige af *thessa*.» (Hammarspik). Men få veta och tro, att han icke dess mindre var medgörligare och försonligare än hans motståndare, så snart de blott *upphörde* att oafbrutit såra och förolämpa. Och denna foglighet gällde ej blott i anseende till *personer*, utan äfven till grundsatser och vitterhets-åsigter.

Jag har känt *Leopold*, invertes och utvertes, bättre, må hända, än de flesta af hans förtrogne, just derföre, att intet slags *medtäflan* kunnat äga rum oss emellan. *Jag* vore ett missfoster af otacksamhet, om jag någonsin kunde glömma, att *han*, det öfverlägsna snillet, den vidtfräjdade mannen, i mig redan omfattade *ynglingen*, ej blott med godhet och vänskap, utan med aktning och förtroende. Och huru skulle jag ej rörd och ömsint påminna mig, hvad han ännu få dagar före sin död sade mig vid ett enskilt samtal: »Det är dock skönt *att vår vänskap* nu räckt några och 30 år, utan att nånsin ha blifvit rubbad af ett enda ögonblicks missförstånd.» — Men också af ett annat skäl kunde *jag*, må hända, nogare än mången annan uppfatta både hans dygder och hans fel. Vi *voro* nemligen begge i många afseenden *högst olika*; och just derföre skulle hans sjelfständiga, för mig *främmande* egenskaper desto skarpare framspringa för min uppmärksamma forskning.

Också gjorde mig min personliga tillgifvenhet ingalunda *blind*, om hon också någon gång förmådde mig att *frivilligt blunda* till vissa ofullkomligheter, hvilkas närmare skärskådande ofta på ett obehagligt sätt skulle ha stört intrycket af det sköna hela.

Såsom *tyst*, men forskande mennisko-kännare, kunde *jag* visserligen ej undgå, att inom hans *inre lif* upptäcka flere sträckor af *torr* och *stenbunden* mark, som af naturen knappt syntes danade till någon fruktlofvande uppodling. Sjelfva hans snille och sedlighet hade byggt och bosatt sig på *förståndets* ljusa höjder, der luften väl var klar och skön, men mindre *varm* än vi andre slättboar njuta den i känslans och inbillningens lugna dälder. Detta inverkade också mindre fördelaktigt på *skalden;* ty hans både förnäma och rika *Sångmö* var, om jag så må uttrycka mig, sällan *barnfrom*, *huslig* och *treflig*. Hon var både en vis och en skämtande — *Minerva;* men ingen däldens och grottornas förtroliga, än med oss suckande, än tröstande *Egeria*.

»Sie konte *viel empfangen, vieles geben,*
doch liess sich's *nie an ihrem Busen ruhn.*»
(Göthe.)

Ty hon saknade sjelf, thy värr, mer än ofta, *ingifvelsens* heliga *aningar* och *hjertlighetens* intagande menlöshet.

Leopold var ej ett af dessa Naturdiktens *förstfödde Kärleksbarn:* ingen *Göthe, Shakespeare,* eller *Tegnér;* men som: »*Poëte de la raison*» står han dock onekeligen högt öfver *Boileau;* han var, äfven i flere hänseenden en stor, sann och högbildad *Konst-sångare*, i form och språkbehandling en värdig medtäflare af *Pope*, *Fransoserne*, och hvarföre ej af sjelfva *Virgil*, som dock väl också torde få åtnöja sig med samma underordnade värdighet. Leopold kommer alltid att bli ett mönster för den samvetsgranna *konstnärn*, om ock ej en urbild för den *sjelfskapande skalden.* —

Hans umgänge var angenämt och lärorikt genom hans både klara och lifliga framställnings-sätt, och ett alltid väl-ordnadt kunskaps-förråd; ehuru han visserligen tillhörde *det slags* vise, hvilkas upplysning och verlds-åsigt till större delen bero af deras *insigter* och *lärdom*. Han var nemligen ingen *Siare*, ingen af desse »*Salige*, som *icke se* och dock *tro*»; han ville tvertom bestämdt **veta** på *hvem* och på *hvad* han *trodde*, och derföre ansåg han ej sällan *snillets hastiga uppenbarelser*, i dikt, eller visdom, som *sväfvande spöken*, när de ej syntes tillräckligt *handgripeliga* för det hvardagliga förståndet. Han sade mig en gång, ej utan ett slags sjelfförnöjelse, »att han *tidigt* hade förafskedat *ungdoms-svärmeriets* förförande glädjeflickor, och låtit sitt snille *fria* till det *sunda förnuftet*, som väl ej vore så *rikt*, men en bättre hushållerska och en *trognare*

hustru.» Och väl tyckes denna *skaldens maka* någon gång hafva visat sig alltför svartsjuk emot ynglingens fordna leksystrar.

»Skild från allt hvad bildningen *bedrager,*
Såg han nu, med tidigt vaknad syn,
allting åter i sin *mulna dager,*
och såg inga Englar mer i skyn.» [150])

Detta skygga misstroende äfven emot *hjertats* och *själens* fromma, diktrika *vidskepelser* var länge en hyllning åt den rådande tidsanden, och derifrån, i synnerhet i yngre åren, Leopolds förkärlek till den franska skolans sjelfmyndiga halftänkare, som öfverallt läto »*andan* blifva *kött*, och *bo* ibland oss.»

Är det ej märkvärdigt att det var Leopold, som ännu vid början af detta århundradet åt Wallmark föreslog »*Handen*» såsom ett både *poetiskt* och *filosofiskt* ämne till en *lärodikt!* —» emedan *Helvetius* (hin platte!) så snillrikt bevisat, att handen och dess ledigare begagnande utgjorde, måhända den väsenteligaste skillnaden emellan den *menskliga* och den *djuriska* naturens anlag och konstfärdigheter!» — Att följakteligen en åkarehäst utrustad med *händer* i stället för *hofvar*, kunnat i fyrsprång skrifva sin Henriad lika så väl som *Voltaire.*

Att denne sednare så länge var Leopolds hjelte och förebild, förklaras lätt af deras verkeliga *syskonqvickhet;* ty äfven Leopold har i sina lätta skämtdikter, och sin ofta så lyckligt lekande prosa, väl af ingen hos oss, och näppeligen hos Britter, eller Tyskar, blifvit öfverträffad; ehuru den i skefva omdömen *oöfverträffeliga* Hammarsköld alldeles frånkänt honom denna egenskap. Honom, lika som Voltaire, gjorde den snabba uppfattningen af det löjliga, och det eldiga *förståndets* ljusa blick, ofta *skarpsinniga* äfven vid bedömmande af menniskor och konstverk; men hos begge hade qvickheten ej sannings-tyngd nog, för att göra dem *djupsinniga.* Den inträngde ej till tankarnes och känslornas gemensamma medelpunkt; den uppskimrade blott kring föremålens *yta* och derigenom blefvo begge desse författare ofta på ett så behagligt och intagande sätt — ensidiga.

Detta gäller dock företrädes-vis om hans *ungdomsbildning* och hans *första* derifrån utgående skrifter. Ty mindre hastigt, men säkert, *framskred* han verkeligen på tänkarens bana; och det vore högst obilligt att *öfverallt* bedöma honom och hans medtäflare, efter vissa nu mera föråldrade men då ännu allmänt gällande

»åsigter af det *förflutna*, det *närvarande* och det *tillkommande*.» Af allt detta tillhörde ju mycket så uppenbart hans *tid* och hans mångåriga omgifningar, att blott en personlig orättvisa emot Leopold kan frikänna *Kellgren* ifrån samma fördömelse, när frågan är om en strängare sedlighet i tal och skrift, eller en frommare vördnad för det *Heligas* häfdvundna former. Både Kellgren och Leopold hade någon tid offrat åt Sångens och verlds-vishetens fria leksystrar, bländade af den djerfva, men *själlösa* upplysning, som framtindrade från Seinens stränder; men begge kände, vid en mognad snillesutveckling, behofvet af en haltrikare *sanning*, och hyllade sedermera blott Sokrates skönt-slöjade huldgudinnor. Ej hos *alla* af deras samtidiga finna vi denna blygsamma återgång till en skönare *Platonismus*, — om jag så må kalla den högre lyftning, af både själen och tankeförmågan, som i sednare tider blifvit mera allmänt rådande bland de ädlaste och grundligaste förnuftforskare. — Jag påminner mig ännu med ett slags vemod ett besök, som *Sergel* gjorde hos Friherrinnan *Staël* under sitt sista lefnadsår. Han var sjuk och nedslagen och talade med förbittring emot ödet och hela naturens inrättning, som endast syntes åsyfta, att genom ett bedrägeri af förnuft och medvetande, göra menniskan olyckligare än de så kallade oskäliga djuren. Han utbredde sig häröfver med en verkelig vältalighet, men så stötande för *Corinna*, att hon med tårar i ögonen fattade hans hand och sade: »Ni skulle i sanning förskräcka mig, om jag ej ansåge detta utfall emot försynen för en ögonblickets snilles-sjukdom, uppäggad af kroppsliga lidanden. Många sådane olyckliga har jag känt, som blott genom sysselsättning med ädlare religionsföreställningar lyftat sig öfver alla sinnlighetens villor och lidanden, och en *tänkare* som Ni skulle ej äga samma kraft?» Hon »predikade väldeliga, men dock icke såsom the skriftlärde och Farisäer», öfver detta vigtiga ämne, och förvånades så mycket mera, när den Gamle nästan hånleende svarade henne: »Skulle jag inte veta, att alla dessa vackra *drömbilder* äro förträffliga för att dermed skrämma *oartiga*, eller narra *enfaldiga barn;* ty *barn* skall man dock väl vara, för att i våra dagar ännu *tro på hela denna fabellära*. Ni kallar mig en *tänkare*, och bjuder mig — *vanvettets sömndryck*.» —

Ja, ändteligen sjelfva *Thorild*, hvilken, kanske förnämligast såsom *Leopolds motkämpe*, af några den sednares ovänner blifvit så högt upplyftad, väl äfven firad såsom en djupsinnig och renlärig *Kristen* — var han ej, sannolikt ännu obotligare invigd uti

dåtidens franska fritänkeri? Dervid fästade jag föga uppmärksamhet vid *vår* första ungdomliga bekantskap 1786; men långt mera, när jag 20 år derefter återråkade den ädle, och i många afseenden *fullmognade* tänkaren, med hvilken jag då dageligen, under den *manligaste* förtrolighet, genomspråkade alla hjertats eviga fordringar och tankelifvets eviga gåtor. Jag har aldrig funnit ett så lifligt snille mera *lugnt* i detta afseende, eller mindre i förlägenhet öfver sina mångsidiga forskningars sparsamma behållning. Gladlynt och nöjd försäkrade han mig mer än en gång, att han vore fullkomligt belåten med Spinozas »*Ett och allt*»; och både på skämt och allvar brydde han mig väl ibland med *mitt* oroliga behof af en *personlig Gud*. Kristendomen åter förebrådde han alltjemt, »att nu snart under ett par årtusenden hafva förlamat snillets haltrikare fritänkeri, och grumlat menskligheten naturtrognare känslor och sällhetsbegär.» —

Skall jag ännu uppkalla ett bland oss vördnadsbjudande namn, — den älskvärde *Höijer?* Äfven han hedrade mig under sitt vistande i Berlin med sin uppriktiga vänskap, som snart öfvergick till öppenhjertigt förtroende. Jag införde honom genast till *Fichte*, hvilken då af honom visst ej mindre dyrkades än *Schelling* sedermera af *Atterbom*. »*Längre kunde* och *borde* vi ej hinna, påstod han, än till Fichtes då regerande »*moraliska verlds-ordning*»; Blott denne jätte hade uti förnuftforskningen åstadkommit, hvad den franska hvälfningen inom det borgerliga samhället: *fristatens* seger öfver *Konungaväldet*. Ganska väl kunde man emedlertid kalla denna högsta grundsats *Gud*, såsom Frankrikes, äfven efter 1791, författning hetat *Konungarike*» etc. — »Men också ramlade snart denna månghörniga frihets-byggnad», invände jag. »Så synes det, svarade han; men så *är* det icke. Bonaparte kan ombygga *tak* och *flyglar* för en liten tid; grunden till fristaten hvilar på ett hälleberg, och så äfven *Fichtes lärbyggnad*, i trots af allt hvad deruti må klandras.»

Du kan aldrig misstänka mig, att med det ofvananfördta vilja anklaga dessa forntänkare inför en nyare förnuftforsknings oblidkeliga kämnärsrätt. Men väl torde deras efterdöme kunna tjena till ursäkt, om Leopold, lika så litet som dessa, förmått ställa sig *på höjden* af den *nu ensamt saliggörande läran*. Att han häruti, trots alla sina sednare bemödanden ej lyckats, deruti må A. hafva fullkomligt rätt. Må äfven, om man vill, Leopolds *vettenskapliga Filosofi* anses såsom *dödfödd;* så mycket *tystare* hade hon ju kunnat

begrafvas; och *fadren* af *bättre*, som jag hoppas, ännu länge qvarlefvande barn, hade dock, såsom en hedersman bort förskonas med bittra förebråelser öfver hans ålderdoms-svaghet. —

Hvad *jag* hos *Leopold* ifrån vår första bekantskap högaktade var hans *allvar* och *nit*, äfven när han väl någon gång ansåg det ensidiga för det sanna och rätta. Man kunde oftare förebrå honom *envishet*, än *lättsinnighet* i meningar och grundsatser. Han var aldrig *likgiltig* emot det bättre, men han hade ibland svårt att *tro* på *nyheter*, hvilkas värde så länge hade undgått hans egna forskningar, och ibland syntes stå i rak motsägelse med hvad han länge vördat såsom det enda rätta. Men hvad i mina ögon oförnekeligt bevittnar Leopolds gedignare naturanlag och frisinnigare vishetsbegär, var att han knappt behöfde mer än en kraftfull väckelse af *Kants* högre förnuftforskning, och af en sjelfständigare, dermed samtidig Dikt- och konstlära, för att underkasta *sina* fordna åsigter en ny sträng och uthärdande pröfning. Dessa voro således ingalunda så förstenade, som hans häklare påstått. Jag har troget följt honom på denna hans lärda forskningars sednare bana, och om jag ej alltförmycket bedrages af vänskapen, så gjorde den ålderstegne Leopold under de sista 20 åren af sin lefnad, såsom tänkare och konstdomare, ej blott jemna *framsteg*, utan, i flere afseenden, verkeliga *framsprång*. Ja, i förtroliga samtal syntes den gråhåriga *mig* ofta — »en *yngling* af de mest lofvande förhoppningar.»

Sade *han*, den förstfödde bland alla forntidens *Rimthussar!* mig ej för många år sedan, »att om han *nu* hade att skrifva en hjeltedikt, eller ett sorgespel, skulle han utan tvekan dertill nyttja *hexameter* och *orimmade Jamber*, såsom de enda versmått, hvilka gåfvo tillräckligare utrymme åt dikt-målning och tanke-utveckling, medan de tillika gjorde öfverflödiga de många släpande halfvers, som Alexandrinen ofta så oafhjelpeligen kräfde.» —

Lika så blefvo hans *personliga* omdömmen under samma tidpunkt, allt mer och mer böjliga, och hans fordom så retliga och *eldiga* snille visade sig nästan öfverallt blott genom en till träffande qvickhet mildrad liflighet. — Skola vi då ej förlåta, om den ålderbrutne *Priamus* ej mera förmådde, att med utnötta vapen segra öfver alla de ungdomsdjerfva och stridsvana Kämpar, som vid annalkande lefnads-afton syntes hafva sammansvurit sig mot hans lugn och hans fordna ära. Hvarföre hafva hans snillrika motståndare ej lemnat hela den 4:de delen af Leopolds efterlemnade skrifter *oläsen*, och blott tecknat på dess titelblad:

»*Sic fatus senior, telumque imbelle, sine ictu conjecit!*» — Huru mycket kunde här ännu tilläggas, för att rättvisa *min* saknad, och min enskilta sorg öfver hans förlust; och huru *annorlunda* skulle allt detta både utvecklas och uttryckas, om jag för *allmänheten* ville aflägga min trosbekännelse öfver min ädle vän och lärare. Men om *jag* också ägde de snilles-egenskaper jag dertill önskade mig, skulle dock *min* hesa röst bortklinga, som en *ropandes i öknen*. För att förstumma högljudda anklagelser, och för att göra intryck på *dem*, hvilka i sådanna ämnen behöfva *tro* — dertill fordras en *myndighet* och ett *namn* som *Ditt, Tegnérs*, eller *Franzéns*, hvarföre jag också söker öfvertala den sistnämde, att just nu låta omtrycka sin för 30 år sedan författade granskning af Leopolds vitterhetsarbeten,[151]) hvilken af hvarje fördomsfri läsare väl, lika som af mig, torde finnas sann, billig och mästerlig. Mig sjelf har jag aldrig ansett för något annat, än för en *handskriftlig författare*, hvilken blott emellan fyra ögon framkastar sina tankespånor — till bränsle för dagen. —

Att emedlertid vädja ifrån *Neofosforismens* kätterska sjelfsvåld till en föråldrad skolas förstenade renlärighet, är sannerligen ej min afsigt. För mig är *ensidigheten* under hvarje skepnad lika motbjudande, och förargelig. Eller skall jag ej finna ömkeligt, när många af våra konstdomare från den så kallade *gamla goda tiden*, så fullkomligt likna Statslärans, och alla öfriga skråförfattningars orörliga *Ultras?* Halfsofvande vagga de sig makligt i sina utslitna länstolar; och om de någon gång uppskrämmas af tidens lössläppta stridshingst, inbilla de sig helt enfaldigt, att med litet *hest hvisslande* kunna hejda dess framrusande fart; — i stället för att som Tegnér, kraftfullt fatta dess betsel, och svinga sig på dess rygg, — ej för att qväsa dess modiga störtsprång, och få honom att *stadna*, men för att med ledig och säker tygel qvarhålla honom inom skrankorna af den Olympiska rännarebanan, på det han så mycket fortare må upphinna det fjermaste målet. —

Jag har skrifvit allt detta med oinskränkt förtroende, endast till Dig, min bäste Vän! uppmuntrad dertill af den underrättelsen jag fick genom *Böttiger*, att hvarken Du, eller *Geijer* gillat den *själamessa*, som nyligen blifvit hållen öfver den stora döda. Jag behöfver således väl ej bedja dig, att ej gifva något slags offentlighet åt dessa öppenhjertiga blad. Det skulle göra mig ondt, om

Atterbom kunde misstyda min frimodighet såsom ett bevis af förkolnad vänskap för honom. Han *borde* det visserligen icke, men det »*genus irritabile vatum*» är ej att leka med. Annorlunda förhåller det sig med *Geijer*. Den stora *häfdaforskaren*, får ju lof, att »*å embetes vägnar*» döma oväldigt och granska olika källor. *Honom* må Du gerna meddela, hvad du kunde anse mer eller mindre värdigt hans uppmärksamhet. För öfrigt har Grefve Adlersparre i sednare tider gjort allt slags förtrolig *brefvexling* mer än vanligt äfventyrlig. Den af honom skriftligt och muntligt genomdrifna satsen: »att alla bref endast och uteslutande tillhöra den *till hvilken* de blifvit skrifne, att *han* dermed kan göra hvad han behagar, som med allt annat hvad *man en gång fått*, och att författaren ej ägde minsta rättighet att deremot göra någon invändning»: — denna sats är ett så rysligt kätteri emot vänskapens religion, att en sådan förtrolighets-dyrkare som jag, kunde sättas i frestelse att för evigt afsvärja allt — *postpapper*. Döm då om min förlägenhet när 1 Delen af de beryktade *Handlingarna* utkommo sedan jag i flere år med H. Ex. stått i den mest vänskapliga brefvexling. Förgäfves anhöll jag om skonsamhet för mina fattiga bref och under 3 års tid har han alltid bortjolrat min oro häröfver. Ändteligen hafva *Fruntimern*, som alltid äro min sista tillflykt i alla hjertats bekymmer, äfven nu tagit mig i sitt beskydd, och jag emottog på sjelfva Julafton en stor mycket vacker skriftväska, sydd af *Grefvinnan* och *Fröken* Adlersparre och fylld med *alla* mina bref till H. Ex. – ej mindre än några och 50! ej alldeles *så* långa som detta, men dock tillräckliga att fylla en hel del af Handlingarne. Vid detta tillfälle sökte jag opp en afskrift af mitt bref till Handlingarnes utgifvare, hvilket jag här för roskull meddelar dig till läsning, *med anhållan, att det vid första tillfälle återsändes mig.*

Sjelfvaste Poppius[152]), så förbittrad han var öfver Adlersparre, tan dock min frimodighet något för stark, i synnerhet yttrad emot en af *Rikets Herrar*. Men Grefve De Geer[153]) och Wetterstedt, som bäst borde veta, hvad sådana *högdjur* må tåla uppmuntrade mig, att låta det oförändradt afgå. Det märkvärdigaste var, att det ej förorsakade någon brytning uti vår vänskap. Men *lugnt* finner jag det dock att åter vara ägare af mina egna bref till en sådan *Utgifvare*.

Sluteligen mina vördnadsfulla, hjerteliga och tacksamma helsningar till alla mina Upsala-Skyddsgudinnor: den älskvärda Fru

Järta, Fru Krämer, Fru Geijer och Fru Atterbom, om de råkas. I synnerhet också till din söta *Sonhustru,*[154]) som nu lär vistas ibland Eder, och som redan sista gången gjort ett ej obetydligt intryck på mitt ingalunda brandförsäkrade hjerta. Denna *offenteliga* bekännelsen af en *hemlig* kärlek må *St. Thomas* väl hålla till godo. Det är ej mer än en skälig ersättning för allt det förfång hans yngre bror, under mitt sista vistande i Upsala, gjorde mig hos länets *qvinnliga öfverhet.*

Med oföränderlig vänskap och tillgifvenhet,

Din uppriktigaste

v. B.

Stockholm den 14 Januar 1834.

»Tollite cuncta, inquit, coeptosque auferte labores
Aetnaei Cyclopes; et *huc* advertite mentem:
Arma *acri* facienda *viro.* Nunc viribus usus;
nunc manibus rapidis; omni nunc arte magistrâ.
Præcipitate moras!» — [155])

Så anropar äfven jag nu alla snillets och Kunskapernas Cykloper att bistå dig, min bästa Vän! med nysmidda vapen mot den jätte, som upplyft sin klubba, i anledning af dina oförsynta *utfall* emot våra Engelska och Skånska vänners skuldsättnings-*infall.*[156])

Ännu i mitt sista bref, sökte *jag* helt enfaldigt att *betala* min *gamla skuld* af vänskap och tacksamhet åt den redan aflidne *Leopold;* och af dig narrad, ansåg jag då ännu för oskickligt, ja till och med för *orättvist,* att kasta på *framtiden* alla *våra* ingångna förbindelser för länge sedan, utan minsta egen uppoffring, njutna nöjen och välgerningar. Men man blir allt klokare med tiden, och detta lär *Du,* som jag nu i ögonblicket fått höra, inom kort äfven få erfara. Man berättar mig nemligen att den obekante *C. A. A.* i går inträffat till hufvudstaden, beväpnad med en skrift af *10 Ark!* ämnad att *»pulverisera»* din granskning af hans förra arbete uti Upsala-Tidningen. Han skall hafva medfört *Ettusend* aftryck af

detta arbete, och som detta synes mig 2 tredjedelar mer än hufvudstaden tarfvar, så hoppas jag, att några Exemplar väl också innan kort framtränga till Upsala. Kanske har författaren också haft den artigheten, att sjelf redan tillsända dig sin utmaning.

Han lär emedlertid till en början vara blygsam nog i sina påståenden, och för det närvarande åtnöja sig med en Riks-skuld af 100 millioner Banco. Jag vet ej om i silfver, eller i papper; om de skola upptagas hos Mag. Thorbjörnson [157]) eller hos någon lika så bemedlad Rothschild, hvilket också för *framtiden.* kan vara alldeles likgiltigt.

I början af franska statshvälfningen hade man ej något riktigt begrepp om *framtidens nytta.* »*Il faut travailler pour la posterité*», ropade någon i Konventet; men fick genast ett förstummande svar: »*Eh, pourquoi? La posterité qu'a-t-elle fait pour nous?*» — Nu veta vi det bättre: *hon betalar vår gäld.* Hon är *nutidens* egenteliga Statskontor. Redan 1823 gjorde vi en vacker början, att hänvisa alla enskilta, som obetänksamt skuldsatt sig, till Riksens Ständer; hvarvid Schönström [158]) anmärkte: »att *han* hädanefter väl ej mera skulle vara en sådan narr, att betala sin skomakare, eller skräddare, utan blott vänta till Riksdagen, och då på en gång inlemna alla dessa lappar till Statsutskottet». Beqvämare finner jag det emedlertid, att blott vid deras emottagande genast skrifva på: »*remitteras till framtiden.*» —

För öfrigt har jag ännu hvarken sett boken eller författaren, utan endast genom muntelig berättelse förnummit ditt förestående öde, hvarom jag i rättan tid velat förekomma Dig.

Mina vördnadsfulla och hjerteliga helsningar till Fru Järta; och hvad min tacksamhet för henne och hela hennes slägts mångåriga godhet emot mig beträffar, förbehåller jag mig att ännu efter gammalt bruk lifslefvande få betala min gärd af tack, erkänsla och tillgifvenhet, utan att dermed uppskjuta till en aflägsen *framtid* — som ju ingenting deraf njutit.

Din

v. B.

Upsala den 22 Jan. 1834.

Jag har att tacka Dig, min Vän, för tvenne bref på detta nya år. Min äldsta Sons och hans hustrus hitkomst och en derefter inträffad sjukdom, som jag ännu ej alldeles öfwervunnit, hafwa hindrat mig att förr än nu fullgöra detta åliggande.

Det första brefwet af 56 sidor som skulle »vid lediga stunder småningom läsas under loppet af året 1834», genomläste jag dock genast tout d'un trait. Det bordlades — man bör ju nu yttra sig i parlamentariskt språk — blott till nästa morgon, lästes då å nyo, bifölls utan anmärkningar och afsändes till Öfwerhuset d. v. s. till Geijer, hvarifrån det återkommit äfwenledes fullkomligen gilladt.

Det sednare brefwet borde så hafwa förfärat mig, att jag ej mera skulle kunna föra pennan. Men, som Du ser, ännu darrar icke min hand. Väl har jag haft en accès af gulsot, hvilken kunde synas härröra från den förskräckliga underrättelsen om Agardhs bok. Men i sanning utgick caussa morbi ej från någon tryckpress utan ur en gryta. Dock må jag ej, liksom våre käcke fändrickar, skryta med mitt mod innan jag kommit att höra skotten. Den dunder- och blixt-förande boken är hittils osedd i Upsala, men jag väntar att snart få se den. Derefter skall jag taga mitt beslut att antingen sträcka gewär eller ytterligare förfäkta framtidens rätt att ej blifwa upäten af den glupska nutiden. — Visserligen kunde det befrämja odugliga Skånska Herremäns aptit och sömn, samt deraf beroende trefnad, om de finge öfverflytta på Staten sina spelskulder, äfwensom det kunde vara behagligt för åtskilliga förslagsmakare att få infördt ett lånesystem, som skulle underlätta verkställigheten af deras försök att olämpligen *efterapa* Ryska, Preussiska, Engelska och Franska inrättningar — ty af originalitet äfwen i oförstånd äro vi ej mera mäktiga. Man torde likwäl få swårt att genomdrifwa statsskuldsättningsplanen i den vidd som Herrar M. B. och C. A. A. yrkat. Principiis obstare har jag emedlertid ansett vara af någon vigt och derföre skref jag den varnande Recensionen.

En annan för flera månader sedan börjad granskning af Björnstjernas digra arbete om *beskattningens grunder* [159]) skulle snart hafwa varit att läsa i Litteratur Föreningens Tidning eller i Skan-

dia, om jag icke, efter Recensionen af Leopolds arbeten, funnit mig böra undvika att genom vidare bidrag till dessa Tidskrifter ådraga mig anseendet af att vara en med-phosphorist. Varsamhet i detta afseende finner jag så mycket nödigare som jag *ännu* är bosatt i Upsala (hvarifrån jag dock gerna skulle numera flytta på Landet) samt under flera år vänskapligen umgåtts med Atterbom. Detta umgänge är ej heller nu afbrutet, ty den som känner honom såsom enskild man kan ej bli ond på honom för mera än ett ögonblick, eller tillräkna hans hvardagsvilja Kollersprången af hans ostyriga penna. Jag har blott med märkbar sorgfällighet afvändt mina få samtal med honom under de sista veckorna ifrån Litteratur Tidningen och den ifrågawarande Recensionen. Geijer åter har en gång i flera vänners närwaro förehållit honom hans ofog. Det ogillas, så vidt jag kunnat erfara, äfwen här allmänneligen. På listan öfver Litteratur Föreningens Ledamöter lära några betydande namn af de härwarande komma att saknas. För min del har jag, som önskar anstaltens bestånd, lämnat därtill min afgift, men anonymt. På ett fogligt sätt har jag låtit Sekreteraren veta att jag, i följd af mina äldre särskilda förbindelser, ej kan vara medlem af en Förening i hwars Tidning Leopolds minne blifwit efter mitt omdöme orättvisligen skymfadt. Denna samvetsgrannhet må kunna anses öfwerdrifwin, men jag tror den åligga och anstå mig, boende här och lefwande med de fordna nu åter upvaknade Phosphoristerna. De må nämnas pluraliter ty de äro väl ännu twå, Atterbom och Palmblad. Dock vet jag icke om den sednare, som jag sällan ser, gillar den förres spärrridning mot en försonad fiendes grafhög. Jag förmodar det blott.

Om det oädla i anfallet borde meningarna icke kunna vara delade. Men dessutom finner jag Resensionen vara ett fuskarewerk, ingalunda värdigt en nu varande Philosopiæ och en blifwande Æsthetices Professor. Den lärer ock vara skrifwen mestadels i hast och under brist på rådrum att öfverse och rätta. Med Litteratur Tidningen har det gått som jag genast spådde, när man under stora löften började företaget utan att hafwa något förlag af artiklar att der använda. Ofta har man måst skrifwa sådana i fläng, och så lärer ock förhållandet hafwa varit med den Atterbomska stridskriften. Den öfverflödar af oriktiga uppgifter [160]), som man ej borde hafva att vänta af en Professor med Atterboms lärdomsrykte och anspråk derpå. — När man läst Boethii första Lärobok [161]), innan han öfvergick til Kantianismen, måste man miss-

tänka någon okunnighet derom hos den, som räknar honom till en ädlare class af sensualister (i philosophisk bemärkelse). Denna bok var ingenting annat, än en ordnad framställning af Helvetii crassa läror. De numera ganska öfwerflödigt uprepade beskyllningarna mot Encyclopedisterna för Atheism kunna passa in i en Students Chrior; men en Philosophie Professor borde dock veta att göra skillnad emellan Gudsförnekelse och förnekelse af en viss uppenbarad Religions trosläror. Voltaire och d'Alembert, twenne Encyclopedismens hufwudmän, voro Ochristne men, efter deras skrifter, ingalunda Atheister. Den förre bewiste på sitt sätt i flerfaldiga arbeten (deribland i en liten vederläggning af boken *Systeme de la Nature)* Guds existens; den sednare, just i dess *discours préliminire de l'Encyclopedie* sade uttryckligen, att man, för att förklara huru hos menniskan kropp och själ bero af hvarandra och samverka, måste antaga »Une intelligence toute-puissante à qui nous devons ce que nous sommes & qui exige par consequent notre culte; son existence pour etre reconnus *n'aurait besoin que de notre sentiment interieur* quand même le temoignage universel des autres hommes & celui de la nature entière ne s'y joindraient pas.» På ett annat ställe i samma inledning till Encyclopedien erkänner d'Alembert nödvändigheten af en uppenbarelse. Voro Fichte och Schelling, åtmindstone i deras äldre skrifter, mindre Atheister? Jag är ej en anhängare af Encyclopedisterna, men jag fordrar att en Professor bör grunda sin fördömelse af dem på någon kännedom af deras arbeten och ej tillägga dem collectivt meningar, som de förnämste bland dem rakt motsagt. Nå! den djekenaktiga noten om *Madamerna* Dudeffant d'Espinasse (som nb. ej var Madame) &c. och qvickheten om hårfrisörens jämnlikhet i Atheisme med sådana Madamer som han friserade!!! Skulle man hafwa wäntat sådant af *Professor* Atterbom? Men när han råkar bestiga sin phosphoristiska käpphäst skenar denna med honom tillbaka till hans första studentår, och han blir då fördjeknad. Detta röjer sig ännu mera i det vämjeliga skrytet öfwer de phosphoristiska gossarnas ridt till de Tyska *Lustgårdarne* hvarifrån de hemkommit med förut i Sverige icke sporda underrättelser [162]). Den Tyska litteraturen i alla dess grenar var likwäl känd i Sverige — måhända mera allmänt än nu — på 1790-talet och framgent intill dess kriget så afbröt alla communicationer, att Hamb. Correspondent blef en sällsamhet. Jag, den tiden en yngling utan litterär bestämmelse, hade läst och ägde mästarewerken af Wieland, Gœthe, Schiller etc.

etc. etc. innan Atterbom och hans samtida ännu kunde mera än stafwa Svenska. Silfwerstolpe och efter honom Wiborg införskrefwo, utan särskilda requisitioner, Tyska böcker, dem man nu sällan finner i någon boklåda. Så eger jag från den tiden t. ex. Wielands Sämtl. Werke, uti 32:dra vol. hvaraf, tryckt 1799, finnes tecknadt namnet *Hans Hjerta*, hvilken dog i Juni 1800. De flesta unga flickor ibland mina bekanta i Stockholm läste på 1790-talet Tyska. Min första hustru deribland kunde nästan utantill Schillers Tragedier, och titlarna på mina flesta böcker af Tysklands yppersta Skalder äro skrifna af hennes hand. — När jag, redan Protocolls Secreterare, vistades under hela höst Terminen 1796 här i Upsala, fann jag här inrättadt et Läsesällskap, som höll de bästa Tyska Tidskrifter. Den Jenaiska Allgem. Litt. Zeitung träffades vid samma tid i flera landsorter. Det bästa bewiset i öfrigt att Tysklands sköna litteratur var känd i Swerige före 1810, är framgången af det kort derefter började företaget af Bruzelius och Leffler att utgifwa ett eftertryck af de Tyska Classikerna[163]) till Svenska allmänhetens tjenst. Det hade säkerligen icke riktat dem om de till afnämare endast haft att påräkna några Östgöthska Studenter. *Lustgårdarna*, till hwilka kriget under några år stängt ingången, voro främmande för dem, men ej för oss äldre någorlunda bildade Svenskar. Såsom andre *badauds* förwånade de sig öfwer allt det vackra eller prålande som de fingo se och i sin okunnighet trodde sig hafwa uptächt. Detta kunde ursägtas deras ungdom; men af den *man*, för hvilken en Æstetisk Profession skall här inrättas, har man rätt att fordra någon kännedom af fäderneslandets culturhistoria åtminstone för den tidrymd innom hwilken han sjelf är född och upfostrad. Likaledes borde han veta att på det af honom benämnda *sandfältet* växte up, under tiden ifrån Kellgrens död intill phosphorismens välsignade födelse, en mängd alster af oförgänglig skönhet: Oxenstjernas, Franzéns, Wallins, äfwen de första ibland Tegnérs o. s. v. Att göra Kellgrens *död* till epokbestämmande händelse är något alldeles ohistoriskt. Väl har jag läst hos Hammarsköld att »sålänge Kellgren lefde hade Leopold rent af intet anseende hos Allmänheten». Men sjelf i verlden redan då vet jag att ännu under Kellgrens sista år tillerkände denna större allmänhet Konungadömet i Witterhet åt Leopold. Ganska få voro de, som icke medgåfwo att denne i snille var Kellgren vida öfwerlägsen. Jag var en deribland och påminner mig många disputer härom, äfwen med en och annan af Kellgrens närmaste personliga

Vänner, föga bekanta deremot med Leopolds person. Om jag räknade för ära att hafwa tillhört en opposition mot den då rådande Hof- och Stads-tonen, att uphöja den sednare på den förras förnedring, så skulle jag, jämte ett litet côterie, kunna göra anspråk derpå, mycket äldre än phosphoristernas. Men jag trodde förtjusningen öfwer Kellgrens *nya Skapelse* kunna förenas med känslan för det majestätliga i Leopolds sånger, i hvilka vår tid endast vill finna rhetorisk stål eller pompa diaboli, allt efter som majestätföraktande sluskighet eller käringaktigt bigotterie bestämmer fördömelsen.

När Atterbom erkände Leopolds jämlikhet med Pope, hade han sig troligen icke bekant huru högt den sistnämndes förtjänst och ära blifwit upskattade af en Engelsk Phosphorist, namnkunnigare än någon af våra Svenska. Byron tillerkände främsta rummet ibland sitt Lands poeter åt Pope, benämnd af vår Hammarsköld »den eländige». Då han i ett bref af 1821 till Bokhandlaren Murray yttrade sin ovilja öfwer några försök att nedsätta Popes värde, skref han: »The attempt of the poetical populace of the present day to obtain an ostracism against Pope is as easily accounted for as the Athenian's shell against Aristides; they are tired of hearing him always called: *the Just*. They are also figthing for life, for if he maintains his station, they will reach their own by falling. They have raised a mosqué by the side of a Grecian Temple of the purest architecture; and more barbarous than the barbarians they are not contented with their own grotesque edifice, unless they destroy the prior and purely beautiful fabric, which preceded and which shames them and theirs for ever and ever. I shall bee told that amongst those I *have been* (or it may be, still *am*) conspicuous — true, and I am ashamed of it. I *have* been amongst the builders of this Babel, attended by a confusion of tongues, but *never* amongst the curious destroyers of the classic temple of our predecessor. I hade loved and honored the fame and name of that illustrious and unrivalled man, far more than my own paltry renown and the trashy jingle of the crowd of »Schools» and upstarts, who pretend to rival or even surpass him. Sooner than a single leaf should be torn from his laurel, it were better that all, which these men, and that I, as one of their set, have ever written, should.

Line trunks, clothe spice, or, fluttering in a row
Befringe the rails of Bedlam or Soho».

Så tänker och skrifwer en Engelsman och en Lord. I en sådan anda hade Atterbom bordt skrifwa sin Recension af den döde Leopolds arbeten. Men, ty värr, han har ej ett Engelskt sinne och hans högfärd är motsatsen af en Lords.

Men nog i detta ledsamma ämne. Det gör mig innerligen ondt att den i sig sjelf fromme, men af sin småaktiga egenkärlek så lätt hänförde Atterbom skolat så blottställa sig å nyo för rättvis fördömelse af hwarje ädelt sinnad menniska samt tillika så oskickligen utföra sitt öfwerdåd. Man har sagt mig att i Journalen, som jag numera ej har tillfälle att läsa, skall vara införd en skarp vederläggning af Recensionen[164]). Sannolikt kan Atterbom ej återhålla sig från en bitter Replik och det så länge hämmade kriget bryter då ut igen med ömsesidig ilska.

Ditt bref til Adlersparre[165]) återföljer härjämte. Jag har läst det med mycket nöje. Att det icke återhållit vidare utgifning af förtroliga bref är ett nytt bewis på tidens lynne.

Min Son med hustru afreste till Westerås för några dagar sedan. Min hustru ber mig helsa Dig hjertligen.

Din
Tillgifne Wän
Hans Järta.

P. S. Jag behöfwer ej begära att detta bref må blifwa oss emellan. Blott önskar jag att Du må, der det kan behöfwas, låta vederbörande af Academien veta att jag äfwensom Geijer ingalunda gilla den Atterbomska Recensionen. —

Stockholm den 4 Mars 1834.

Det är sannerligen ej *otacksamhet*, men fortfarande *sjuklighet*, som förhindrat mig, att besvara Ditt sista bref, min bästa Bror! hvaruti mer än *ett* ämne blifvit på så tillfredsställande sätt afhandladt. Mycket ämnade jag i anledning deraf meddela, men mina alltjemt sömnlösa nätter, med dertill hörande bröstkramp och nerfskakningar göra mig hela dagen igenom oduglig till allt slags eget arbete, och jag tackar ändå Gud! att jag åtminstone oafbrutit kan läsa, grubbla och drömma öfver allahanda föremål, som väcka min uppmärksamhet.

Dertill hörde i senaste tiden förnämligast *Agardhs bok*, och det är öfver denna som jag ej längre kan uppskjuta att orda litet. Du har nu, som jag förmodar, läst och begrundat densamma, och jag skulle ogerna se, att Du lemnade den *utan svar*. Ej för *Din* skull, — *Du* är och blir i alla fall *den* Du är; men *saken* sjelf synes mig i detta ögonblick af större vigt än nånsin. Du kan näppeligen föreställa dig hvilken betydande *Allmänhet* A. genast tillvunnit sig genom sina *folksbehagliga* löften om allmän *välmåga* och *rikedom* — blott genom *ny gäld*. Hvar och en har länge funnit sig obelåten med den *gamla*, som hade den olägenheten, att dock sluteligen böra *betalas*, och att den ofta kunde ge anledning till *utmätning* och dylika ohöfligheter. Allt sådant skulle nu först drabba *framtiden*, och den bryr sig *fan* om. Jag vet ej, om Du påminner dig en *talare* vid början af Franska hvälfningen, som ganska allvarsamt utropade: »On prétend, qu'il faut faire des sacrifices pour la *posterité!* — La *posterité!* toujours la *posterité!!* Je *voudrois bien savoir ce que la posterité a fait pour nous.*» — *Så* tänkes här nu också temmeligen allmänt. A. *uppbäres* af alla *Lånsökare* bland våra 4 stånd, och *deras* antal är långt större, än hela härvarande massan af Riksens ständer. Han helsas såsom en verkelig *frälsare*, »den der tagit våra skulder på sig», och firas af de penninglystne ungefär med samma svärmeri, »som *Law fordom i Frankrike.*» En jemförelse, den Frih. *Nordin*[166]) i går aftons fann högst *obillig*. »Den enas förslag hade gått ut derpå, att *förstöra* ett lands drätselverk, den andras att *frälsa och i ordning ställa* detsamma». — Jag invände häremot: att *Laws* plan *på papperet* hade varit ingenting mindre än oklok och riksförderfvelig; tvertom nära beslägtad med Englands blott sednare vidtagna åtgärder; men att dess förhastade och öfverdrifna *verkställande* i *Frankrike!* vållat oberäkneliga olyckor. »Ni medger då», sade han, »att allt ankommer på ett *klokt* begagnande af *riktiga grundsatser*, och detta *beror ju af oss.*» — Jag svarade blott skämtande: »Låt den *Engelska Statslånsläran* i *begreppet* vara riktig och sann, så är derigenom ännu ej bevist, att *vi* med henne kunna, eller böra ingå ett lyckligt giftermål. Aflad och uppfostrad af den feta *John Bull*, och gödd med *pudding* och *Porter*, torde *Hon* näppeligen trifvas och frodas i *Smålen*, huru vänligt och smickrande hon der också må inbjudas på en — *sup* och *Knäckebröd*. Det är i synnerhet hennes *rese-* och flyttningskostnader som skrämma *mig.*» — »Will Ni då», fortfor min Friherre, »att alla främmande länders framsteg till väl-

stånd och förkofran skola för oss vara utan all nytta? att vi alltjemt skola stå på samma punkt?» — »Ingalunda», svarade jag. »Utan att *stå orörligt* qvar på *en* punkt, tvekar jag blott, att *hoppa* derifrån, med ett så illa beräknadt anlopp, att man störtar i en grop, den man velat öfverspringa, för att hastigare uppnå ett för aflägset mål. — *Frankrike* har oberäkneliga inkomster af sina *vinberg*. Hvarföre anlägga *vi* ej dylika på våra många nakna klippor och obegagnade höjder? *Luftkretsen*, svarar man, gör en stor skillnad emellan dessa bägge länder. — Visserligen! men tror man då väl, att *Sverge* på *Drätselverkets* karta ligger under samma polhöjd som *England?* — Om vi började med, att till oss öfverflytta Stor-Britaniens pålitelighet, tro och redlighet i alla penningeförhandlingar med utländningar eller inhemske, i synnerhet man och man emellan, — *då* skulle ett par millioner *inrikes gäld* hos mig ej väcka minsta bekymmer. Men att blott en fördubblad *lätthet att få låna* skulle på en gång göra *oss* hushållsaktigare, försigtigare, mindre lättsinniga och mera samvetsgranna att uppfylla våra förbindelser i penningevägen — derom kan *jag*, ty värr, ej så hastigt öfvertygas. — »Bedömmer Ni inte vår osedlighet i detta afseende allt för strängt? Visserligen har man *hittills* ofta varit mindre grannlaga; men hvarifrån hänskrifver det sig? Jo, endast ifrån den *hemlighets-slöja*, som kastades öfver Bankens verkeliga tillstånd. Nu, sedan detta ligger öppet för hvarje medborgares ögon, *låter allt sådant ej mer tänka sig.*» — »Jag vet, icke, Herr Baron! om vi mena alldeles samma sak med hvad vi begge kalla brist på *grannlagenhet*. *Jag* förebrår denna åt det »*allmänna tänkesättet*», alldeles oberoende af Bankens *offentlighet*. Hvad hade Bankoslöjan att göra med Riksens Ständers beslut 1809, att först innehålla räntan af Statsskulden, sedermera blott betala en del af den samma; att med silfversedlarnes förvandling till dåligt pappersmynt bedraga egna medborgare — utan någon annan upptänkelig rättsgrund än den: »Sic *volo*, sic *jubeo;* stat pro ratione *voluntas?*» etc. — Här blefvo vi störde, och dervid förlorar Du ingenting. Jag har anfört denna samtals-bit, endast för att visa, huru de *Rådande* betrakta och *gynna* de *frisinniga åsigter*, som A:s bok sökt göra allmänt gällande. Det är besynnerligt nog, när han säger: »att Du lätteligen vinner bifall, *emedan Du försvarar en allmän fördom.*» I detta ögonblick är det väl *han* och ingen ann, som hyllar en *allrådande vidskepelse.*» Likaså förebrår han dig, att hafva skrifvit en *för lång granskning* öfver en *liten* skrift, och nu ger han oss en *tjock bok* till svar.

Det ledsamma härvid är, att ingen synes veta *hvad Du har sagt.* Upsala-tidningen hålles här af *några*, läses nästan af *ingen;* icke ens af de så kallade *Lärda. Lånsökarne*, (så vill jag förkortnings-vis kalla det Agardhska partiet), tror sig ej behöfva uppsöka de i fråga varande Tidningsbladen, »ty A. har ju anfört och tillbörligen vederlagt *alla* dina satser. Hela din lära är ju ingenting annat än salig *Dumboms;* och den känne vi ju alle.» —

Således *får* »*Brutus ej sofva*», om han af den tacksamma *framtiden* vill helsas för den »*sista Romare.*» Men högeligen skulle jag önska att *Ditt svar* må tryckas som en *egen skrift;* innehållande 1) Den i fråga varande granskningen ur Litteratur Tidningen. 2) Din nyaste Anti-Agardh, och 3) din granskning af Björnstjernas beskattningssystem, som redan är utarbetad, men ej tryckt. — Utkommer detta ännu under Riksdagens *smekmånader* — som väl torde räcka till hösten — så lofvar jag Dig en god afsättning; ty blott såsom en qvick och snillrik stridsskrift skulle det köpas af många. Man kan också vara säker, att inom ett par månader den Kungliga Svenska afunden åter skall blifva glad, att få något *emot A.* som då redan alltförlänge blifvit berömd. Gud låte Dig bara ha håg och helsa nog, till denna envigeskamp; ty jag inser ganska väl att det fordras nästan en lika så tjock bok som A:s för att återställa de satser uti sitt rätta skick, som han med onekelig skicklighet sökt sammanblanda. Sade han mig dock sjelf i anledning af några dit träffande anmärkningar: »Men i denna boken får Du ej taga allt *efter bokstafven.* Det är ju en *stridsskrift*, således bör Du ju skilja emellan hvad som är sträng *logik*, *dialektik*, och *Sofistik*, om Du vill.» — (Detta dock *under 4 ögon*, som det naturligt vis också sades.) —

Under brinnande Riksdag torde Du väl också förvänta några underrättelser om *Landets fäder* och *vise.* Men min olyckliga sjuklighet låter mig sällan, eller aldrig uppfylla mitt *lagstiftarekall* på Riddarhuset, utan håller mig fången inom mina ensliga rum, der jag så godt jag förmår söker begagna tiden med läsning och genomforskning af mindre medborgerliga föremål. Vid sjelfva lifvets afton återstår för mig ännu så mycket i tankens och vetenskapernas verld, hvarpå jag ville ha reda här i lifvet, för att ej som en alldeles omogen djekne förflyttas till *Evighetens*, — som jag hoppas: *förklarade Upsala.*

Hvad skall jag då berätta om dessa *Småvettets* och *frisinnighetens* oroliga vapenöfningar? *Fontenelle* sade på sin tid: »Je deteste

la *guerre, parce qu'elle gâte la conversation*», — och så säger jag också vanligt vis om våra *Riksdagar*. Hvem skulle ej vilja tala öfver många för menniskan och medborgaren lika vigtiga ämnen, om det blott vore möjligt att finna en samtalare, som ej vid första ordbytet råkade i *feberyra?* Öfver allt stå personliga *partimeningar* beväpnade mot hvarann, äfven vid de obetydeligaste frågor. För en *grundsats*, för något, som liknar ett oväldigt *sannings-begär*, har ingen af de stridande någon deltagande uppmärksamhet. Endast för *sin halfmening*, eller sitt *infall*, kämpar, eller riktigare, *skriker* en hvar med en häftighet, som gällde det till det minsta det *eviga lifvet*, eller ett *Bankolån — utan ränta*, och som vore motståndaren en lömsk frihetsmördare, eller en hotande — *björn*. Dertill kommer öfverallt detta prydliga påfågels-*Jag*, som *i tal* framskrikes ur språkrör, i *skrift* alltjemt tecknas med Anglosaxiska bokstäfver, utan afseende på dess platta och hvardagliga innehåll. Bör då den Vise ej *tiga?* den öfverlägsne *småle?*

Finner Du då ej ursäktligt, om jag öfverlemnar Riksdagen åt *Landtmarskalken*[167]), och honom sjelf åt sin af ingen missunnade *Ära*. Någon särdeles behållning af Landtmarskalkens sluga beräkningar, lär Konungen sjelf väl ej hafva åsyftat, då han dertill utnämde — ordföranden i *Sparbanken*, der, som bekant, blott *små summor* insättas och uttagas. Af detta val blefvo *alla*, Statsråden med inberäknade, så öfverraskade, att man på torg och gator, och hvar man råkades, frågade hvarann: »*Men hur skall det gå?*» — »Mycket bra!» svarade någon, ty allting *går* hos oss; det *dåliga* ofta bäst, emedan det har så många vänner, och gerna understödjes af alla *medelmåttans* rödhalsade frimurare.» Hans Exellens sjelf förklarade helt menlöst: »att han ansåge detta *för ett mindre lyckligt val.*» Onekeligen det *minsta* och det *bästa* som derom kan sägas. — »*Detta* tillade han med synbar rörelse, hade han sjelf sagt Konungen, och ***knäböjande!*** undanbett sig en befattning, den han ej trodde *sig vuxen!!* Men förgäfves!» — Om *så* är, har Hans Majestät kanske omedvetande, handlat emot 16 § Reg. F. hvaruti Han utlofvat, »att ingens *samvete tvinga*, eller tvinga låta;» ty en *samvetssak* synes det *mig* åtminstone, att emottaga ett förtroendeuppdrag, hvartill man sjelf finner sig oduglig. — Emedlertid är och förblifver Hans Exellens alltid den samme. Obetydlig på den mest upphöjda plats, synes han mer en förnäm *åskådare*, än en kraftfull *ledare* af den osammanhängande riddaremassan. Denna förbiser likväl med ett slags axelryckande skonsamhet den *gamle nybegynnarens* mång-

faldiga misstag; och vi hoppas, att hans *styrmans-skicklighet* ej genom oförutsedda stormar må sättas på några betänkligare prof. Ännu lemna Riksdagsgöromålen honom tid nog öfrig till *Amaranten*, etc. och till deltagande uti alla våra lysande sällskapsföreningar. Till och med hans *medborgerliga* Gästgifvare på Norr och Söder, *Hartmans*, *Demanders* m. m. njuta den tillfreds-ställelsen att vid sina svigtande middagsbord få dricka den *närvarande* Frimurarebroderns skål; ej litet högfärdige deröfver, att för första gången inom sina hus få herbergera den vördnadsbjudande *Landtmarskalksstafven.* Af allt detta är klart, att Hans Exellens nu, som förr, i *det yttre* ej saknar någon ting annat än *hållning* och *värdighet;* och hans gamla vänner kunna tillika vara öfvertygade, att hans *snille* genom denna upphöjning icke heller undergått någon förändring. — »Vare detta nog sagdt om menniskan» — och Landtmarskalken! Att Svenska Kyrkans *Öfverherde*[168]) i början befann sig uti nog spända förhållanden med sina *får*, känner Du väl redan. Det värsta var, att han derigenom sattes på förknappning i anseende till den hittills vanliga utfodringen. Småningom lär man hafva kommit till en ömsesidig, för de *allmänna* ärenden nyttig jemkning, men Erkebiskoppens *enskilta* inflytelse på dem torde dock ej vara öfvervägande. Hvad i alla fall ej återställes på gamla foten är den, kanske, påräknade behållningen af *taffelpenningarne.* Men i samma ömkeliga belägenhet befinner sig ju äfven Landtmarskalken, och alla de torftiga Herrar af Ridderskapet och Adeln, som hittills njutit *fribröd* på aftonklubben. —

I allmänhet synes mig Riddarhuset denna gången något *blekt.* Skuggbrytningarne äro mera *grå* än mörka, hafva åtminstone hittills ej hunnit sammansmälta till betydliga *massor.* — Det egenteliga motståndet införväntas, som man fruktar, ifrån *Borgarståndet*, hvilkets plötsligt uppvaknade sjelfständighet esomoftast skall sättas i rörelse af *frisinniga* nerfskakningar. De kittslige af *Bönderne* beställa sina sockenpredikningar ifrån — *gillstugan*, der den beryktade St. Simonisten Gustaf Hjerta[169]) använder sitt ofrivilliga lugn att väcka en orolig verksamhet hos sina fordna lärjungar.

På Riddarhuset ha tvänne väldiga stämmor tystnat — Grefve *Schwerins*,[170]) som är döende, och väl näppeligen öfverlefver denna Riksdagen, och Friherre *Ankarsvärds*, hvilken denna gången icke ens uttagit sitt inträdes-kort, ehuru han för det närvarande vistas i Staden. Allmänt finner man *nu deras platser tomma;* och det är märkvärdigt nog, att de nu äfven saknas af *dem*, som fordom

så ofta önskat deras frånvaro. »Præfulgebant Cassius et Brutus, quia non visebantur».

Utmärkta snillen ha hos oss ännu ej framskimrat; ehuru *jag* ej är obenägen, att räkna Friherre *Kantzau* [171]) bland dem, som höja sig långt öfver *medelmåttan*, och således *omäteligt* öfver sin salige Herr far, om hvilken dock en så ojäfvig domare, som »his noble Friend», Grefve Engeström [172]) en gång yttrade: »*Den karlen!* hade blifvit en *riktig Statsman* om han tidigt kommit in uti de *högre Embeten!!*» — Törhända hade någon sagt det samma om Hans Exellens i fall han aldrig kommit ur de *lägsta tjenstebefattningarne.* —

Kammarherrn Rosenblad [173]) — St. *Bernard* nemligen, ty vi ha ännu En *brorson* på Riddarhuset — förenar både kunskaper och gåfvor, men är dock mer än ofta långtrådig och obehaglig, både på bänken, och i umgänge.

Roligt nog är ett samtal, som nyligen ägde rum emellan hans höga farbror och Grefve Axel Rosen. — »Känner Herr Grefven — *Bernhard Rosenblad?*» — »Ja visst; hvem känner inte honom.» — »*Herre!* tro mig: det är det *största Statsmanshufvud Sverge nu äger.*» — — Ja, Ja, *det* kan väl vara. — Är det då icke *obegripeligt*, — jag säger *blott obegripeligt;* jag kunde, kanske, nyttja ett starkare uttryck; men är det ej *åtminstone* obegripeligt, att *Han* icke kommit i *något utskott?*» — Nå! sådant händer väl ibland; *jag* har icke heller denna gången blifvit invald någonstädes; — hvarpå Hans Exellens med stegrad öfvertygelse, »att *blodet är tjockare* än *vattnet*», helt menlöst utropade: »*Ja! det är en förbannad skillnad!*» —

Den höga *Farbrodern* sjelf har verkeligen *fallit trappan uppföre*, då han utnämdes till Rättvisans högsta vårdare. Han misstänkes nu för ett genom ålderdomen fullmognadt begär efter ett slags *Påfvelikt envälde* i verldsliga ting, utöfvad genom renläriga Kardinaler inom *oberäkneliga slägtförbindelser*, der inga »*förbudna leder*» erkännas, och hvilka i *biktstolarne* understödjas af andra lika böjliga lagskipnings-verktyg. Derigenom i synnerhet skall den *Protestantiska* Kyrkans förtroende till högsta domstolen, såväl som til Hofrätten, ha blifvit så allmänt försvagadt, att Friherre *Kantzau* redan på Riddarhuset vågat omnämna »den *missaktning, hvaruti dommarmakten* småningom *fallit.*» Äfven å *högsta ort* skal *Justits-Ministerns* Embetes-myndighet och personliga inflytelse synbarligen ha blifvit minskad, sedan *Poppius* inträdt uti Statsrådet. Denne sednare, åtminstone lika *laglärd* och sjelfständig, som Hans Exel-

lens, och för det närvarande långt kraftfullare *Regerings-Adjutant*, står särdeles väl hos Konungen, hvilken genom *denna ynnest* ej ogerna ger sig en anstrykning af *det* slags *tidsenlig* frisinnighet, för hvilken ju de *ofrälse* böra hålla honom räkning. *Smider* nu vår vän P. driftigt och jemt *medan jernet* är *varmt*, så torde *hans egendomliga*, på sätt och vis blott *upp och ner vända fåfänga* snart nog vinna *den* seger, att såsom den *förste* af Rikets *ofrälse Herrar och Serafer*, med bibehållet *Adelsförakt* få *nedblicka* på *dem* af sina embetsbröder, som ej, utan bränmärke af hög börd uppnått samma lysande värdigheter. — Du ser, att jag slutar med en smickrande släng åt Din egen sidoslägt, för att muta Din skonsamhet i anseende till detta långa, tråkiga Bihang till våra tryckta Riksdagstidningar. —

Om *myntbestämningen* och *silfverutvexlingen* torde bli mycket att orda — *några* år *härefter*, när den kommit i *full*, eller i *ful* gång. Under närvarande förhållanden äro öfver *detta* ämne *tankarne* friare än *orden*, om man ej vill stångas med all den *hornboskap*, hvaraf man omgifves till höger och venster. Redan vid sista Riksdagen hade *jag* i enskilta samqväm någon gång vågat små anmärkningar, ej så väl emot *saken*, som emot *tillställningarna* och tomheten af vissa beräkningar. När det nu på Riddarhuset kom till lottkastning med slutna sedlar, nalkades mig sjelfva *Dankwardt* [174]), med vänlig, dock *myndig*, eller kanske också *omyndig* åtvarning: »I dag får *Ni inte* rösta.» — »Huru då? — »Jo, vi *veta* ju alla huru Ni *tänker* öfver denna vigtiga fråga.» — »*Så* lycklig är *jag* ej med *Er;* ty nog *vet* jag, *huru* Ni *röstar*, men sannerligen ej, huru ni tänker i ämnet.» —

Min vänskapsfulla vördnad till Fru *Järta*, lika som till min trogna Beskyddarinna Fru *Geijer*, till den här efterlängtade *Landshöfdingskan*, till den skönlockiga Fru *Atterbom*, samt mångfaldiga helsningar till de *välgifta männer* af min bekantskap — till *Geijer* i synnerhet, nästan, som vore han — sin egen *Fru*. — Till Dig sjelf rätt *hjerteliga* — ifrån *Valerius* [175]).

Med högaktning och oföränderlig tillgifvenhet

Din trofaste

v. B.

Den 11 Juli 1835.

Som Du i går aftons med knifven på strupen riktade min uppmärksamhet så nära på min sal. hädanfärd, att jag genast vid hemkomsten började tänka på mina afskedskort ifrån detta verldsliga, så tillsänder jag dig härhos, min bästa Vän! mitt utkast till det i fråga varande gåfvobrefvet. Det är, hoppas jag, ej för vidlyftigt, eller skrytsamt, hvad jag ännu mera hatar.

Det är skrifvet på brutet papper, och anhåller jag ödmjukast det Du på den tomma sidan täcktes göra de anmärkningar och rättelser, som torde finnas behöfliga.

För öfrigt meddelar jag det endast åt *Dig enskilt*, ej såsom en *pièce justificative,* den Schröder ej skulle underlåta att vid fortsättningen af sin meritlista införa uti en ny upplaga af *Konversations-Lexikon*[176]). Emedlertid finner Du, att fabeln om *hans* segrande vältalighet *här* redan blifvit motsagd, innan jag fick läsa i tryck, att förtjensten af denna gåfva vore Schröders, icke *min;* ty denna skrift uppsattes redan i fjol af tillbörlig vördnad för Koleran.

Om Du hedrar dessa blad med egenhändiga anmärkningar, så kunna de tillika anses såsom en *autograf* af den berömda *Järta* och öka denna delen af mina Samlingar. Behåll dem emedlertid till dess vi råkas.

Min vördnad till Fru J.

Totus tuus

v. B.

Stockholm den 8 Septbr. 1835.

Jag hade längesedan bort lyckönska Dig, min egen Vän! till *arfvet* efter Stjerneld[177]); och tillika låta Dig veta, *när* utbetalningen börjar. Men Vederbörande på stället äro ej klokare än jag, och den yngre Stjerneld, som har den egenteliga befattningen dermed, är ej i staden. Sannolikt har Du i år ej mer att förvänta, än 50 Rdr.B. för fjerde qvartalet. Sedermera utbetalas 100 hvarje halft år. Denna summa är väl obetydlig för de genom andra inkomster bättre gödda Kommendörer, men för oss begge är den ej att förakta, och min Biblioteks-Kassa förekommer mig helt rik sedan i fjol. Lyckligtvis är detta en inkomst, den Riksens Ständer ej kunna komma åt, om också vid den nya representationen alla Riddare skulle indragas. Af sjelfva revisorerne hade *vi* ej haft att frukta något, om också *Petré*[178]) ej svikit fosterlandets på honom byggda förhoppningar. Som Du, under Ditt sednare vistande härstädes, onekeligen haft *mera* del uti det sluteliga öfverlemnandet af mitt gåfvobref till Upsala Akademi, än den lärde mannen, som enligt det nyaste Konversations-Lexikon, »egenteligen *öfvertalat mig* till denna frikostighet», så torde det vara i sin ordning, att jag meddelar Dig uti hvilket skick saken för det närvarande befinner sig, då Du annars kunde tro, att jag sedermera ångrat mig, eller åtminstone tills vidare låtit det redan utfärdade och bevittnade Dokumentet *hvila*. Till min ursägt bilägger jag således här 2:ne afskrifter, hvaraf inhämtas, att dröjsmålet icke kan läggas mig till last. Genast efter Kron-Prinsens återkomst, skickade jag Originalerne häraf till Tanström[179]), åtföljde af en egen skrifvelse till honom, på det han ej skulle tro, att jag besvärade honom med ett *tiggarbref*. Min förhoppning, att öfver dessa pappers emottagande erhålla åtminstone ett *skriftligt qvittens,* ansåg jag, i min enfaldighet, ej för särdeles djerf; men äfven häruti hade jag uppgjort min räkning utan värden. Änteligen fick jag, af den dertill, ett par veckor sednare, uppmanade Tanström det *munteliga* svar: att KronPrinsen riktigt emottagit mitt paket, *ämnade* öfverlemna det till Konsistorium, och äfven besvara mitt bref; men allt sådant synes åter ha kommit i glömska, och intill denna stund har jag

ej hört ett ord hvarken ifrån H. K. H. eller Dess lika så tillslutne *Universitäts-Råd.*

Du kan lätteligen föreställa Dig, att *jag* ej vidare ämnar *påminna* derom, hvilket skulle se ut, som längtade jag efter en *Kongl. tacksägelse*, den jag verkeligen kan umbära.

»Ohne *Wünsche nach Lohn*, — aber *auch unbelohnt!*» säger Klopstock i en Ode till *Gleim*[180]), i anledning af den sednares lofsånger öfver Fredrik II. af hvilka Hs. Mjt. aldrig tagit någon närmare kännedom.

Emedlertid skulle jag önska att genom Dig få veta: *om* mitt Gåfvobref blifvit öfverlemnadt till Vederbörande i Upsala? Detta är ju det enda vigtiga af saken. I fall *sådant ej skett*, hvilket, kanske, är mera sannolikt, så torde Du meddela hosgående afskrifter till våra dervarande gemensamma Vänner, såsom bevis af min, verkeligen till *handling* öfvergångna goda *vilja*. Sedermera är Du väl så god och återsänder mig dessa blad, af hvilka jag sjelf ej äger någon annan afskrift.

Min vördnad till Din älskvärda Fru, och till Länets — *Styresfru*, om hon råkas.

Oföränderl. Din

v. B.

Upsala den 13 September 1835.

Jag tackar Dig min bästa Bror för Ditt bref af den 8 samt för communicationen af de dermed följande Documenter. Åt dem af wåra vänner som äro i Staden och jag råkat har jag meddelat dem, och alla hafwa med lifligaste tacksamhet emottagit underrättelsen om din verkställda afsigt, att göra Upsala Universitet den *största* skänk som det af någon enskild man erhållit. Jag behåller ännu documenterna för att sända dem i morgon till Geijer, hvilken vistas på Krusenberg[181]).

Ännu har ej gåfwobrefwet hitkommit, och derförinnan kan Consistorium Academicum ej anses äga kännedom deraf samt betyga Dig Universitetets erkänsla. Att Canzlern under så lång tid

det underlåtit samt äfwen fördröjt det vigtiga Documentets öfwerlämnande till *säker* vård är högst förargeligt och förargar oss här alla. Dertill är väl den eländiga Tannström skulden. Han will kanhända skrifwa ett grannt bref i H. K. H. namn, men kommer sig ej för med eller känner sig icke hafwa förmåga till ett sådant Vitterhetsstycke. Jag hoppas dock att han *härifrån* skall få påminnelse att åtmindstone låta Consistorium få gåfwobrefwet och *kunna* tacka derför.

Arfwet efter Stjerneld, om hvilket jag dock icke har någon officiel underrättelse, kommer mig väl till pass. En årlig förökad inkomst af 200 R. betyder mycket för den, som måste räkna på små summor, och ej har lust eller vana att spela om stora.

Här tilldrager sig intet, som förtjenar att berättas. Jag, för min del, lefwer mesta tiden på Bibliotheket ibland Manuscripterna, dem jag önskar att lära känna, såvidt de äga för mig interesse. Geijer tillbringar Sommaren på landet. Du vet att han af Gref Ugglas fått sig uplåten en flygelbyggnad på Krusenberg. Han har sedan min återkomst från Stockholm blott ett par gånger varit inne i Staden. Gustaf Adolphs historia lärer han hafwa färdig, och den skall utgöra ett 3:dje band af hans arbete, samt utkomma i höst[182]).

Många hjertliga helsningar från min hustru.

Din tillgifne Wän
Hans Järta.

Stockholm den 18 Septbr. 1835.

Tusen tack för Ditt bref af d. 13. min bästa Bror! hvilket jag emottog på samma dag, som den här vidfogade skrifvelsen från KronPrinsen. Dermed synes nu de Dig nyligen meddelade Handlingarne vara fullständiga, och jag torde framdeles få dem på en gång återsände. Som H. K. H:s bref är tecknadt den *30. August*, ehuru det ej framkom förr än den *15.* Septbr. så finner jag deraf, att vi ganska obilligt beklaga oss öfver den långsamma postgången emellan Stockholm och landsorterna, då det i sjelfva hufvudstaden behöfs 14 dar, för att tillryggalägga vägen emellan slottet och Trädgårdsgatan. — Huru vida gåfvobrefvet redan blifvit afsändt eller ej, vet jag ännu icke; men Du finner af KronPrinsens skrifvelse åtminstone, att det af H. K. H. *å embetes vägnar blifvit* emottagit, och således inträffar det väl i sinom tid.

Men skulle Du väl ha trott, att detta för mig så smickrande bref gifvit anledning till en ganska ledsam skriftvexling emellan mig och *Statstidningens* Vederbörande? Samma dag jag det fått råkade jag tillfälligtvis Wallmark, som med grann vältalighet *lyckönskade* mig till ett så vackert bref ifrån KronPr. — »Huru känner Ni det?» — »Jo! Herr v. Beskow har genast tillsändt mig detsamma *till skyndsamt införande i Statstidn.*» — Ledsen och förargad svarade jag: att sådant, utan mitt medgifvande aldrig *borde* ske, och att jag uttryckeligen vägrade mitt samtycke dertill. I största förlägenhet stammade han nu fram, huruledes *han* ej vågade motsätta sig en så hög befallning, i synnerhet då han behöfver B. som en af de flitigaste *insändare*. Jag åtog mig då att sjelf afgöra saken med denna sednare. Nog begriper jag, att Beskow af *tryckälskande* kärlek, äfven till sina minsta Snillefoster, haft *enskilta* skäl till detta uppdrag åt W., men jag tyckte, att när fråga vore om ett bref från *KronPr. — till mig* — blott *å embetes* vägnar uppsatt och renskrifvit *af B.* — så skulle dock väl beslutet om dess meddelande åt allmänheten, åtminstone: »gå till *treskiptes*», som lagen säger. Jag skyndade således, att ännu sent på qvällen skrifva till B. »att detta bref med min vilja aldrig finge tryckas. Det låge ju klart för hvars mans ögon, att ej blott

aftonbläddrarne, utan äfven Statstidningens tama läsare derigenom skulle *berättigas*, att sätta denna skrytsamma fåfänga *på min räkning*. Mitt »*bokvurmeri*», skulle derigenom få en ny upplaga i aftonbladet, och af »*mina infall*», skulle detta säkert anses såsom ett af de mindre lyckliga. Det vore visserligen ej en *stor* olycka att förlöjligas i vår råa tids frisinniga dagblad; men en lugn och fridälskande vis blottställde sig dock ej gerna frivilligt för en sådan ledsamhet, och borde icke heller förvänta något dylikt af sina vänner. Jag för min del hade en verkelig afsky för all onödig beröring med våra dagars råa offentlighet», m. m. Olyckligtvis hade B. åter utrest på landet; jag nödgades således nu vända mig till W. — för att med tydliga ord »förbjuda tryckningen, såsom högst otillbörlig, då *jag* nödvändigt dertill bort begära H. K. H:s tillåtelse. Men äfven, om det skulle påstås, att KronPr. sjelf gifvit denna tillåtelse åt *B.*, så ville *jag* personligen åtaga mig allt ansvar för vår gemensamma olydnad».

Änteligen erhöll jag i går aftons svar ifrån W: »att utan mitt samtycke detta vigtiga dokument ej skulle komma att pryda Statstidningen».

Jag hoppas att *Du* gillar — min *granlagenhet*, eller, om Du vill min *feghet* i detta afseende. I så smutsiga gränder, som Aftonbladet och Allehanda, går en förnuftig gerna sakta och försigtigt, och aktar sig att blottställa sina söndagskläder, om man tillfälligtvis fått dem till skänks af sjelfva KronPrinsen.

Helsningar till alla de Våra, och min vördnad till Fru J. Vi ha i går druckit Er skål i Champagne vid en grann middagsmåltid hos Louise[183]), med Fru och fröken Poppius, Skogman, Retzius, Sydow m. flere

Din uppriktigaste

v. B.

Upsala den 22 Sept. 1835.

Jag nyttjar ett godt tillfälle att återsända till Dig, min bästa Bror, de mig meddelade Afskrifterna af handl:n rörande din stora donation. Fullkomligen gillar jag Din granlagenhet att ej vilja låta Kronprinsens bref paradera i Stat Tidningen, för att sedermera förhånas i Aftonbladet. Beskow har likwäl menat wäl med tillsägelsen åt Wallmark. Jag bör ej dölja att jag underrättade honom om Tannströms försumlighet i denna verkligen vigtiga sak, och det war wäl i följd deraf som han, ehuru ej i sådana mål Prinsens Sekreterare, sökte afhjelpa Tannströms fel. Huruvida donationsbrefwet ännu hitkommit vet jag icke, ty jag har på flera dagar ej råkat någon, som kunde äga kunskap derom. Jag twiflar dock att ännu T—m kommit sig för med ett så swårt värf, som att upsätta några rader till Consist:m och, jämte dem, couvertera Documentet.

Hindrad af ett par resande hinner jag ej mera än tillägga hjertliga helsningar från min hustru

Tillgifnast

Järta.

Stockholm den 25 Septembr 1835.

Jag erhöll i går aftons Ditt bref af den 22, min bästa Bror! och tackar för återsändandet af de meddelade Handlingarne. Det fägnar mig, att Du är af min tanke i anseende till min obenägenhet att *genom tidningarne brefvexla med KronPrinsen.* Att Beskow *menat* väl, vill jag ingalunda bestrida; jag tror blott att *min* mening är den *riktigare.* Han svarade mig, »att H. Kgl. Höghet *förmodel. föreställt* sig, att en sådan skänk förtjente en *offentelig* tacksägelse »i sjelfvaste Sverges Statstidning»; — och att han för sin del ansåg detta sätt att gifva allmänheten *del häraf* för det vackraste; och för mera passande, än att låta underrättelsen komma

genom tidningssqvaller. Den skall ju i alla fall snart blifva förkunnad *genom Upsala Korrespondenten*», m. m.

I anledning af denna sednare får jag nu hos Dig vänskapligt anhålla, att Du täcktes så begå, att uti Edra tidningar åtminstone ingen artikel ***ex officio*** må införas; hvarken såsom berättelse, eller såsom tacksägelse. Jag är mer än tillfredsställd af KronPrinsens handbref, och de »*Belobungsschreiben*» jag fått emottaga af Dig, Geijer och Atterbom äro för mig oändeligen mera smickrande än en förnäm spalt uti »*sjelfvaste Sverges Statstidning*».

Beskow slutar sitt bref med *Herders* åberopande af *månen* »er wandelt fort, u. lässt die Hunde bellen».

Men han har ej riktigt anfört Grundtextens verba formalia; ty *så* lyda dessa:

Er ***schweigt*** und wandelt ***ruhig*** fort etc. och just detta »*schweigt*» och »*ruhig*» är i mina ögon det vigtigaste.

Vi lefva nu i *hundarnes* tid; derföre måste *vi tiga*, och i synnerhet ej reta dem, om också med det oskyldigaste läte; annars upphörde de aldrig. Alla menniskor hade dock trott, att *jag sjelf* låtit införa detta bref, och en sådan *fåfänga* hade väl förtjent någon smutskastning från Aftonbladet. Också var jag hufvudsakeligen misslynt deröfver, att man icke ens *frågat*, om jag det önskade. — Jag tyckte ej mycket om att Rector magnificus vid min sista närvaro i Upsala, så *offenteligen* tilltalade mig, såsom den tillkommande, då blott förmodade välgöraren af Upsala Bibl. Men *detta* förklarade jag då såsom en fruktan, att jag möjligtvis kunde förvandlas ifrån *Regeringsråd* till *Justeringsråd*, och att han försigtigtvis velat *taga fasta* på mitt löfte. Men nu är ju i detta afseende ingenting att befara.

Att B. uppsatt KronPr:s. bref lär väl ha varit i sin ordning, emedan det ej var en embetes-skrifvelse, utan ett handbref, men T. torde det väl tillhöra att skicka Dokumentet till Consistorium Acad. —

För öfrigt behöfven I ej att önska min snara hädanfärd; ty Boksamlingen förlorar ej på min sega lifskraft; sedan sista mantalsskrifning i October förl. år har han blifvit ökad med 500 Band!

Min vördnad till Fru J. och helsningar till alla de våra!

Din

v. B.

Anmärkningar och förklaringar.

S. 65: 87. Enligt engelske filosofen Thomas Hobbes' [† 1679] naturrättslära »måste menniskorna ursprungligen tänkas hafva lefvat i ett naturtillstånd, då ingen samhällsordning fans och då en hvar egde rätt till allt», hvaraf följden blef ett »allas krig emot alla».

S. 65: 88. »Tidningsväsendet dess character och tendens», som 1828 utkom på W. Palmblads & C:s tryckeri i Upsala, blef föremål för ett häftigt angrepp i Nya Argus N:o 2 och 3 för d. 7 och 10 jan. 1829. Enligt benäget meddelande af Bibl. L. Bygdén var dess författare kammarrådet Johan Ludvig Neijber [* 1787 † 1854].

S. 66: 89. »Åminnelsetal öfver — — — Johan Gottl. Gahn — — — inför Kongl. Vet. Akad. d. 8 October 1831 — — —» tr. 1832. Det upplästes af sed. arkiatern Erik af Edholm.

S. 66: 90. Järtas 1823 utgifna »Underdånig berättelse om Stora Kopparbergs län» utkom 1826 i ny upplaga.

S 67: 91. »Om ministère och opposition i Sverige. Åsigter af Jan Jansson», som utkom 1831 i tvänne upplagor, hade sannolikt till författare Claës Livijn.

S. 67: 92. »Svenska Minerva» utgafs 1830—48 af I. C. Askelöf.

S. 67: 93. »Svea Rikes Häfder» utkommo 1825.

S. 67: 94. »Samlingar i allmän physik» utgåfvos 1822 af F. W. von Ehrenheim och belönades 1823 med Svenska Akademiens stora prismedalj.

S. 67: 95. Fil. Professoren Erik August Schröder [* 1796 † 1849] g. m. Margareta Charlotta Eichorn [† 1837].

S. 68: 96. J. J. Berzelius var sedan 1818 Vet. Akademiens sekreterare.

S. 68: 97. »Medborgaren» utgafs 1829—32 af J. G. Hjerta. När den i April 1830 indrogs, anmälde sig för uttagande af nytt tillståndsbevis C. H. och A. Anckarsvärd, A. Boije, C. F. Horn och F. Rosenquist af Åkershult.
»Fäderneslandet» utgafs 1831—33 af M. J. Crusenstolpe och »Aftonbladet» grundades 1830 af L. J. Hjerta.

S. 68: 98. Carl Henrik Anckarsvärd [* 1782 † 1865].

S. 68: 99. »Svenska Folkets Historia», I, utkom 1832 samtidigt med den tyska öfversättningen af S. P. Leffler.

S. 69: 100. »Svenska lagfarenhetens utbildning ifrån kon. Gustaf I:s anträde till regeringen intill slutet af det 17:de århundradet» prisbelöntes af K. Vitt. H. och Antiq. Akademien 1832 och trycktes 1838 i dess Handlingars 14 del.

S. 70: 101. B. v. Beskow, som d. 1 Febr. 1831 blifvit teaterdirektör, erhöll på begäran afsked d. 23 Juni 1832. Jmfr C. D. af Wirsén: Minne etc. i Sv. Akad. Handl. 11. 1896.

S. 71: 102. »Tankebilder. Aftryck för vänner», tr. 1832. Jmfr H. Wachtmeister: Bidrag etc. — — — s. XXXVI—XXXVIII.

S. 71: 103. Vergilii Buccol. Ecl. VII: 33. 34.

S. 72: 104. Sophia Lovisa Banér [* 1811 † 1834] g. m. grefve Gustaf Bonde d. 14 Okt. 1832.

S. 74: 105. Järta, som 1826 blifvit en af Posttidningens arrendatorer, gjorde genom tidningens minskade inkomster en ej obetydlig förlust, för hvilken han dock vid arrendets upphörande 1833 af akademien erhöll ersättning. Jmfr Ljunggren: Sv. Akad. Hist. II: 49—53.

S. 74: 106. C. J. Schlyter [* 1795 † 1888] utgaf 1827—77 »Corpus Juris Sveogothorum antiqui».

S. 74: 107. Om Tegnérs vädjan till Brinkman att skänka sitt bibliotek till Lunds universitet se Tegnérs bref till denne d. 16 Mars 1831. [Saml. Skr. Jubelfestuppl. VI.]

S. 74: 108. Grundstenen till »Carolina Rediviva» lades 1819, men först 1826 var byggnaden färdig till det yttre och ej förr än 1841 afslutades öfverflyttningen af böckerna.

S. 75: 109. I skriften »Om Sveriges läroverk» [1832; 2:dra uppl. 1846] uttalade Järta sin från majoritetens i den stora lärovärkskomitén afvikande mening.

S. 75: 110. I Oktober 1832 anställdes åtal mot friherrarne G. von Düben och E. von Vegesack för lagstridig förbindelse med prinsen af Vasa. De dömdes d. 23 och 30 Mars 1833 till landsflykt. Düben anklagades bl. a. för att hafva till Sverige hemfört och där bortgifvit litografierade porträtt af prinsen.

S. 75: 111. Hänsyftar på E. von Vegesacks under rättegången framställda begäran att i häktet få begagna lagsamlingar, hvilket beviljades, samt på att han, som i häktet insjuknade, måste anlita läkarehjälp.

S. 75: 112. F. H. Jacobi [* 1743 † 1819] höll vid vetenskapsakademiens i München stiftande d. 27 Juli 1807 ett tal »Ueber gelehrte Gesellschaften, ihre Geist und Zweck».

S. 76: 113. Tal vid Gustaf II Adolfs festen i Upsala d. 6 Nov. 1832, hvarom läses i den af J. E. Rydquist utgifna tidningen Heimdall's sista nummer N:o 52 för d. 31 Dec. 1832: »— — — Det är ett slags Pythiska ingifvelser, ett slags dunkla och ofelbara orakelsvar, i brutna nyckfulla satser: det är ett kraftigt snilles oroliga upptecknningar af ett högtidligt ögonblick, då blodet stiger för mycket åt hjertat. Man finner snarare än ett tal eller en uppsats i vanlig

mening — en samling af kraftuttryck och en rad af hvarandra motstälda epigrammer hopbundna af en historisk åsigt. Skrifsättet har nästan allting utom *stil.* — — —»

S. 76: 114 I. B. S Dehn, svensk generalkonsul i Berlin 1819—27.

S. 77: 115. Tal vid sammankomstens öppnande d. 20 Dec. 1832.

S. 77: 116. Georg Adlersparre [* 1760 † 1835] g. m. Lovisa Magdalena Linroth [† 1866]. Dottern Lovisa Maria f. 1814 dog 1837.

S. 77: 117. Adlersparre åklagades och dömdes till böter 1831 för brott mot tryckfriheten, enär han i sina »Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia», som utgåfvos i nio band 1830—33, låtit trycka diplomatiska akter, som ansågos ej ännu mogna för offentliggörande. Jmfr Tegnérs bref till v. Brinkman d. 24 April och 24 Juli 1831 [Saml. Skr. Jubelfestuppl. VI].

S. 78: 118. I ofvannämnda »Handlingar» lät Adlersparre äfven trycka en mängd enskilda bref från ännu lefvande statsmän.

S. 78: 119. Ur Horatii Ars poëtica 374—6.

S. 78: 120. I sitt d. 20 Dec. 1832 upplästa »Minne af — — Johannes Rudbeckius» uttalade Franzén sig på flera ställen om katolska religionen bl. a. sålunda: »Under Carl IX:s regering var ännu mycken oreda i kyrkoväsendet öfrig efter den tid, då Johan III dels af svaghet för sin katolska gemål och af Jesuiterna förledd dels af teologisk fåfänga hade försökt en half återgång till den påfviska kyrkan, hvarvid han själf ville föreställa en half påfve!»

S. 79: 121. Ur Leopolds dikt »Sändebref till mäster Allt i alla».

S. 79: 122. Maria Charlotta Söderberg [* 1803 † 1869] g. m. sedermera landshöfdingen i Upsala baron Robert von Kræmer 1824.

S. 80: 123. I »Svenska Litteratur-Föreningens Tidning» för 1833 N:o 38, 43, 46, 47, 49, 50 granskade Atterbom på 92 spalter de 1831 utkomna 4:de och 5:te delarne af Leopolds Samlade Skrifter.

S. 80: 124. Om Atterboms och Leopolds försoning jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 5: 527, 28 samt Brinkmans bref af d. 15 Aug. 1826 och af d. 3 Dec. 1833 till Tegnér, tryckta i H. Wachtmeister: Bidrag etc. s. 23, 24 och 27—31.

S. 81: 125. Tr. i Stockholms Posten för d. 27 Febr. 1821.

S. 81: 126. Jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 5: 532 och Sv. Akad. Hist. 2: 66, 67.

S. 82: 127. I Litteratur Tidningen angrep Atterbom 1815 Leopold i en granskning af Svenska Akademiens Handlingar och Augusti—Oktober 1816 underkastades Leopolds Saml. Skrifter en hänsynslös kritik därstädes af Palmblad och Atterbom i förening. Jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 5: 11 ff. och 58 ff.

S. 82: 128. Jmfr recensionen öfver Odalmannen I i Svensk Litteratur Tidning N:o 85—89 för 1823, särskildt sid. 697.

S. 83: 129. I Maj 1817 utgaf Atterbom »Målaren Pehr Hörbergs Lefvernesbeskrifning. Förf. af honom sjelf. Med Företal och Tillägg af Atterbom». Jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 5: 108—111.

S. 83: 130. I Fosforos 1811 sid. 489—568 finnes införd Palmblads »Svenska Verslära. Virgilii tolkare vördsamligen tillegnad».

S. 83: 131. Om denna af Atterbom 1808 skrifna »Elegi till Sophie L—», som omarbetad intogs i Fosforos 1810 och ytterligare omarbetad i Svea XIII jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 4: 184—186.

S. 84: 132. Ur Leopolds dikt »Till Franzén vid läsningen af hans tal om svenska drottningar».

S. 85: 133. Om Hammarskölds »Kritiska bref rörande Herr Canzlirådet C. G. af Leopolds Samlade skrifter», som utkommo i Nov. 1810, jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 4: 230 ff.

S. 85: 134. Palmblad, som i April 1811 i Fosforos kritiserade Hammarskölds ofvannämnda Bref, recenserade i Sv. Litt. Tidningen 1816 N:o 35—37, 40, 41 Leopolds Saml. Skrifter B. 1, 2, 2:dra uppl.

S. 86: 135. Hammarsköld afslutar sitt 1822 utgifna »Bref till en vän om poëmet Axel» med orden: »Då man vid den måste förutsätta att skaldens enda afsigt — — — från hvilken — — — undanflygtat tillika med dess beröm och fåfängor, så kan man icke neka att den ju hedrar Hr Tegnérs hjerta och tänkesätt lika mycket som hela Poëmet hans qvickt lekande snille».

S. 86: 136. Ur »Jerichos eröfring» af Vitalis.

S. 87: 137. Härmed afses kanske något af följande med L... undertecknade poemer, som äro införda i de af Gjörwell 1772 utgifna Fruntimmers-Tidningar: »Skalde-Quäde på fröken U*** C*** Namnsdag den 4 Julii 1772» i N:o 19 och »Afsked af fröken U*** C*** då Hon återreste från landet den 23 Sept. 1772» i N:o 25.
Nya Handels Biblioteket. Sth. 1784 inledes med en kort tillegnan på vers till konungen.

S. 87: 138. Anders Abraham Grafström [* 1790 † 1870]. Om hans ställning till fosforisterna jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 5: 580, 581.

S. 87: 139. Hammarsköld erhöll 1819 Vitt. Hist. och Ant. Akad. pris för en afhandling: Försök att framställa fortgången och utvecklingen af det filosofiska studium inom fäderneslandet till början af det adertonde seklet». Jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 5: 313, 314.

S. 88: 140. Leopolds »Erotiska Oder» utkommo 1785, Hammarskölds »Kärleksqväden» 1811. Jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 4: 206—208.

S. 89: 141. Då de här anförda citaten ur Tegnérs bref till största delen ordagrant återfinnas i dennes bref till Martina von Schwerin d. 1 April och d. 4 Oktob. 1821 samt den 17 Mars 1822 och då kändt är att friherrinnan v. S. plägade sända Brinkman Tegnérs bref och därigenom förmedlade deras bekantskap och senare korrespondens, är det sannolikt att Brinkman [enl. yttrande af Bibliotekarien Elof Tegnér i bref till utgifvaren] »i öfverensstämmelse med tidens gängse

uppfattning af brefdokumentens helgd dels tillåtit sig att angifva såsom sina egna tillhörigheter hvad Tegnér adresserat till friherrinnan von Schwerin under antagande att det i hvarje fall skulle komma att framläggas inför Brinkmans ögon, dels vid deras citerande tillåtit sig att omarbeta dem och sammanslå flera till ett». Att brefven, åtminstone ej i samma form, som de här af Brinkman citeras, kunna vara skrifna till honom visas ock, såsom Bibliotekarien Elof Tegnér i ofvannämnda bref påpekat, däraf att Tegnérs och Brinkmans personliga bekantskap och däraf föranledt duande ej inträffade förrän 1823.

S. 90: 142. Citatet återfinnes i Tegnérs bref till M. von Schwerin d. 1 April 1821.

S. 91: 143. Är antagligen också hemtadt ur ett bref till M. von Schwerin. ehuru det ej kan säkert påvisas.

S. 92: 144. Octavios ord i I akten IV scenen af Schillers Die Picolomini.

S. 92: 145. Max's ord på samma ställe.

S. 93: 146. Jmfr not. 124 här ofvan!

S. 94: 147. Ur J. G. Fichte's »Friedrich Nicolais Leben und sonderbare Meinungen» [utg. af A. W. Schlegel] Tüb. 1801, omtryckt i Fichte's Sämtl. Werke, Berl. 1845, där citatet återfinnes i 8: s. 31 och 32.

S. 97: 148. Från och med »Var det då» etc. återfinnes en stor del af detta bref nästan ordagrant i Brinkmans bref till Tegnér d. 3 Dec. 1833, tryckt i Wachtmeister: Bidrag etc.

S. 97: 149. Om Leopolds filosofiska ståndpunkt jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder III, s. 175 ff. samt Nyblæus: Den Filosofiska Forskningen i Sverige, I: 1.

S. 100: 150. Citatet har, mot all förmodan, ej af utg. kunnat återfinnas, oaktadt flitigt sökande.

S. 104: 151. I Allmän Literatur Tidning, utg. af ett Sällskap i Åbo 1803 N:o 45—47, 97—99.

S. 105: 152. Statsrådet Gabriel Poppius [* 1770 † 1856]. Gustaf af Wetterstedt [* 1776 † 1837] statsminister.

S. 105: 153. Grefve Carl de Geer [* 1781 † 1861].

S. 106: 154. Thomas Järta gifte sig d. 26 Nov. 1833 med Sofia Albertina Enebom, enka efter Öfverste W. G. Kuylenstjerna.

S. 106: 155. Ur Vergilii Æneid. 8, 440.

S. 106: 156. I Sv. Litteraturföreningens Tidning N:o 37, 39—41 för 1833 hade Järta i en uppsats »Om Statsskuldsystemet» lemnat en utförlig recension af den samma år utkomna svenska öfversättningen af M. Björnstjernas 1831 i London utgifna »The public debt etc.», hvilken under titeln »Engelska statsskulden etc.» utgafs »med ett företal om statsskuldssystemets allmänna grunder af C. A. A.» [= Agardh]. Härpå svarade denne genom sin i Lund tryckta skrift »Ytterligare om statsskuld af C. A. A. Svar på en recension etc.» Jmfr Tegnérs bref till Agardh d. 16 April 1834 [Saml. Skr. Jubelfestuppl. VI].

S. 107: 157. Den s. k. »Finansmagistern» eller »Finansministern» Lars Torbjörnsson, fil. mag. i Lund 1814, collega och bokhandlare i Halmstad, konsistorieamanuens och apologist, boktryckare och tidningsutgifvare i Göteborg, slutligen publicist i Stockholm, där han 1838 häktades för bedrägliga transaktioner, hvilka förde honom till Kristianstads fästning, där han dog 1844, »deltog ifrigt i den offentliga diskussionen om realisationen, utgaf bl. a. »Föreläsaren» Sth. 1830, tillegnad »de visaste bland tidehvarfvets furstar», gjorde en finansplan grundad på fictiva värden och sökte därigenom få penningar.» Flera broschyrer och visor om honom trycktes, äfvensom »Sveriges dristigaste financiers Magister L. Torbjörnssons dråpeliga finansproject, utfunderadt och uppsatt af honom sjelf».
[Enl välvilligt meddelande af bibliotekarien H. Wieselgren.]

S. 107: 158. Öfverste Peter Schönström [* 1766 † 1838].

S. 108: 159. M. Björnstjerna utgaf 1833 andra uppl. af sitt 1832 utkomna arbete »Om beskattningens grunder i Sverige».

S. 109: 160. Jmfr Ljunggren: Sv. Vitt. Häfder 4: 26 och 5: 533.

S. 109: 161. Daniel Boëthius, fil. professor vid Upsala univ. [* 1751 † 1810] visar sig såsom en anhängare af Locke i sin 1782 utgifna »Utkast till föreläsningar i den naturliga sedoläran».

S. 110: 162. Utdrag ur detta bref meddelas af Ljunggren i Sv. Vitt. Häfder 4: 26 not. 6 och 5: 533, 534 not. 8.

S. 111: 163. »Bibliothek der deutschen klassiker» utgafs 1811—21.

S. 113: 164. I Journalen N:o 12—17 för d. 16—22 Jan. 1834 är införd en insänd artikel: »Några anmärkningar vid den i Sv. Litt. Tidningen införda Recensionen af Leopolds efterlemnade skrifter».

S. 113: 165. Om Tegnérs omdöme om samma bref se hans bref till Brinkman d. 24 Juli 1831 [Saml. Skr. Jubelfestuppl. VI].

S. 114: 166. Carl Johan af Nordin [* 1785 † 1850], president i Bergskollegium, var vid 1834—35 års riksdag ordf. i bankoutskottet.

S. 117: 167. Jakob Gustaf De la Gardie [* 1768 † 1842] diplomat, var bl. a ordförande i Stockholms stads sparbank, i Frimurarorden, Amaranthen m. fl. ordnar och sällskaper. Han var, enl. Minnen ur Sveriges nyare Historia 12: 1, s. 187, »mera utmärkt genom de dygder, som pryda den enskilde mannen, än för sådana egenskaper, som kräfvas af den, hvilken under kinkiga förhållanden skall föra ordet i en parlamentarisk församling».

S. 118: 168. Carl von Rosenstein [* 1766 † 1836] blef 1819 ärkebiskop.
Om hans enskilda ekonomi och hans ställning vid riksdagen jmfr Minnen ur Sveriges nyare Historia, 12: 1, s. 186.

S. 118: 169. Johan Gustaf Hjerta [* 1791 † 1859], publicist och oppositionsman, sedan han 1829 tagit afsked som öfverstelöjtnant.

S. 118: 170. Fredrik Bogislaus von Schwerin [* 1764 † d. 9 April 1834] Kh. i Sala, oppositionens ledare på riddarhuset under alla riksdagar från 1812 ända till få dagar före sin död.

Carl Henrik Anckarsvärd [* 1782 † 1865] deltog ej förr än 1840 i någon riksdag, sedan han d 29 Okt. 1829 efter ett häftigt anförande återlemnade sin riddarhuspolett.

S. 119: 171. Johan Albert Kantzow [* 1788 † 1868], grosshandlare, son af Johan Albert K., diplomat, † 1825 som hofmarskalk och friherre.

S. 119: 172. Lars von Engeström [* 1751 † 1826], utrikesstatsminister.

S. 119: 173. Bernhard Emanuel Rosenblad [* 1796 † 1855], kammarherre, kommerceråd.
Eberhard Mathias R. [* 1800 † 1883], major.
Deras farbroder Mathias R. [* 1758 † 1847] blef 1829 justitiestatsminister.

S. 120: 174. Magnus Georg Danckwardt [* 1788 † 1861], statssekreterare.

S. 120: 175. Johan David Valerius [* 1776 † 1852], skald, embetsman.

S. 121: 176. Bibliotekarien J. H. Schröder var känd för sin förmåga att förvärfva åt Upsala Universitetsbibliotek dyrbara gåfvor, men ock för sin stora fåfänga.

S. 122; 177. Öfverkammarherren Adolf Ludvig Stjerneld dog d. 31 Juli 1835, efterlemnande sonen G. N. A. A. Stjerneld [† 1868].

S. 122: 178. Johan Thore Petré [* 1793 † 1853], brukspatron.

S. 122: 179. Nils Mårten af Tannström [* 1777 † 1842], kanslerssekreterare. I bref af d. 10 Jan. 1831 skrifver C. Fr. af Wingård till Tegnér: »— — — Men Tannström är ett långsamt djur, Bradypus Oposum, som bär sina ungar i magsäcken, men för omaket qväfver dem: åtminstone ser man dem aldrig komma ut ur gömman lefvande».

S. 123: 180. Ur Klopstocks 1752 skrifna »Ode an Gleim».

S. 123: 181. Geijer bodde denna sommar i en flygel på det vid Mälaren belägna Krusenberg, tillhörigt grefve P. G. af Ugglas.

S. 124: 182. Tredje bandet af Svenska Folkets Historia utkom först 1836.

S. 126: 183. Järtas svägerska.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND
15000 401004849